

**การจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
กรณีศึกษา อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา**

THE EMPLOYMENT IN ELECTRONIC INDUSTRY

- A CASE STUDY IN BANGPAKONG DISTRICT, CHACHEONGSAO PROVINCE-

โดย

นางสาวพรทิพย์ อริยปิตินันท์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ 2535

วิทยานิพนธ์

การจ้างงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
กรณีศึกษา อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
THE EMPLOYMENT IN ELECTRONIC INDUSTRIES
- A CASE STUDY IN BANGPAKONG DISTRICT,
CHACHEONGSAO PROVINCE -

โดย

นางสาวพรทิพย์ อริยปิณฑ์
Miss Porn-tip Ariyapitipun

นักศึกษา คณะพัฒนาสังคม รุ่นที่ 5

รหัส 520073

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ได้

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงนาม.....ประธาน
(นศ.ดร.แดงอ่อน มั่นใจตน)

วันที่..... ๒๘ เมษายน 2536

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(อ.สุภา กীরติบุตร)

วันที่..... ๒๘ เมษายน 2536

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(อ.ประเสริฐ รักไทยดี)

วันที่..... ๒๘ เมษายน 2536

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ลงนาม.....ประธาน
(นศ.ดร.แดงอ่อน มั่นใจตน)

วันที่..... ๒๘ เมษายน 2536

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(อ.สุภา กীরติบุตร)

วันที่..... ๒๘ เมษายน 2536

ลงนาม.....ที่ปรึกษา
(อ.ประเสริฐ รักไทยดี)

วันที่..... ๒๘ เมษายน 2536

คณะพัฒนาสังคม อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ลงนาม.....คณบดี
(นายวิชัย รูปชาติ)

วันที่..... ๒๘ เมษายน 2536

วิทยานิพนธ์ เรื่อง :	การจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษา อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
โดย :	นางสาวพรทิพย์ อริยปิติพันธ์
ชื่อปริญญา :	พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) พ.บ. (พัฒนาสังคม)
วิชาเอก :	การวิเคราะห์ทางสังคม
ปีการศึกษา :	2535

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษาการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา อำเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้ มีด้วยกัน 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงสภาพการจ้างงาน 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และ 3) เพื่อศึกษาถึงปัญหาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลของโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 15 โรงงาน และกลุ่มที่ 2 ลูกจ้างหรือผู้ประกอบการอาชีพในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ของอำเภอดังกล่าว จำนวน 141 คน ซึ่งเลือกตัวอย่างโดย ชั้นแรก ทำการเลือกโรงงานแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ชั้นต่อมา ทำการเลือกลูกจ้างจากโรงงานที่ได้จากการเลือกในชั้นแรก แบบ Accidental Sampling

ผลการศึกษาข้อมูลจากผู้จัดการฝ่ายบุคคลของโรงงาน 15 แห่ง พบว่า

1) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการจ้างแรงงานหญิง(60.80%)มากกว่าแรงงานชาย(39.20%) แรงงานหญิงและชายส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี(54.85%) โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่าง(71.10%) ซึ่งมีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมต้นมากที่สุด(30.60%) แรงงานทั้งหมดเป็นลูกจ้างประจำ ซึ่งส่วนมากมีอายุการทำงาน 1-2 ปี(36.09%) และแรงงานส่วนใหญ่ เป็นแรงงานในท้องถิ่น (ภายในอำเภอบางปะกง)(33.30%)

(2)

2) สัดส่วนของแรงงาน วิศวกร : ช่างเทคนิค : แรงงานอื่นๆ ของอุตสาหกรรม เป็น 1:5.6:51.2 เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์ พบว่า สัดส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็น 1:14.7:84.8 และ สัดส่วนของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็น 1:2:37

3) สัดส่วนของทุนต่อแรงงานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เท่ากับ 190,030 บาท/คน โดยอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้ามีสัดส่วนทุนต่อแรงงาน เป็น 272,950 บาท/คน ซึ่งสูงกว่าอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีสัดส่วน เป็น 117,576 บาท/คน

4) สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม (7,454 บาท/คน/เดือน) เทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของแรงงานในภาคเกษตรกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทรา (1,207 บาท/คน/เดือน) เท่ากับ 6.1 : 1

ผลการศึกษาข้อมูลจากลูกจ้าง 141 คน จาก 6 โรงงาน พบว่า

1) ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและเข้าสู่อาเภอบางปะกง คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ ค่าจ้าง/เงินเดือนสูง สวัสดิการดี การคมนาคมสะดวกมีรถรับส่ง มีโอกาสก้าวหน้า ได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ฯลฯ

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายเข้ามาพักอาศัยอยู่ในอาเภอบางปะกงมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสังคม ซึ่งได้แก่ ใกล้เคียงที่ทำงาน สะดวก มีญาติ/เพื่อนอยู่ มีคนชักชวน ลดความเสี่ยงจากอันตรายที่เกิดจากการเดินทางไกล ฯลฯ

ผลจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า ปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรมของฝ่ายนายจ้างมี 3 ประการใหญ่ๆ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งเป็นแรงงานวิชาชีพเฉพาะ และแรงงานระดับล่าง ปัญหาการจ่ายค่าจ้างแรงงานสูง สำหรับแรงงานวิชาชีพเฉพาะที่หายาก และปัญหาข้อพิพาทแรงงาน ส่วนปัญหาของฝ่ายลูกจ้าง ได้แก่ ปัญหาเรื่องค่าตอบแทน สภาพแวดล้อมของที่ทำงาน และปัญหาส่วนตัว

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่รัฐบาลสามารถส่งเสริมให้มีในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อช่วยทำให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค ทั้งยังสามารถแก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพฯ ได้ แต่รัฐบาลควรมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาค่าขาดแคลนแรงงานวิชาชีพเฉพาะ ในด้านต่างๆ เช่น วิศวกร นักคอมพิวเตอร์ โดยการวางแผนการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

แรงงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้ และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับล่างโดยจัดให้มีการฝึกอบรมแรงงาน ประสานผลประโยชน์และแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ดำเนินการอย่างเข้มงวดในการตรวจสอบและควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมทุกแห่งให้มีมาตรการป้องกันมลพิษ

THESIS : THE EMPLOYMENT IN ELECTRONIC INDUSTRIES
- A CASE STUDY IN BANGPAKONG DISTRICT,
CHACHEONGSAO PROVINCE -

BY : Miss Porntip Ariyapitipun

DEGREE : Master of Art (Social Development)
M.A. (Social Development)

MAJOR : Social Diagnosis

ACADEMIC YEAR : 1992

ABSTRACT

This study has three objectives: 1) to study the nature of employment in an electronic industry in Bangpakong district, Chacheongsao province ; 2) to study factors which cause the move of labourer into the industry ; and 3) to study labour problems in the industry.

There were two groups of sample in this study. Group 1 was employers or owners or the personnel managers from 15 electronic industries in Chacheongsao Province. Group 2 was 141 employees or labourers which were sampled, using Accidental sampling, from 6 electronic industries which were sampled from such 15 industries using Purposive Sampling.

The results of the study from personnel managers in 15 industries show :

1) There are more female labourers (60.80%) than male labourers (39.20%) in an electronic industry in Bangpakong district. The majority of labourers, both female and male, are bet-

ween the age of 20-29 years old (54.85%). Most labourers are at low level labour (71.10%) with the majority of 30.60% finished middle school (grade 9). All labourers are fulltime employees. 36.09% have worked in the industry for 1-2 years. Most of these labourers are local labourers (33.30%).

2) The ratio of engineers to technicians and other labourers in electronic industry is 1 : 5.6 : 51.2. Calculating according to type of products, the ratio of engineers to technicians and other labourers in electronic appliance industry and electronic parts industry is 1 : 14.7 : 84.8 and 1 : 2 : 37 respectively.

3) The ratio of the capital to labourers in electronic industry is Baht 190,030/person. The ratio of capital to labourers in electronic appliance industry (Baht 272,950/person) is higher than that in electronic parts industry (Baht 117,576/person).

4) The ratio of the average labour income in the industry (Baht 7,454/person/month) to the average labour income in the agriculture (Baht 1,207/person/month) in Chacheongsao province is 6.1 : 1.

The results of the study from 141 employees in 6 factories show :

1) The most important factor which causes the move of labourers into the industry and Bangpakong district is economic factors such as high wage/salary, good benefit, transportation, opportunity in career, new technology, and etc).

2) the most important factor which effects people's decision to live in Bangpakong district is social factors such

as location, convenience, relatives/friends, and etc.

The results of both groups of sample show that there are 3 major labour problems for the employers' part : labour shortage (especially specialized labour and low level labour) high labour cost, and labour dispute. For the employees' part, major problems are low salary, poor work system, poor work environment, personal problem, and etc.

The results of this study suggest that The government should encourage private sectors to invest in electronic industries in other provinces since this can bring economic advance into the provinces which in turn, at some degree, can prevent an influx of labour into Bangkok area. The government should also have a part in solving labour problems such as shortages of specialists engineers, accountants , or programmers, by making an appropriate educational plan in order to produce qualified labour which can response to the needs of electronic industry's labour market. As to a shortage of labour at low level, the government can help by organizing appropriate labour training programs for labourers. In addition, the government should act as a medium to help those who look for jobs and those who want labour (organizing some kind of labour fair), to negotiate benefits for both sides, to solve labour dispute between employers and employees, and to implement pollution prevention measures in all factories.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีโอกาสสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหากมิได้รับความกรุณาจาก ผศ.ดร.แดงอ่อน มั่นใจตน ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์สุภา กิรติบุตร และ อาจารย์ประเสริฐ รักไทยดี อาจารย์ที่ปรึกษา คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร-ศาสตร์ ในการให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการวิจัย อีกทั้งตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และให้กำลังใจในการทำงานวิทยานิพนธ์นี้อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้จัดการฝ่ายบุคคลของโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในเขต อาเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลและ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์รวมทั้งให้ความช่วยเหลือต่างๆอย่างมาก ตลอดจนพนักงานทุก ท่าน ที่ให้ความร่วมมือสละเวลาตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ คุณอิสราภรณ์ กาญจนวิโรจน์ หัวหน้างานสถิติปัจจัยการผลิตและผลผลิต สำนักงานสถิติแห่ง ชาติ ที่ได้กรุณาดำเนินการขออนุมัติการศึกษาต่อเพื่อทำงานวิจัยนี้ให้ลุล่วงไปด้วยดี และขอ ขอบคุณเพื่อนและบุคคลที่ผู้วิจัยมิได้เอ่ยนามได้ครบมา ณ ที่นี้ ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือ ในการทำวิทยานิพนธ์มาตลอด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการวิจัยวัฒนธรรมภาคกลาง และสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้อนุมัติเงินทุนอุดหนุนงานวิจัยชิ้นนี้ หากผู้วิจัยมีปัจจัยที่ สามารถอำนวยความสะดวกงานได้สำเร็จบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุดต่อความกรุณาของคุณพ่อคุณแม่และ ขอขอบพระคุณพี่น้อง ที่คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และสนับสนุนมิให้ย่อท้อต่อการศึกษา มา โดยตลอด

**การศึกษาครั้งนี้ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ ตามโครงการอุดหนุนการวิจัยวัฒนธรรมภาคกลาง
ประเภทนิสิต นักศึกษา และ บุคคลทั่วไป พ.ศ. 2535**

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(9)
สารบัญตาราง	(13)
บทที่ 1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	3
บทที่ 2. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดฉะเชิงเทรา	4
2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา	4
2.1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์	4
1) ที่ตั้งและอาณาเขต	4
2) สภาพพื้นที่ ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ	4
2.1.2 เขตการปกครอง การบริหาร และประชากร	5
2.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด	5
1) ด้านเกษตรกรรม	5
(1) การเพาะปลูก	9
(2) การปศุสัตว์	9
(3) การประมง	9

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
2) ด้านพาณิชย์กรรม	9
(1) การพาณิชย์	9
(2) การธนาคาร	10
(3) ด้านอุตสาหกรรม	10
2.1.4 การพัฒนาอุตสาหกรรม	13
2.1.5 สภาพการจ้างงาน	19
2.2 สภาพทั่วไปของอำเภอบางปะกง	20
2.2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์	20
1) ที่ตั้งและอาณาเขต	20
2) ลักษณะภูมิประเทศ	21
3) ลักษณะภูมิอากาศ	21
2.2.2 การปกครอง และประชากร	21
2.2.3 การพัฒนาอุตสาหกรรม	22
บทที่ 3. อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	29
3.1 สถานภาพของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศต่างๆ	32
3.2 สถานภาพของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย	33
3.3 พัฒนาการของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย	33
3.4 ศักยภาพในการขยายตัวของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	38
บทที่ 4. แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
4.1 ลักษณะของการจ้างงาน	40
4.1.1 ความหมายของแรงงาน	40
4.1.2 ประเภทของแรงงาน	40

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
4.2 อุตสาหกรรมกับการจ้างงาน	41
4.2.1 การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม	42
4.2.2 การลงทุนกับการจ้างงาน	42
1) ความแตกต่างระหว่าง "ทุน" "การสะสมทุน" และ "การลงทุน"	42
2) สัดส่วนของทุนต่อแรงงานในอุตสาหกรรม	46
4.2.3 ตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมต่างจังหวัด	47
4.2.4 การจ้างงานและความต้องการกำลังคนของอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์	48
4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน	53
4.3.1 การย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน	53
1) ความหมายของการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน	53
2) ประเภทของการย้ายถิ่น	54
3) คุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น	56
4.3.2 ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาค อุตสาหกรรมของแรงงาน	58
1) ข้อเปรียบเทียบลักษณะงานของภาคเกษตรกรรม กับภาคอุตสาหกรรม	59
2) ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นระดับมหภาค	60
3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับมหภาคและ ระดับจุลภาค	62
4) ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นในระดับจุลภาค	63

สารบัญเรื่อง(ต่อ)

	หน้า
5) ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาค อุตสาหกรรมของแรงงาน	65
บทที่ 5. ระเบียบวิธีวิจัย	71
5.1 ประชากรในการศึกษา	71
5.2 การเลือกตัวอย่าง	71
5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	72
5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	73
5.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา	73
5.6.1 สภาพการจ้างงาน	73
5.6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาค อุตสาหกรรม	74
5.6.3 ปัญหาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม	74
5.7 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	75
บทที่ 6. ผลการวิจัย	78
บทที่ 7. สรุปผลและข้อเสนอแนะ	128
เอกสารอ้างอิง	131
ภาคผนวก	136
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	163

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 พื้นที่ ประชากร ตำบล หมู่บ้าน และความหนาแน่นของประชากร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2534	6
2.2 การคาดคะเนผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาเกษตรและสาขานอกเกษตร ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ในช่วงปี พ.ศ. 2531-2539	8
2.3 การประมาณรายได้ของประชากรในสาขาเกษตรกรรม ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2539	9
2.4 จำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุนของอุตสาหกรรม จำแนกตามขนาด อุตสาหกรรมเป็นรายอำเภอ	12
2.5 จำนวนโรงงานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามประเภทอุตสาหกรรมเป็นราย อำเภอ	14
2.6 การขยายตัวของอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2530-2534	15
2.7 การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมใน อำเภอบางปะกง ระหว่าง พ.ศ. 2530-2534 จำแนกตามขนาดของอุตสาหกรรม	23
2.8 จำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนของอุตสาหกรรมใน อำเภอบางปะกง แยกตามขนาดของอุตสาหกรรม (ไม่รวมโรงสีข้าว) ณ 31 สิงหาคม 2534	24
2.9 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบางปะกง จำแนกตามประเภทของ อุตสาหกรรม	25
2.10 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกง จำแนกตาม ขนาดของอุตสาหกรรม	26
2.11 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในเขต อำเภอบางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา จำแนกตามขนาดของอุตสาหกรรมและปีที่	27

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
เริ่มประกอบกิจการ	
2.12 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกง จำนวน ตามตำบลที่ตั้งของโรงงาน	28
3.1 สถิติการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการส่งเสริม	35
3.2 การจำแนกโครงการลงทุนตามความเป็นเจ้าของ (ไทย:ต่างชาติ) ในโครงการอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน	36
4.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) แยกตามภาคเศรษฐกิจ ช่วงปี พ.ศ. 2527-2530	43
4.2 สัดส่วนของแรงงาน จำนวนตามภาคเศรษฐกิจ ช่วงปี พ.ศ. 2524-2530	44
6.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จำนวนตามขนาดของอุตสาหกรรม และปีที่เริ่มประกอบกิจการ	80
6.2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จำนวนตามตำบลที่ตั้งของโรงงาน, 2534	81
6.3 ลักษณะของการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ และ กลางในอำเภอบางปะกง จำนวนตามลักษณะการลงทุน , 2534	82
6.4 การขยายกิจการของสถานประกอบการ	84
6.5 จำนวนโรงงาน เงินทุน แรงงาน และสัดส่วนของทุนต่อแรงงานของ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนตามขนาดของอุตสาหกรรม	85
6.6 จำนวนโรงงาน เงินทุน แรงงาน และสัดส่วนของทุนต่อแรงงานของ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์	85
6.7 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนตามเพศ และขนาดของอุตสาหกรรม	87
6.8 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนตามเพศ	87

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
และประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์	
6.9 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จำแนกตามอายุ	89
6.10 การขยายตัวของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่และกลาง ในอำเภอบางปะกง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533-ปัจจุบัน จำแนกตามระดับการศึกษา	90
6.11 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามประเภทของแรงงาน และขนาดของอุตสาหกรรม	92
6.12 สัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ และกลาง จำแนกตามประเภทของแรงงาน	93
6.13 สัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์และประเภทของแรงงาน	94
6.14 จำนวนแรงงานปัจจุบันในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ และกลาง ในอำเภอบางปะกง จำแนกตามประเภทการจ้างงาน	96
6.15 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จำแนกตามระยะเวลาการจ้างงาน	96
6.16 จำนวนแรงงานปัจจุบันในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามเพศและแหล่งที่มา	97
6.17 รายได้ของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือน	99
6.18 สัดส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือน ของแรงงานในอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ต่อรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงาน ในภาค เกษตรกรรม ของอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา	101
6.19 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่ และกลาง จำแนกตามคุณลักษณะของแรงงาน	104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
6.20 จำนวนและร้อยละของแรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่และ กลาง จำนวนตามแหล่งที่มาของแรงงาน	107
6.21 จำนวนและร้อยละของแรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่ และกลาง จำนวนตามจังหวัดที่พิก่อตั้งในปัจจุบัน	108
6.22 จำนวนและร้อยละของแรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่ และกลาง จำนวนตามอาชีพเดิมและรายได้ของอาชีพเดิม	109
6.23 จำนวนและร้อยละของแรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่ และกลาง จำนวนตามแหล่งที่มาของความรู้ความสามารถ	111
6.24 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาด ใหญ่และกลาง จำนวนตามการจ้างงานในปัจจุบัน	112
6.25 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่ และกลาง จำนวนตามประเภทของแรงงาน	113
6.26 จำนวนและร้อยละของการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตาม แหล่งข่าวการรับสมัครและวิธีการสมัครงาน	115
6.27 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรมของแรง งานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามปัจจัยด้านต่างๆ	116
6.28 จำนวนและร้อยละของการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของ แรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามความตั้งใจในการประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม	118
6.29 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการเคลื่อนย้ายเข้าสู่อาเภอบางปะกง ของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามปัจจัยด้านต่างๆ	119

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
6.30 จำนวนและร้อยละของการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ อำเภอบางปะกง ของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามความตั้งใจที่จะทำงานอยู่ในอำเภอต่อไป	121
6.31 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในอำเภอบาง- ปะกง ของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามปัจจัยด้านต่างๆ	123
6.32 จำนวนและร้อยละของการย้ายถิ่นเข้าสู่ อำเภอบางปะกง ของแรงงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามระยะเวลา การย้ายเข้ามาพักอาศัยและระยะเวลาที่ร่อนานใหม่	124
6.33 จำนวนและร้อยละของการย้ายถิ่นเข้าสู่ อำเภอบางปะกง ของแรงงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามลักษณะการ ย้ายเข้า แบบการย้าย และลักษณะของที่พักอาศัย	125
6.34 จำนวนและร้อยละของการย้ายถิ่นเข้าสู่ อำเภอบางปะกงของแรงงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามความคาด หวังที่จะย้ายไปอยู่อำเภอหรือจังหวัดอื่น	126

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ภาคอุตสาหกรรมนับว่าเป็นภาคเศรษฐกิจหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม คือ การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ นโยบายปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท นโยบายส่งเสริมการส่งออก นโยบายสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อม และอุตสาหกรรมภูมิภาค รวมทั้งนโยบายปรับปรุงและพัฒนา เทคโนโลยี

สาระในนโยบายปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมเฉพาะประเภทนั้น ได้ให้ความสำคัญแก่อุตสาหกรรมวิศวกรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งในอุตสาหกรรมวิศวกรรม (อุตสาหกรรมวิศวกรรมแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและโลหะการ กับ อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์) โดยกำหนดให้เป็นอุตสาหกรรมสาขานำเพื่อการสร้างงานและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีการผลิตอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทอื่น และการพัฒนาการเกษตรเป็นอุตสาหกรรมที่ดองใช้เทคโนโลยีเข้าร่วมในการผลิตมาก ซึ่งเทคโนโลยีนี้สามารถที่จะทำการปรับระดับให้สูงขึ้นได้โดยการให้บริการทางเทคนิค นอกจากนี้ ยังสามารถที่จะรับหรือถ่ายทอดจากประเทศที่พัฒนาแล้วได้พร้อมทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานค่อนข้างมาก

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ยังกำหนดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมโดยให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมวิศวกรรมต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯฉบับที่ 5 และ 6 รวมทั้งเร่งหาทางแก้ไขการขาดแคลนแรงงานในบางสาขา ทั้งด้านการผลิตและการจัดการ เน้นที่จะเร่งกระจายอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาคและพื้นที่ "เขตเศรษฐกิจใหม่" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก" (Eastern Seaboard) เพื่อให้เกิดการกระจายการผลิตและการจ้างงานไปสู่ภูมิภาค ช่วยให้

เกิดการจ้างงานขึ้นเป็นจำนวนมากในพื้นที่ดังกล่าว สามารถรองรับแรงงานภายในภาคและเป็นแหล่งดึงดูดหาแรงงานจากภาคอื่นหลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่ อันจะเป็นแหล่งสกัดกั้นมิให้แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็น "เอกนคร" (Primate City) ได้ และผลจากการดำเนินโครงการจะทำให้เกิดการกระจายรายได้และความเจริญออกจากกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็น 1 ใน 3 จังหวัดที่อยู่ในโครงการดังกล่าว เป็นจังหวัดที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุนเป็นจำนวนมาก ที่จะไปตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ภาพการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในเขตจังหวัด เริ่มเห็นได้อย่างเด่นชัดตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา เมื่อมีการขยายโรงงานและตั้งโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่นอกพื้นที่จังหวัดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตอำเภอบางปะกง กล่าวคือ มีโรงงานทั้งสิ้นในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ณ 31 สิงหาคม 2534 จำนวน 565 โรงงาน (และมีโรงงานที่อยู่ระหว่างขออนุญาตจำนวน 80 โรงงาน) เป็นโรงงานที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมืองมากที่สุด จำนวน 161 โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก อำเภอที่มีจำนวนโรงงานมากรองลงมา ได้แก่ อำเภอบางปะกง ซึ่งมีจำนวน 133 โรงงาน โดยเป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่จำนวนมากถึง 102 โรงงาน (ไม่รวมโรงสีข้าว) เมื่อเปรียบเทียบจำนวนโรงงานทั้งสิ้นในปัจจุบันกับเมื่อปี 2529 แล้ว พบว่าโรงงานที่เริ่มเปิดดำเนินการใหม่มีจำนวนมากถึง 292 โรงงาน หรือ ร้อยละ 51.68 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัด (ตารางที่ 2.6) ในจำนวนนี้เป็นโรงงานที่เพิ่มขึ้นในเขตอำเภอบางปะกงจำนวน 107 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 36.64 ของโรงงานที่เพิ่มขึ้นทั้งสิ้นในจังหวัด (ตารางที่ 2.7) ทั้งนี้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกงจะมีจำนวนโรงงานมากถึง 25 โรงงาน หรือร้อยละ 18.79 ของจำนวนโรงงานทั้งสิ้นในอำเภอบางปะกง (ตารางที่ 2.9)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการจ้างงานในอุตสาหกรรมวิสาหกิจ กลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ว่าสามารถสนองตอบนโยบายของรัฐบาลในแง่ที่สามารถรองรับแรงงานภายใน-นอกภูมิภาค และดึงดูดให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากท้องถิ่นอื่นมาที่ย้ายเข้าอำเภอบางปะกงได้มากน้อยเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

านการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

- 1.2.1 เพื่อศึกษาถึงสภาพการจ้างงานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 1.2.3 เพื่อศึกษาถึงปัญหาแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยพิจารณาทั้งด้านนายจ้างและลูกจ้าง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมวิศวกร กลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตพื้นที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ณ 31 สิงหาคม 2534

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษา จะทำให้ทราบถึงสภาพการจ้างงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน และปัญหาแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอบางปะกง

บทนี้จะนำเสนอสภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา และสภาพทั่วไปของอำเภอบางปะกงเพื่อความเข้าใจในสภาพพื้นฐานและเป็นแนวทางการศึกษาบทต่อไป

2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา

เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้นำเสนอ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ การปกครอง การบริหารและประชากร สภาพทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรมและสภาพการจ้างงาน ดังต่อไปนี้

2.1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดฉะเชิงเทราตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ 13 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตภาคกลางตะวันออก หรืออยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา, ชลบุรีและระยอง) ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟสายตะวันออกประมาณ 61 กิโลเมตรและโดยทางรถยนต์ตามทางหลวงหมายเลข 304 ประมาณ 75 กิโลเมตรหรือตามทางหลวงสายหมายเลข 3 ประมาณ 100 กิโลเมตร หรือตามทางหลวงสายหมายเลข 34 แยกเข้าสายหมายเลข 314 ประมาณ 90 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 5,350.02 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดบึงทูนธานี จังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจตุรัสวาทไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสมุทรปราการ

2) สภาพพื้นที่ ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มมีที่ดอนเป็นบางส่วน ในจำนวน 8 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มีเพียง 1 อำเภอ คือ อำเภอสนามชัยเขต ซึ่งมีเนื้อที่กว้าง

ขวางเกือบครึ่งหนึ่งของจังหวัดมีลักษณะเป็นที่ดอน ป่าและเขา ดินส่วนมากเป็นดินเหนียว ดินปนทราย และดินลูกรัง บางแห่งพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 2-3 เมตร มีแม่น้ำไหลผ่าน อาเภอต่างๆของจังหวัด 5 อาเภอ คือ อาเภอบางน้ำเปรี้ยว อาเภอบางคล้า อาเภอเมือง อาเภอบ้านโพธิ์ และอาเภอบางปะกง ออกสู่อ่าวไทย ตามลำดับ โดยมีชายฝั่งทะเล ยาวประมาณ 12 กิโลเมตร อากาศค่อนข้างร้อนไม่หนาวจัด มีความแตกต่างของอุณหภูมิ ระหว่าง 12.3-35 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน ตกเฉลี่ย 1,372.8 มิลลิเมตรต่อปี

2.1.2 เขตการปกครอง การบริหาร และประชากร

จังหวัดฉะเชิงเทราแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อาเภอ 2 กิ่งอาเภอ 92 ตำบล 793 หมู่บ้าน สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีเทศบาล 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เทศบาลตำบลบางคล้า และสุขาภิบาล 15 แห่ง

ประชากรของจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นถึงเดือน สิงหาคม 2534 มีจำนวนทั้งสิ้น 575,804 คน แยกเป็นเพศชาย 286,424 คน เพศหญิง 289,380 คน อัตราการเกิดของประชากรคิดเป็นร้อยละ 1.3 อัตราการตาย คิดเป็นร้อยละ 0.4 อัตราการเพิ่มของประชากรคิดเป็นร้อยละ 0.9 โครงสร้างของครอบครัวลักษณะเป็นแบบปทุมภูมิ (ครอบครัวขยาย)

การกระจายของประชากรนั้น อาเภอบางปะกง มีประชากรหนาแน่น 204.71 คน/ตารางกิโลเมตร เป็นที่สองรองจากอาเภอเมือง และกิ่งอาเภอท่าตะเกียบ มีประชากรเบาบางที่สุด คือ 23.67 คน/ตารางกิโลเมตร (ตารางที่ 2.1)

2.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด

สภาพเศรษฐกิจรวมของจังหวัดฉะเชิงเทราที่สำคัญ กล่าวได้ 3 ด้าน คือ

1) ด้านเกษตรกรรม

แนวโน้มของสัดส่วนมูลค่าทางการเกษตรในช่วงแผน 7 (2535-2539) จะมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือในปี 2535 สัดส่วนของมูลค่าทางการเกษตรจะเท่ากับ 27.65 และ ลดลงเป็น 22.89 ในปี 2539 แสดงว่าในอนาคตภาคเกษตรของจังหวัดฉะเชิงเทรา จะลดบทบาทลงเพราะภาคการเกษตรจะประสบปัญหาในเรื่องของราคาสินค้าเกษตรที่ผันผวน และขาดแคลนแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต (ตารางที่ 2.2)

รายได้ต่อหัวของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา (คิดตามราคาปี 2515)

ช่วงปี 2533 ถึง ปี 2539 รายได้ต่อหัวของเกษตรกรในปี 2533 จะมีค่าเท่ากับ 12,765 บาท/ปี/คน และจะเพิ่มขึ้นเป็น 18,658 บาท/ปี/คน ในปี 2539 (ตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.1 พื้นที่ ประชากร ตำบล หมู่บ้าน และความหนาแน่นของประชากรในจังหวัด
ฉะเชิงเทรา พ.ศ.2534

หน่วยการปกครอง	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	ความหนาแน่น ของประชากร
1. อำเภอเมือง	364.40	86,476	19	183	237.91
- เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา	12.76	38,339			
- สุขาภิบาลนครเนื่องเขต	1.50	2,051			
2. อำเภอบางปะกง	251.42	51,470	11	106	204.71
- สุขาภิบาลบางปะกง	1.30	8,943			
- สุขาภิบาลบางวัว	2.50	6,493			
- สุขาภิบาลท่าสะอ้าน	2.05	4,900			
- สุขาภิบาลบางเกลือ	0.62	2,289			
3. อำเภอบางคล้า	338.69	45,006	14	85	132.88
- เทศบาลตำบลบางคล้า	6.53	7,906			
- สุขาภิบาลปากน้ำ	10.07	3,585			
4. อำเภอบ้านโพธิ์	213.62	35,750	17	73	167.35
- สุขาภิบาลเทพราช	2.97	6,799			
- สุขาภิบาลบ้านโพธิ์	1.00	1,570			
5. อำเภอบางน้ำเปรี้ยว	490.82	71,442	10	146	145.56
- สุขาภิบาลบางน้ำเปรี้ยว	1.65	3,132			
- สุขาภิบาลบางขนาก	5.80	2,972			
- สุขาภิบาลดอนฉิมพลี	0.40	2,912			

ตารางที่ 2.1(ต่อ) พื้นที่ ประชากร ตำบล หมู่บ้าน และความหนาแน่นของประชากรใน
จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2534

หน่วยการปกครอง	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	ความหนาแน่น ของประชากร
6. อำเภอพนมสารคาม	542.28	54,625	8	82	100.73
- สุขาภิบาลพนมสารคาม	3.12	9,122			
- สุขาภิบาลเกาะขนุน	3.60	5,780			
7. อำเภอแปลงยาว	223.05	22,316	4	44	100.05
- สุขาภิบาลแปลงยาว	14.20	8,640			
8. อำเภอสนามชัยเขต	1,631.77	50,806	4	42	31.14
- สุขาภิบาลสนามชัยเขต	5.00	5,618			
9. กิ่งอำเภอราชสาส์น	134.90	11,236	3	21	83.29
10. กิ่งอำเภอท่าตะเกียบ	1.08	25,662	2	11	23.67
รวม	5,350.02	575,804	92	793	107.64

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

ตารางที่ 2.2 การคาดคะเนผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาเกษตรและสาขานอกเกษตรของจังหวัด
ฉะเชิงเทรา ในช่วงปี 2531 - 2539

หน่วย : พันบาท

ปี	สาขาการเกษตร	สาขานอกเกษตร	รวมทั้งหมด	สัดส่วนสาขาเกษตรใน ผลิตภัณฑ์มวลรวม (%)
2531	1,693,628	3,281,460	4,975,088	33.41
2532	1,762,815	3,516,748	5,279,568	31.87
2533	1,834,829	3,767,844	5,602,673	30.40
2534	1,909,784	4,035,772	5,945,556	28.99
2535	1,987,802	4,321,622	6,309,424	27.65
2536	2,069,007	4,626,554	6,695,561	26.39
2537	2,153,529	4,951,800	7,105,329	25.16
2538	2,241,503	5,298,672	7,540,175	24.00
2539	2,333,072	5,668,562	8,001,643	22.89

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2.3 การประมาณรายได้ของประชากรในสาขาเกษตร ในช่วงปี 2533-2539

หน่วย : รายได้ : พันบาท

ปี	รายได้	รายได้ต่อหัว
2533	3,864,004	12,765
2534	4,921,655	13,599
2535	4,185,738	14,487
2536	4,356,517	15,433
2537	4,534,263	16,441
2538	4,719,261	17,514
2539	4,911,806	18,658

ที่มา : สำนักงานเขตเกษตรเศรษฐกิจที่ 18

ในด้านเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่อาชีพหลัก แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

(1) การเพาะปลูก พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดฉะเชิงเทราใช้ทำนา ส่วนพื้นที่ที่เหลือกระจายปลูกพืชต่างๆ

(2) การปศุสัตว์ การเลี้ยงปศุสัตว์เป็นอาชีพรองจากการเพาะปลูก ซึ่งมีการเลี้ยงกระจายอยู่ทั่วไป โดยเลี้ยงในลักษณะแบบพื้นบ้านและการเลี้ยงแบบการค้า

(3) การประมง มีทั้งการประมงน้ำจืดและน้ำเค็ม

นอกจากนี้ในปี 2534 ได้มีการตื่นตัวในเรื่องการเลี้ยงปลาเลี้ยงกุ้งมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากให้ผลตอบแทนการลงทุนสูงกว่าการทำนาข้าว

2) ด้านพาณิชยกรรม

สามารถแบ่งกล่าวได้ ดังต่อไปนี้

(1) การพาณิชย์

- สินค้าเข้าออกของจังหวัด

สินค้าที่นำเข้ามาในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่นำเข้ามาเพื่อการบริโภคและเป็นปัจจัยในการผลิตสินค้าของจังหวัด ส่วนสินค้าออกที่สำคัญของจังหวัด เป็นผลผลิตที่ได้จากพืชหลักและการปศุสัตว์ของจังหวัด

- การลงทุนภายในจังหวัด ได้แก่ ชื้อขายที่ดิน รับเหมาก่อสร้าง ฟาร์ม เลี้ยงสัตว์ และโรงงานอุตสาหกรรม

(2) การธนาคาร

จำนวนธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินที่เปิดดำเนินการในจังหวัดจะแจ้งเทรา ณ สิงหาคม 2534 มีทั้งสิ้น 31 สาขา ปริมาณเงินทุนหมุนเวียนทั้งรายรับและรายจ่ายของธนาคารพาณิชย์ ในปี 2533 เป็นเงินพากรวม 26,629,484,154.57 บาทและยอดเงินเบิกจ่าย 26,487,791,308.21 บาท

3) ด้านอุตสาหกรรม

ภาพการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดจะแจ้งเทราเริ่มเห็นได้อย่างเด่นชัดในปี 2530 เป็นต้นมา เมื่อมีการขยายโรงงานและตั้งโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่ในเขตจำนวนมาก

การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดเริ่มเพิ่มขึ้นพร้อมๆกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งนี้ สาเหตุหลักได้แก่

(1) พื้นที่จังหวัดจะแจ้งเทราอยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์การค้าและการบริหารประเทศโดยเฉพาะถนนสายบางนา-ตราด ทำให้เกิดการขยายตัวออกมาสู่จังหวัดจะแจ้งเทรา

(2) จังหวัดจะแจ้งเทรา อยู่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) จึงได้รับประโยชน์จากการลงทุนของภาครัฐบาลด้านโครงสร้างพื้นฐาน อันได้แก่ ท่าเทียบเรือน้ำลึก การคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟ การสื่อสารและแหล่งพลังงาน

(3) จังหวัดจะแจ้งเทรา เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานครจังหวัดเดียว ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางการส่งเสริมการลงทุนมากกว่าจังหวัดปริมณฑล

(4) อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำตามประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของจังหวัดจะแจ้งเทราต่ำกว่ากรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อีกทั้งจังหวัดชลบุรี

(5) จังหวัดฉะเชิงเทรา มีแหล่งวัดอุทิศทางด้านเกษตรจำนวนมาก ทั้งที่เป็นพืชผล และที่เป็นปศุสัตว์ และยังมีการทำฟาร์มกุ้งอีกด้วย

(6) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 กำหนดแนวทางการพัฒนากรุงเทพมหานคร และให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อให้เป็นเศรษฐกิจหลักของภูมิภาคนี้ที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ให้เป็นศูนย์กลางด้านการเงิน การท่องเที่ยว และการคมนาคมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งการวางรูปแบบของโครงการพัฒนาเมืองให้เกิดความคล่องตัว และให้เอกชนเข้าร่วมมีบทบาทในการลงทุน

โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการในจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534 มีทั้งหมด 565 โรงงาน (ไม่รวมโรงสีข้าว) จำแนกตามขนาดของอุตสาหกรรม ดังนี้ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (เงินลงทุน 100 ล้านบาทขึ้นไป) มีจำนวน 45 โรงงาน อุตสาหกรรมขนาดกลาง (เงินลงทุนเกิน 10 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท) จำนวน 93 โรงงาน และอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (เงินลงทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท) จำนวน 306 โรงงาน (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4 จำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนของอุตสาหกรรมจังหวัดยะเจียงเทรา จำนวนตามขนาดอุตสาหกรรมเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	จำนวน โรงงาน	แรงงาน (คน)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	จำนวน โรงงาน	แรงงาน (คน)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	จำนวน โรงงาน	แรงงาน (คน)	เงินลงทุน (ล้านบาท)
	เมือง	116	1,159	149.389	22	2,449	1,1017.8	3	705
บ้านพรือ	36	303	46.355	1	14	12.0	2	3,024	1,087.436
บางปะกง	23	655	56.606	65	7,391	2,890.517	37	14,732	12,089.319
บางน้ำเปรี้ยว	15	59	24.802	2	162	74.71	1	650	351.0
บางค้อ	8	224	7.262	2	79	103.774	2	160	639.915
พนมสารคาม	91	450	76.946	1	18	38.5			
แปลงยาว	7	71	1.922	-	-	-			
สามชัยเขต	10	55	6.660	-	-	-			
รวม	306	2,976	369.942	93	10,113	4,137.301	45	19,271	14,613.67

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดยะเจียงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534 . หมายเหตุ :ไม่รวมโรงสีข้าว

2.1.4 การพัฒนาอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวเป็นข้อๆได้ ดังต่อไปนี้

1) การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ ณ 31 สิงหาคม 2534 มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 565 โรงงาน

ซึ่งสามารถแยกตามประเภทอุตสาหกรรมได้ดังนี้ (ตารางที่ 2.5)

อุตสาหกรรมแปรรูปทางเกษตร	227 โรงงาน
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	33 โรงงาน
อุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้	41 โรงงาน
อุตสาหกรรมการก่อสร้าง	25 โรงงาน
อุตสาหกรรมบริการ	60 โรงงาน
อุตสาหกรรมอาหารและยา	63 โรงงาน
อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	9 โรงงาน
อุตสาหกรรมอื่นๆ (รองเท้า ผลิตพลาสติก ฯลฯ)	107 โรงงาน
รวม	565 โรงงาน

บริเวณที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา มีจำนวนโรงงาน 161 โรงงาน รองลงมาคือ อำเภอบางปะกง 133 โรงงาน และอำเภอพนมสารคาม 106 โรงงาน (ตารางที่ 2.5) โรงงานที่เพิ่มเริ่มประกอบกิจการระหว่างปี 2530-2534 มีจำนวน 292 โรงงาน หรือร้อยละ 51.68 ของโรงงานทั้งสิ้นในจังหวัด (ตารางที่ 2.6)

แม้ว่า จังหวัดฉะเชิงเทราจะมีปัญหาเรื่องของสาธารณูปโภคที่ไม่สามารถขยายการบริการให้ทันกับความต้องการ ตลอดจนราคาที่ดินที่สูงขึ้น แต่โดยศักยภาพในด้านอื่นๆก็เพียงพอที่จะจูงใจให้มีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มและมีความเป็นไปได้คือ

(1) อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกทุกประเภท

เนื่องจากสภาพที่ตั้งของจังหวัดอยู่ใกล้ท่าเรือน้ำลึกในโครงการชาย

ตารางที่ 2.5 จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราจําแนกตามประเภทอุตสาหกรรม เป็นรายอำเภอ

อำเภอ	รวม	อุตสาหกรรม แปรรูปทางการ เกษตร	เครื่องอิเล็กทรอนิกส์	อุตสาหกรรม- เกี่ยวกับไม้	อุตสาหกรรม การก่อสร้าง	อุตสาหกรรม บริการ	อุตสาหกรรม อาหารและยา	อุตสาหกรรม สิ่งทอและ เครื่องนุ่งห่ม	อุตสาหกรรม อื่นๆ
เมือง	161	27	4	9	11	40	28	3	40
บ้านพรุ	32	21	1	5	1	-	2	1	1
บางปะกง	133	32	25	11	3	-	8	4	50
บางน้ำเปรี้ยว	43	25	3	2	-	9	2	1	1
บางคล้า	58	21	-	12	3	3	10	-	9
แปลงยาว	15	13	-	-	1	-	1	-	-
อ.พนมสารคาม	106	75	-	2	5	8	11	-	5
สนามชัยเขต	13	9	-	-	1	-	1	-	2
กิ่งอ.ราชสาส์น	4	4	-	-	-	-	-	-	-
รวม	565	227	33	41	25	60	63	9	108

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

ตารางที่ 2.6 แสดงการขยายตัวของอุตสาหกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างปี
พ.ศ. 2530-2534

พ.ศ.	จำนวนโรงงาน ที่เริ่มประกอบการ	เงินลงทุน(ล้านบาท)	แรงงาน (คน)
2530	40	856.258	1,500
2531	59	1,421.569	4,420
2532	51	3,315.382	5,436
2533	101	8,049.862	11,079
2534	41	2,836.122	3,392
รวม	292	16,479.193	25,827

ที่มา : สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

ฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) และยังได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเส้นทางคมนาคมระหว่างกรุงเทพมหานครไปสู่อุทธศาสตร์ Eastern Seaboard ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ และจากเส้นทางรถยนต์จากนครราชสีมา (ภาคอีสานทั้งหมด) สู่อุทธศาสตร์ Eastern Seaboard อีกด้วย นอกจากนี้ถ้ามีการพัฒนาสนามบินหนองงูเห่า จังหวัดฉะเชิงเทรา ก็จะได้รับความสะดวกมากขึ้น ทำให้ความเหมาะสมของการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น

(2) อุตสาหกรรมต่อเนื่องกับอุตสาหกรรมเดิม

สภาพโรงงานในปัจจุบัน ได้แก่ โรงงานผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มโรงงานสิ่งทอในเครือบริษัทสหยูเนี่ยน จำกัด กลุ่มโรงงานผลิตภัณฑ์พลาสติกของบริษัท เรืองवासแดนคาร์คอินดัสตรีส์ จำกัด กลุ่มโรงงาน T.T.I. และกลุ่ม B.I.P. สามารถก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องตามมาได้ เช่น โรงงานผลิตชิ้นส่วนเครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ โรงงานผลิตอุปกรณ์กีฬา โรงงานทำแบบหล่อพลาสติก เป็นต้น

(3) อุตสาหกรรมพลาสติก

เนื่องจากอยู่ใกล้โรงงานผลิตเม็ดพลาสติกในโครงการชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) ประกอบกับอยู่ใกล้ท่าเรือนี้ลิก (สำหรับการส่งออก) และอยู่ใกล้ตลาดแหล่งใหญ่ (กรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ) รวมถึงตลาดภายในจังหวัด (โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ) ทำให้โอกาสที่จะตั้งโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง ทั้งในลักษณะของการฉีดขึ้นรูป เพื่อเป็นชิ้นส่วนสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม และทำผลิตภัณฑ์สำเร็จจากพลาสติกเพื่อส่งออก และแม้แต่เพื่อจำหน่ายในประเทศ

(4) อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร

เนื่องจากวัตถุดิบด้านเกษตรกรรม ของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีอยู่มาก ทั้งที่เป็นปศุสัตว์และพืชผล อีกทั้งยังอยู่ในแหล่งพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรแผนใหม่ได้ (พื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี บางส่วนของจังหวัดชลบุรี และอำเภอต่างๆ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา) ประกอบกับเป็นทางผ่านของการส่งออกสินค้าเกษตรจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือลงไปสู่ท่าเรือในโครงการ Eastern Seaboard

2) ความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรม

(1) นิคมอุตสาหกรรม

การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ที่จะกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคต่างๆให้มากที่สุดเป็นการรวมกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมให้มาอยู่ในจุดเดียวกันและรัฐจะอำนวยความสะดวกในด้านสาธารณูปโภคต่างๆที่ครบครัน และระบบขนถ่ายน้ำเสียที่สมบูรณ์พร้อมทั้งให้สิทธิประโยชน์มากกว่าโรงงานที่อยู่นอกนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งในขณะนี้ จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ที่ได้รับอนุมัติจัดตั้งให้เป็นนิคมอุตสาหกรรม 2 แห่งด้วยกันคือ

- นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ ตั้งอยู่ในช่วงถนนสายบางนา-ตราด กม.ที่ 36 ในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่รวม 3,000 กว่าไร่ ในขณะนี้ได้มีโรงงานต่างๆ เข้ามาจับจองพื้นที่ และก่อสร้างโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์เกือบเต็มโครงการแล้ว และมีโรงงานที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ ๗ มีนาคม 2534 แล้ว จำนวน 2 โรงงาน นิคมฯแห่งนี้มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอย ดังนี้ อุตสาหกรรมทั่วไป 1,723 ไร่ พาณิชยกรรม 53 ไร่ ที่อยู่อาศัย 226 ไร่ สิ่งสาธารณูปโภค 788 ไร่

แยกเป็น	โครงการ 1	44 แปลง	ขายแล้ว 28 ราย	คาดว่าจะมี 35 โรงงาน
	โครงการ 2	56 แปลง	ขายแล้ว 48 ราย	คาดว่าจะมี 48 โรงงาน
	โครงการ 3	91 แปลง	ขายแล้ว 1 ราย	คาดว่าจะมี 70 โรงงาน

- นิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ซิตี้ เนื้อที่ 6,900 กว่าไร่ ตั้งอยู่บนถนนสาย 331 (ฉะเชิงเทรา-สัตหีบ) บริเวณ กม.20 อำเภอแปลงยาว ซึ่งมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอย ดังนี้ พื้นที่อุตสาหกรรมส่งออก 1,700 ไร่ อุตสาหกรรมทั่วไป 2,600 ไร่ สาธารณูปโภค 1,055 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัยและอื่นๆ 245 ไร่

แยกเป็น	โครงการ 1 (ปี 2535)	2,500 ไร่
	โครงการ 2 (ปี 2537)	3,000 ไร่ และ
	โครงการ 3	1,400 ไร่

นิคมอุตสาหกรรมทั้ง 2 แห่งนี้ เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ขึ้นอยู่กับ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และยังมีนิคมของเอกชนที่จัดสรรพื้นที่สำหรับโรงงาน อุตสาหกรรม โดยมีกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นผู้ดูแลควบคุม และได้รับการส่งเสริมการ

ลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (B.O.I.)

(2) เขตอุตสาหกรรม

เป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมของภาคเอกชน มี 2 แห่ง ได้แก่

- บางปะกงอินดัสเตรียลปาร์ค (B.I.P.) มีเนื้อที่ 300 ไร่ ตั้งอยู่ย่านถนนบางนา-ตราด กม.52 หมู่ที่ 5 ต.ท่าข้าม อําเภอบางปะกง ขณะนี้มีโรงงานต่างๆเข้ามาลงทุนและดำเนินการแล้ว 11 โรงงาน

- กลุ่ม T.T.I. มีเนื้อที่ 45 ไร่ เป็นกลุ่มโรงงานที่ร่วมลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศไต้หวัน ตั้งอยู่ที่ถนนเข้าโรงพยาบาลบางปะกง หมู่ที่ 5 ตำบลท่าข้าม อําเภอบางปะกง มีโรงงานต่างๆเข้ามาลงทุนและได้ดำเนินการแล้ว 12 โรงงาน

(3) ย่านอุตสาหกรรม

ย่านอุตสาหกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นย่านที่มีโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น มีอยู่ 3 บริเวณด้วยกัน คือ

- ย่านถนนสายบางนา-ตราด มีโรงงานประมาณ 100 โรงงาน ตลอดแนว 2 ฟังถนน โรงงานส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานประเภทการอบรักษาพืชด้วยไซลผลิตไม้อัดบาร์ติเคิลบอร์ด ผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา ผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตรองเท้ากีฬา ปั่นด้าย ผลิตอุปกรณ์กีฬา ผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า ผลิตลวดแรงดึงสูง ผลิตของเด็กเล่น ฯลฯ โรงงานต่างๆในย่านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง โรงงานขนาดเล็กจะมีเป็นส่วนใหญ่

- ย่านถนนสุวินทวงศ์ (ฉะเชิงเทรา-มีนบุรี) มีโรงงานประมาณ 60 โรงงาน ตลอดแนว 2 ฟังถนนจะเป็นโรงงานประเภทผลิตกระดาษสีน้ำตาล ผลิตอาหารสัตว์ ทาขมจีน ผลิตชิ้นส่วนคอมเพรสเซอร์ ผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่างๆจากพลาสติก ผลิตเฟอร์นิเจอร์ ผลิตกาแพง ผลิตสายเคเบิล ผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตรองเท้าจากหนังสัตว์ ผลิตเกลือบริสุทธิ์ และกิจการโรงสีข้าว โรงงานต่างๆที่ตั้งอยู่ในย่านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่มีเงินลงทุนมากกว่า 100 ล้านบาท

- ย่านถนนสายฉะเชิงเทรา-พมสารคาม มีโรงงานประมาณ 20 โรงงาน จำนวนโรงงานจะหนาแน่นน้อยกว่าย่านบางนา-ตราด และย่านสุวินทวงศ์ อันประ-

กอบด้วยโรงงานต่างๆหลายประเภทด้วยกัน เช่น ผลิตสายไฟฟ้ําชุดสําหรับรถยนต์ ผลิต
 ภัณฑื้ําผง ผลิตถุงมือในการกั้ํา ผลิตแว่นกันแดด ตั้คเย็บเสื้ือฝ้ํา ทําเส้นหมี่ และประ-
 เภทอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น

จะเห็นได้ว้ํา แหล่งอุตสาหกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่จะ
 อยู่ในเขตอำเภอบางปะกง ได้แก่ ในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมเวลโรกรั้ว อุตสาหกรรมกลุ่ม
 B.I.P. และ กลุ่ม T.T.I. รวมทั้งผ่านถนนบางนา-ตราด ซึ่งอุตสาหกรรมขนาดกลาง
 และใหญ่ในอำเภอบางปะกงส่วนมากจะเป็นอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ณ 31 สิงหาคม 2534 มีโรงงานที่รับอนุญาตประกอบกิจการทั้ง
 หมดในจังหวัดฉะเชิงเทรา 565 โรงงาน เงินลงทุน 19,448.092 ล้านบาท แรงงาน
 33,646 คน เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่รับการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 45 โรงงาน
 เงินลงทุน 8,697.238 ล้านบาท แรงงาน 15,524 คน ต่างชาติที่เข้ามาขอรับการส่งเสริม
 การลงทุนส่วนใหญ่จะเป็น ญี่ปุ่น ๖๓วัน และเกาหลี

2.1.5 สภาพการจ้างงาน

จากการศึกษาสภาพการจ้างงานโดยรวมของจังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถ
 แบ่งกล่าวได้ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1) จำนวนแรงงาน

จำนวนแรงงานทั้งหมด ณ 31 สิงหาคม 2534 มีจำนวน 575,804 คน
 สามารถแบ่งได้ ดังนี้

(1) กําลังแรงงานรวม	318,297	คน
- ไม่มีงานทํา	9,886	คน
- มีงานทํารวม	308,411	คน
มีงานทําประจำ	301,130	คน
รอฤดูกาลแรงงาน	7,281	คน

(แรงงานด้านการเกษตร)

(2) อายุต่ำกว่า 13 ปี 157,483 คน

(3) ไม่มีอยู่ในกําลังแรงงาน 100,024 คน

(อยู่ในเกณฑ์ 13 ปีขึ้นไป)

- ทำงานบ้าน	26,491	คน
- เรียน	39,300	คน
- เด็ก คนชรา	28,402	คน
- อื่นๆ	5,830	คน

(ต่างค้ำว พระภิกษุ สามเณร คนพิการ)

2) การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม

(1) จำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ณ 31 สิงหาคม 2534 มีจำนวน 33,646 คน

(2) กิจการอุตสาหกรรมการผลิตและสถานประกอบการขนาดกลาง, ขนาดใหญ่ จะจ่ายค่าจ้างสูงกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

(3) คนงานในฝ่ายผลิตที่มาเข้าช่างเทคนิคจะได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ช่างเทคนิคและพนักงานในสำนักงานจะได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน

(4) มีการจ่ายค่าครองชีพเพิ่มจากค่าจ้างเดือนละ 100-500 บาท

(5) ในการทำงานกะกลางคืน มีการจ่ายค่ากะเพิ่มจากค่าจ้างปกติวันละ 10-40 บาท

3) การเคลื่อนไหวของแรงงาน การฝึกฝนอาชีพ และการพัฒนาตนเอง

(1) การเคลื่อนไหวของแรงงานของจังหวัดฉะเชิงเทรา ยังขาดแรงงานระดับสูงและช่างฝีมืออีกมาก ทำให้มีการจ้างแรงงานจากจังหวัดใกล้เคียงมาทำงานในจังหวัดเพิ่มขึ้น เพื่อจัดปัญหาการขาดแคลนแรงงานช่างฝีมือดังกล่าว

(2) การฝึกฝนอบรม มีการฝึกอบรมตามสถานประกอบการ ยกกระดับฝีมือในรูปกลุ่มสัมพันธ์ ฝึกอาชีพในชนบท อุตสาหกรรมในครัวเรือน ช่างฝีมือในชนบท(สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา 2534 : 38-39)

2.2 สภาพทั่วไปของอำเภอบางปะกง

2.2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2450 อยู่

ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ 272 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจังหวัดฉะเชิงเทราตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 314 ประมาณ 22 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 (ถนนบางนา-ตราด) ประมาณ 45 กิโลเมตร มีอาณาเขต ติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ และอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ

2) ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเรียบผิวดินบางปะกง มีความลาดชันไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์ อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 0-2 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่จะถูกน้ำทะเลท่วมถึง มีแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่านพื้นที่ และยังมีคลองซอยสายต่างๆ ไหลผ่านอีกหลายสาย

3) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู ในฤดูร้อนอากาศจะแห้งแล้ง ค่าของอุณหภูมิที่สูงสุดประมาณ 35 องศาเซลเซียส และค่าต่ำสุดประมาณ 12.3 องศาเซลเซียส โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 16.2 องศาเซลเซียส ปริมาณเฉลี่ยของน้ำฝนที่ตกประมาณ 1,298 มิลลิเมตร ในฤดูฝน ฝนจะตกประมาณเดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน

2.2.2 การปกครอง และประชากร

1) การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอบางปะกงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 ตำบล 106 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

- (1) ตำบลบางปะกง มี 18 หมู่บ้าน
- (2) ตำบลบางวัว มี 14 หมู่บ้าน
- (3) ตำบลบางผึ้ง มี 14 หมู่บ้าน
- (4) ตำบลสองคลอง มี 10 หมู่บ้าน

- (5) ตำบลหนองจอก มี 9 หมู่บ้าน
- (6) ตำบลบางสมัคร มี 8 หมู่บ้าน
- (7) ตำบลท่าข้าม มี 8 หมู่บ้าน
- (8) ตำบลท่าสะพาน มี 8 หมู่บ้าน
- (9) ตำบลบางเกลือ มี 7 หมู่บ้าน
- (10) ตำบลหอมศีล มี 6 หมู่บ้าน
- (11) ตำบลพินพา มี 4 หมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปสุขาภิบาล 4 แห่ง คือ

- (1) สุขาภิบาลบางวัว เนื้อที่ 2.5 ตารางกิโลเมตร ประชากร 6,244 คน
- (2) สุขาภิบาลบางปะกง เนื้อที่ 1.3 ตารางกิโลเมตร ประชากร 8,943 คน
- (3) สุขาภิบาลท่าสะพาน เนื้อที่ 2.05 ตารางกิโลเมตร ประชากร 4,831 คน
- (4) สุขาภิบาลบางเกลือ เนื้อที่ 0.62 ตารางกิโลเมตร ประชากร 2,277 คน

2) โครงสร้างประชากร

ประชากรในอำเภอบางปะกง ณ 31 มกราคม 2535 มีจำนวน 73,994 คน แบ่งเป็นชาย 36,136 คน และหญิง 37,858 คน ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากร ประมาณ 272 คนต่อตารางกิโลเมตร อัตราการเกิด โดยเฉลี่ย 4.48 คนต่อพันคน อัตราการตาย โดยเฉลี่ย 5.36 คนต่อพันคน และอัตราการย้ายถิ่นสุทธิ โดยเฉลี่ย 9.92 คนต่อพันคน ประชากร ร้อยละ 99.28 เป็นคนไทยโดยเชื้อชาติและสัญชาติ นอกนั้นเป็นคนจีนบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนาอิสลามบ้างเล็กน้อย ครั้วเรือนในเขตอำเภอบางปะกงมีทั้งสิ้น 16,296 ครั้วเรือน ขนาดครั้วเรือนเฉลี่ยประมาณ 4.5 คนต่อครั้วเรือน ลักษณะครั้วเรือนเป็นแบบครอบครัวขยายมากกว่าครอบครัวเดี่ยว

2.2.3 การพัฒนาอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตอำเภอบางปะกง นับว่ามีการพัฒนาที่รวดเร็ว

มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จากการศึกษารวบรวมข้อมูล สามารถแบ่งกล่าวได้ ดังนี้

1) การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบางปะกง

โรงงานอุตสาหกรรมใน อำเภอบางปะกง ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ณ 31 สิงหาคม 2534 จำนวน 133 โรงงาน หรือร้อยละ 23.54 ของโรงงานทั้งสิ้นในจังหวัด เป็นโรงงานที่เพิ่งเริ่มดำเนินการระหว่างปี 2530-2534 จำนวน 107 โรงงาน หรือร้อยละ 80.45 ของโรงงานทั้งสิ้นในอำเภอ (ตารางที่ 2.7)

ตารางที่ 2.7 การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบางปะกง ระหว่าง พ.ศ. 2530-2534 จำนวนตามขนาดของอุตสาหกรรม

พ.ศ.	ขนาดของอุตสาหกรรม			รวม
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
2530	3	1	1	5
2531	3	3	3	9
2532	5	9	8	22
2533	12	19	11	42
2534	12	12	5	29
รวม	35	44	28	107

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

านจำนวนโรงงานทั้งสิ้นในอำเภอนี้ มีการจ้างแรงงานและเงินลงทุน จำนวนตามขนาดของอุตสาหกรรม (ไม่รวมโรงสีข้าว) ดังนี้ (ตารางที่ 2.8)

ตารางที่ 2.8 จำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนของอุตสาหกรรม ในอำเภอ
บางปะกง แยกตามขนาดของอุตสาหกรรม ณ 31 สิงหาคม 2534

ขนาดของอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน	แรงงาน	เงินลงทุน (ล้านบาท)
เล็ก	23	655	56.606
กลาง	65	7,391	2,890.517
ใหญ่	37	14,732	12,089.319
รวม	125	22,778	15,036.442

ที่มา : สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา สิงหาคม 2534

หมายเหตุ : ไม่รวมโรงสีข้าว

และสามารถแยกโรงงานเหล่านี้ตามประเภทของอุตสาหกรรมได้ (ตารางที่ 2.9) โดยที่อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรมีจำนวนโรงงานมากที่สุด ถึง 32 โรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก อุตสาหกรรมที่มีจำนวนโรงงานมากรองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 25 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 18.80 ของโรงงานทั้งสิ้นในอำเภอบางปะกง หรือร้อยละ 4.42 ของโรงงานทั้งสิ้นในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่เท่านั้น (ตารางที่ 2.10) เป็นอุตสาหกรรมที่ส่วนใหญ่เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศ หรือเป็นการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด เป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับความสนใจในการให้การส่งเสริมการลงทุนจาก B.O.I.

**ตารางที่ 2.9 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบางปะกง จำนวนตามประเภทของ
อุตสาหกรรม**

ประเภทของอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน
อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร	32
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	25*
อุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้	11
อุตสาหกรรมก่อสร้าง	3
อุตสาหกรรมบริการ	-
อุตสาหกรรมอาหารและยา	8
อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	4
อุตสาหกรรมอื่น ๆ	50
รวม	133

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

หมายเหตุ: * สามารถจำแนกตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์ได้ ดังนี้

1. เครื่องใช้ไฟฟ้าสำหรับครัวเรือน และสำนักงาน	7 โรงงาน
2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสารคมนาคม	3 โรงงาน
3. ชิ้นส่วนของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	11 โรงงาน
4. หม้อแปลงและมอเตอร์ไฟฟ้า	4 โรงงาน

**ตารางที่ 2.10 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ใน อาเภอบางปะกง จำนวน
ตามขนาดของอุตสาหกรรม**

ขนาดของอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน
เล็ก (คนทำงาน < 50 คน)	-
กลาง (คนทำงาน 50-199 คน)	12
ใหญ่ (คนทำงาน > 200 คน)	13
รวม	25

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

2) การขยายตัวของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอาเภอบางปะกง

การลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอาเภอบางปะกง มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติทั้งหมดหรือเป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างชาติ อันได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐ ใต้หวัน และเกาหลี ภาพการขยายตัวและการกระจายตัวของอุตสาหกรรมนี้ สามารถพิจารณาได้ ดังนี้ (ตารางที่ 2.11 และ ตารางที่ 2.12)

3) ความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม

มีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมในอาเภอบางปะกงอย่างมาก นับตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมขึ้นในอาเภอนี้ ได้แก่

(1) นิคมอุตสาหกรรมเวสริกรวี ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนบางนา-ตราด กม.36 ตำบลบางสมัคร

(2) เขตอุตสาหกรรม ได้แก่ บางปะกงอินดัสเตรียลปาร์ค (B.I.P.) และกลุ่ม T.T.I. ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนบางนา-ตราด กม. 52 ตำบลท่าข้าม

(3) ย่านถนนบางนา-ตราด ซึ่งเป็นย่านที่มีโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอยู่

อย่างหนาแน่น

รายละเอียดของนิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม ย่านอุตสาหกรรม
ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมของจังหวัด

ตารางที่ 2.11 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัด
ฉะเชิงเทรา จำแนกตามขนาดของอุตสาหกรรมและปีที่เริ่มประกอบกิจการ
หน่วย : โรงงาน

ขนาดของอุตสาหกรรม	ปี พ.ศ.						รวม ทั้งสิ้น
	ก่อน 2530	2530	2531	2532	2533	2534	
เล็ก	-	-	-	-	-	-	-
กลาง	1	-	-	2	5	4	12
ใหญ่	-	1	2	6	2	2	13
รวม	1	1	2	8	7	6	25

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

ตารางที่ 2.12 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกง จำนวน
ตามตำบลที่ตั้งของโรงงาน

ตำบล	ขนาดของอุตสาหกรรม			รวม ทั้งสิ้น
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ท่าสะพาน	-	2	-	2
บางสมัคร	-	1	4	5
ท่าข้าม	-	6	7	13
บางวัว	-	2	1	3
บางปะกง	-	1	-	1
พินพา	-	-	1	1
รวม	-	12	13	25

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ 31 สิงหาคม 2534

บทที่ 3

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีรวดเร็วมาก ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ไม่มีมาก่อนหรือที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ดีกว่า ผลิตภัณฑ์เดิมหรือราคาถูกกว่าผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม

ขบวนการผลิตของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันมากมายในด้านสัดส่วนต้นทุนต่อแรงงานและระดับเทคโนโลยีที่ใช้ ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้ประเทศต่างๆ มีข้อได้เปรียบเสียเปรียบในด้านของต้นทุนการผลิตในแต่ละขบวนการแตกต่างกัน นอกจากนี้ต้นทุนด้านการขนส่งชิ้นส่วนของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ค่อนข้างต่ำมาก เนื่องจากโดยทั่วไปจะมีขนาดเล็กและราคาสูง ดังนั้นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์จึงสามารถแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตแต่ละขั้นกระจายออกไปตามประเทศต่างๆ เพื่อให้ได้แหล่งผลิตที่มีต้นทุนต่ำสุดในการผลิตแต่ละขั้นตอนได้ ประเทศกำลังพัฒนาจึงถูกเลือกให้เป็นแหล่งผลิตในขั้นตอนการผลิตที่เป็นการใช้แรงงานเข้มข้นอย่างแพร่หลาย เช่น ในการประกอบแผงวงจรรวมไฟฟ้า ได้มีผู้ผลิตชั้นนำของโลก อันได้แก่ บริษัทอเมริกันและญี่ปุ่นย้ายฐานผลิตไปสู่ประเทศที่มีแรงงานต่ำกว่า เช่น ฮองกง สิงคโปร์ ไต้หวัน และเกาหลีใต้ เมื่อประเทศเหล่านี้มีพัฒนาการสูงขึ้นก็ขยับขั้นตอนไปสู่การทดสอบแผงวงจรรวมไฟฟ้า ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้บุคลากรทางเทคนิคมากขึ้นและมีการลงทุนเข้มข้นมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็เริ่มย้ายฐานผลิตของขั้นตอนการประกอบแผงวงจรรวมไฟฟ้าไปสู่ประเทศที่มีค่าแรงต่ำยิ่งขึ้น เช่น ไทยและมาเลเซีย สำหรับประเทศเกาหลีใต้และไต้หวันก็พยายามพัฒนาไปสู่การผลิตที่ครบวงจรยิ่งขึ้น โดยขยับไปสู่การผลิต Silicon Wafer ซึ่งเป็นขั้นตอนการผลิตที่ใช้ทุนเข้มข้นมากและกำลังการผลิตขั้นต้นต้องลงทุนสูงมาก สำหรับผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ก็มีการแบ่งแยกฐานผลิตไปสู่ประเทศต่างๆ ตามลักษณะความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน เช่น การกระจายการผลิตชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ จึงกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่มีการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศต่างๆ (Division Of Labour) อย่างค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ ประเทศที่พัฒนาแล้วจะเน้นไปทางด้านงานวิจัยพัฒนา งานออกแบบ และการผลิตที่ต้องใช้ทุนเข้มข้นและเทคโนโลยีขั้นสูง ส่วนประเทศด้อยพัฒนา

เน้นหนักงานการผลิตที่เข้มข้นเป็นสำคัญ โดยลักษณะการแบ่งงานกันทำเช่นนี้ทำให้ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์สำคัญถูกควบคุมโดยบริษัทข้ามชาติ ขั้นตอนการผลิตในประเทศกำลังพัฒนาอาจเกิดขึ้นโดยการตั้งบริษัทสาขา (Subsidiary) ของบริษัทข้ามชาติหรือโดยการร่วมทุน (Joint Venture) หรือการให้บริษัทในประเทศกำลังพัฒนาเป็นผู้รับช่วงการผลิต (Subcontracting)

จากโครงสร้างการผลิตดังกล่าวมานี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศกำลังพัฒนา จะเป็นลักษณะของการขายแรงงานเป็นหลัก จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงและใช้ทุนเข้มข้นมากขึ้น ตัวอย่างของประเทศที่พัฒนาไปสู่การผลิตที่ครบวงจรมากขึ้นได้สำเร็จ ได้แก่ ใต้หวัน เกาหลีใต้ ฮองกง และสิงคโปร์ การพัฒนาไปสู่ระดับดังกล่าว จำเป็นต้องมีการปูพื้นฐานด้วยการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและการสะสมทุนในประเทศ ซึ่งจะพัฒนาได้สำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับการวางนโยบายเศรษฐกิจและนโยบายเทคโนโลยีที่เหมาะสม

ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์แบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ วีซีดี เครื่องเสียง (เครื่องเล่นเทป แอมป์ลิไฟเออร์ ฯลฯ) เตาอบไมโครเวฟ เป็นต้น
2. เครื่องใช้สำนักงาน เช่น เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ เวิร์คสเตชัน มินิคอมพิวเตอร์ เมนเฟรมคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น
3. อุปกรณ์โทรคมนาคม เช่น โทรศัพท์ ตู้ชุมสาย โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์สวิตชิง เป็นต้น
4. เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในงานอุตสาหกรรม เช่น อุปกรณ์ควบคุมการทำงานของเครื่องจักร อุปกรณ์วัดและตรวจสอบผลิตภัณฑ์ วัดอุณหภูมิ เครื่องจักร และกระบวนการผลิต เป็นต้น
5. ชิ้นส่วนย่อยๆของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ไม่อาจจัดเข้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งข้างต้นได้ เช่น แผงวงจรรวมไฟฟ้า (IC) , Printed Circuit Board (PCB), มินิบอลแบร์ริง เป็นต้น

งานการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การวิจัยพัฒนา ผู้ผลิตที่จะสามารถพัฒนาตนเองในการแข่งขันได้ในระ-

ยะยาวจะต้องมีการลงทุนสูงในการวิจัยพัฒนาเพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น (เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ Dynamic Random Access Memory Chip (RAM) จาก 4 Mb (Megabit) เป็น 16 Mb และ 64 Mb ตามลำดับ ทำให้แผงวงจรไฟฟ้ามีประสิทธิภาพสูงขึ้นเป็นทวีคูณ) ปรับปรุงประสิทธิภาพในขบวนการผลิตให้ดีขึ้นหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ซึ่งยังไม่มีมาก่อน (เช่น การแข่งขันกันผลิต High Definition Television (HDTV) และการพัฒนาระบบ Liquid Crystal Display (LCD) เป็นต้น)

2. การออกแบบ การออกแบบผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นตัวกำหนดกระบวนการผลิตที่จะตามมา บริษัทที่ขาดความสามารถในการออกแบบจะทำได้เพียงเป็นผู้รับช่วงผลิตตามแบบที่กำหนดโดยผู้ว่าจ้างเท่านั้น หรือมิฉะนั้นก็ทำการผลิตโดยการซื้อสิทธิการผลิต (Licensing) การออกแบบผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์จะประกอบด้วย การออกแบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์ การเขียนซอฟต์แวร์ และการออกแบบเชิงเครื่องกล เพื่อกำหนดรูปร่างวัสดุที่ใช้และคุณสมบัติทางกลของส่วนประกอบต่างๆ

3. การผลิต การผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อาจแยกออกเป็น การประกอบผลิตภัณฑ์ การผลิตชิ้นส่วนต่างๆ ในการผลิตชิ้นส่วนก็อาจแยกเป็น การประกอบชิ้นส่วน และการผลิตชิ้นส่วนของชิ้นส่วน ดังนั้น ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์จึงมีวิธีการผลิตที่หลากหลาย มีทั้งขั้นตอนที่ใช้แรงงานเข้มข้น เช่น การประกอบแผงวงจรไฟฟ้า และขั้นตอนที่ใช้ทุนเข้มข้น เช่น การผลิต Silicon Wafer นอกจากนี้ ยังมีการผลิตส่วนประกอบที่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่น เช่น การทำแม่พิมพ์ การฉีดขึ้นรูปพลาสติก การผลิตชิ้นส่วนโลหะ (งานโลหะการต่างๆ) เป็นต้น

4. การทดสอบ การทดสอบเป็นขั้นตอนที่จะต้องทำเพื่อรักษาคุณภาพ และมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ จะต้องใช้บุคลากรทางเทคโนโลยีในสัดส่วนสูงและต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทดสอบที่แม่นยำ การทดสอบผลิตภัณฑ์บางอย่างต้องมีการลงทุนสูงมาก เช่น การทดสอบมาตรฐานของแผงวงจรไฟฟ้า

สำหรับประเทศไทย อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เริ่มจากการเน้นขั้นตอนการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ในบ้าน และต่อมาได้พัฒนาไปสู่การผลิตชิ้นส่วนต่างๆเพื่อการส่งออก เช่น แผงวงจรไฟฟ้า ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ Printed Cir-

cuit Board, Miniature Ball Bearing เป็นต้น การทดสอบผลิตภัณฑ์ที่ห้องลงทุนสูง และใช้เทคโนโลยีขั้นสูงก็เริ่มมีขึ้นแล้ว ส่วนการออกแบบและการวิจัยพัฒนานับว่ามีน้อยมาก

3.1 สถานภาพของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

สถานภาพของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย อาจแยกได้ตามระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศนั้นๆ โดยสามารถจำแนกกลุ่มประเทศต่างๆ ออกตามระดับการพัฒนา ดังนี้ 1) ประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป และ ญี่ปุ่น 2) ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) เช่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน และ 3) ประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

3.1.1 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยที่พัฒนาแล้ว

กลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในงานอุตสาหกรรมจะมีสัดส่วนที่สูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในบ้าน

3.1.2 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่ มีสัดส่วนมูลค่าการผลิตค่อนข้างสูง และเป็นการผลิตเกือบครบทั้งขบวนการ (Process) รวมทั้งเพื่อป้อนให้กับอุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์ใช้ในบ้าน และอุตสาหกรรมในประเทศ ทำให้เกิดวงจร มีผลให้อุตสาหกรรมเหล่านี้สามารถช่วยตนเองและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ นอกจากนี้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ยังมีจำนวนการจ้างงานสูงอีกด้วย

3.1.3 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยกำลังพัฒนา

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในกลุ่มประเทศนี้มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้าในอัตราที่สูงมาก และ
- 2) เน้นการผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ใช้ในบ้าน เห็นได้ว่าประเทศต่างๆ ที่กำลังพัฒนา เช่น อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย โรงงานส่วนใหญ่นานาชาติเหล่านี้เป็นประเภทผลิตอุปกรณ์ใช้ในบ้าน ต้องนำเข้าวัตถุดิบมาก ทำให้สูญเสียเงินตราออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก จำนวนโรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มีน้อยมาก และเกือบทั้งหมดเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้น อุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์ใช้ในบ้าน จึงไม่ได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนเหล่านี้ ทำให้ขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันในลักษณะ

ไม่ครบวงจรนับ ว่าเป็นปัญหาสำคัญมาก

3.2 สถานภาพของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

3.2.1 อุตสาหกรรมผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในบ้าน

อุตสาหกรรมนี้ได้มุ่งทดแทนการนำเข้า แต่เนื่องจากมีสินค้าที่ไม่สามารถผลิตได้ในประเทศเป็นจำนวนมาก ยังมีการนำเข้าจากต่างประเทศสูง การที่ต้องพึ่งการนำเข้าชิ้นส่วนเข้ามามีสัดส่วนสูงทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูง สินค้าที่ผลิตได้ไม่สามารถส่งออกไปแข่งขันตลาดโลกได้

3.2.2 อุตสาหกรรมผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในงานอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมนี้ยังมีขนาดเล็กมาก ในขณะที่ความต้องการภายในประเทศมีสูง จึงมีการนำเข้าสูง ดังนั้น คาดว่าจะมีโอกาสผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้อีกมาก

3.2.3 อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อส่งออกโดยบริษัทจากต่างประเทศ เป็นส่วนใหญ่ ผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นด้านการจ้างงานเป็นหลัก การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในประเทศยังมีน้อย เพราะอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ในประเทศไทยมีขนาดเล็กมาก

โดยสรุปแล้วในประเทศไทย มีการเน้นอุตสาหกรรมผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ใช้ในบ้าน ส่วนอุตสาหกรรมผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในงานอุตสาหกรรมมีการผลิตน้อยมาก และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มีการผลิตสูง แต่ส่งออกเกือบทั้งหมด

3.3 พัฒนาการของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

การพัฒนาในระยะเริ่มต้น เน้นการผลิตทดแทนการนำเข้าภายใต้มาตรการกีดกันการแข่งขันจากต่างประเทศ เมื่อตลาดในประเทศเริ่มอิ่มตัว การขยายตัวก็เริ่มชะลอลง ต่อมาได้มีการผลิตเพื่อการส่งออก โอกาสการขยายตัวก็กว้างขวางขึ้น การขยายตัวเป็นไปอย่างรวดเร็วมากตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่เน้นไปในด้านการส่งออก สำหรับการผลิตเพื่อสนองความต้องการในประเทศก็มีการขยายตัวไปสู่การทำชิ้นส่วนในประเทศให้ครบวงจรยิ่งขึ้น

การผลิตในประเทศไทย เน้นหนักไปบนผลิตภัณฑ์และขั้นตอนการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น โดยเฉพาะการผลิตเพื่อส่งออก ในด้านเทคโนโลยีที่ใช้ยังต้องพึ่งพาการถ่ายทอดจากบริษัทแม่ในต่างประเทศ บริษัทในประเทศไทยจะได้รับการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีการผลิตเป็นหลัก การออกแบบและข้อกำหนดต่างๆขึ้นอยู่กับบริษัทแม่เกือบทั้งสิ้น

ขีดจำกัดทางเทคโนโลยีและการตลาด ทำให้โอกาสการลงทุนของผู้ผลิตไทยมีอยู่จำกัด การลงทุนที่เข้ามาจึงเป็นการลงทุนในบริษัทที่ผู้ถือหุ้นเป็นต่างชาติทั้งหมด หรือเป็นการร่วมทุนกับต่างชาติถึงร้อยละ 98 (คิดตามมูลค่าการลงทุน และได้รับการส่งเสริมการลงทุน)

ผลิตภัณฑ์หลักที่มีมูลค่าการส่งออกสูงมากเป็นพิเศษ ได้แก่ แผงวงจรไฟฟ้าและชิ้นส่วนเครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีการเข้าประเทศมาก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทำชิ้นครัวเรือน และอุปกรณ์โทรคมนาคม

การลงทุนของต่างประเทศมีบทบาทมากในการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมาโดยตลอด ในช่วงที่เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าในช่วงทศวรรษ 1960 (พ.ศ. 2503-2512) นั้น การผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ก็ทำขึ้นในครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ที่ครองตลาดในช่วงนั้น เป็นของบริษัทร่วมทุนไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งการร่วมทุนระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้กรอบการนำเข้า ทำให้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ที่เคยนำเข้าจากสหรัฐและยุโรปต้องสูญเสียตลาดในประเทศไทยไป (ตารางที่ 3.1)

ในทศวรรษถัดมา (พ.ศ. 2513-2522) กลุ่มบริษัทญี่ปุ่นก็ยังคงมุ่งการร่วมทุนกับฝ่ายไทยในการผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า เช่น เดิม ในขณะที่บริษัทไทยและบริษัทที่ร่วมทุนกับชาติ เริ่มมุ่งไปบนด้านการผลิตเพื่อส่งออก นับเป็นก้าวสำคัญในการเปลี่ยนทิศทางการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่มีโอกาสขยายตัวอย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น

ในทศวรรษ 1980 (พ.ศ. 2523-2532) การลงทุนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมากมายและกระจายไปบนผลิตภัณฑ์ต่างๆอย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่จะเน้นการผลิตเพื่อการส่งออก ทำให้ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นกลุ่มสินค้าออกที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมประมาณร้อยละ 98 เป็นของบริษัทต่างชาติและบริษัทร่วมทุนระหว่างไทยและต่างชาติ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.1 สถิติการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการส่งเสริม

ช่วงเวลา (พ.ศ.)	จำนวนโครงการ (ราย)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	จำนวนแรงงาน (คน)
2503-2513	7	1,640	4,224
2514-2523	14	2,463	9,136
2524-2529	29	11,781	23,531
2530-มิ.ย. 2533	425	80,787	173,321
รวม	475	96,671	210,212

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ตารางที่ 3.2 การจําแนกโครงการลงทุนตามความเป็นเจ้าของ (ไทย : ต่างชาติ)
ในโครงการอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

ความเป็นเจ้าของ	จำนวนโครงการ (ราย)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	แรงงาน (คน)
1960-1986			
ไทยล้วน	12	713	4,287
ต่างชาติล้วน	16	12,245	24,650
ร่วมทุนไทย-ต่างชาติ	22	2,926	7,954
1987-มิ.ย. 1990			
ไทยล้วน	23	932	4,341
ต่างชาติล้วน	192	44,976	92,341
ร่วมทุนไทย-ต่างชาติ	210	34,879	76,639
รวม	475	96,671	210,212

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ประเทศที่มีบทบาทสูงสุดในการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ในประเทศไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐ และไต้หวัน ตามลำดับ การลงทุนของญี่ปุ่นมีทั้งในลักษณะของการร่วมทุนและการลงทุนเองทั้งหมดในโครงการทุกขนาด สหรัฐอเมริกาจะเลือกลงทุนเองทั้งหมดในโครงการขนาดใหญ่ และมีการร่วมทุนกับไทยบ้างในโครงการขนาดกลางและขนาดย่อม ไต้หวันมีการลงทุนในโครงการจำนวนมาก แต่เป็นโครงการขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งสิ้น การลงทุนจากไต้หวันมีทั้งในลักษณะร่วมทุนและลงทุนเองทั้งหมด สำหรับประเทศอื่น ๆ ที่มีการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ในประเทศไทย ได้แก่ กลุ่มประเทศในยุโรป อังกฤษ แคนาดา

และสิงคโปร์ โดยสรุปแล้วอาจแบ่งกลุ่มผู้ลงทุนจากต่างประเทศที่สำคัญได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ญี่ปุ่น
2. สหรัฐอเมริกา
3. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (ไต้หวัน ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์)
4. กลุ่มยุโรปตะวันตก

โครงการขนาดใหญ่จะเป็นการลงทุนของสองกลุ่มแรก โดยญี่ปุ่นจะนิยมการลงทุนกับไทยมากกว่าสหรัฐอเมริกา สำหรับโครงการขนาดกลางและขนาดย่อม ย่อมมีกระจายไปทั่วทั้งสี่กลุ่ม โดยมีกลุ่มสำคัญคือ ญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ กลุ่มยุโรปมีจำนวนมากเป็นอันดับสาม ส่วนสหรัฐอเมริกามีการลงทุนในโครงการขนาดกลางและขนาดย่อม น้อยมาก

สาเหตุที่การลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นของต่างชาติ และการร่วมทุนกับต่างชาติ ได้แก่

1. ชิดจำกัดทางเทคโนโลยีของผู้ลงทุนฝ่ายไทยที่หาได้ต้องพึ่งเทคโนโลยีจากต่างประเทศ
2. ต้องพึ่งพาบริษัทต่างประเทศในด้านการตลาด
3. เพื่อลดภาระการระดมทุนของผู้ลงทุนฝ่ายไทย

ในโครงการที่มีการร่วมทุนกับต่างชาติ ฝ่ายผู้ลงทุนต่างชาติมักจะเป็นฝ่ายควบคุมด้านเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการทางการตลาดในการส่งออก จึงอาจสรุปได้ว่า เหตุผล 2 ข้อแรก น่าจะเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้บริษัทที่เป็นของไทยล้วนมีอุปสรรคในการทำโครงการขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมนี้

สำหรับเหตุผลที่บริษัทต่างชาติมีการลงทุนเป็นอย่างมากในประเทศไทยในอุตสาหกรรมนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการจัดระบบเครือข่ายการผลิตไปทั่วโลก (Globalization) เพื่อใช้ความได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิตแต่ละด้านในประเทศต่างๆ เนื่องจากผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์แต่ละส่วนหรือแต่ละขั้นตอนการผลิตมีส่วนของการใช้ปัจจัยการผลิตแตกต่างกัน ปัจจัยการผลิตที่สำคัญในอุตสาหกรรมนี้อาจแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ แรงงาน ทุน และเทคโนโลยี ตัวอย่างความแตกต่างของสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิต ได้แก่ การผลิต Semiconductor อาจแบ่งได้

เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การออกแบบและทำ mask ขั้นตอนนี้ ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงในการออกแบบและควบคุมกระบวนการผลิต ประเทศที่เหมาะสมสำหรับงานขั้นนี้ได้แก่ ประเทศที่เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี

2. การผลิต Wafer ขั้นตอนนี้ ต้องใช้ทุนเข้มข้นและการลงทุนขนาดใหญ่ มาก ใช้เครื่องจักรที่มีความแม่นยำสูงและควบคุมคุณภาพอย่างเข้มงวด งานขั้นนี้เหมาะสำหรับประเทศที่มีทุนมากและมีความได้เปรียบในด้านการจัดหาเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ

3. การประกอบ ขั้นตอนนี้ ใช้แรงงานเข้มข้น เหมาะสำหรับประเทศที่มีค่าแรงต่ำและคนงานอยู่ในวัย

4. งานตรวจสอบขั้นสุดท้าย ขั้นตอนนี้ มีการลงทุนสูงและใช้แรงงานฝีมือ เหมาะสำหรับประเทศที่ได้เปรียบด้านเงินทุนและแรงงานมีการฝึกทักษะสูง

ลักษณะของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ดังตัวอย่างที่กล่าวนี้ ทำให้บริษัทข้ามชาติต้องจัดระบบเครือข่ายการผลิตไปในประเทศต่างๆที่เหมาะสม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สำหรับประเทศไทยถูกเลือกให้เป็นฐานผลิตในส่วนที่เป็นการใช้แรงงานเข้มข้น เนื่องจากเป็นประเทศที่มีค่าแรงต่ำและคนงานมีวินัยค่อนข้างดีเมื่อเทียบกับประเทศที่มีค่าแรงใกล้เคียงกันหรือต่ำกว่า นอกจากนั้นนโยบายเศรษฐกิจของไทยจัดว่าค่อนข้างเปิดเสรีเกี่ยวกับการลงทุนจากต่างประเทศและการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านนโยบายส่งเสริมการส่งออก นโยบายดังกล่าวนี้ว่าเอื้ออำนวยต่อระบบ Globalization ของการผลิตในอุตสาหกรรมนี้

3.4 ศักยภาพในการขยายตัวของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีศักยภาพในการขยายตัวสูงด้วยเหตุผลหลายด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภคครัวเรือน ด้านธุรกิจ และด้านงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ

ในด้านผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภคครัวเรือน ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ที่ให้ความบันเทิงและข่าวสาร เช่น โทรทัศน์ วิทยุ วีดีโอ และเครื่องเสียง ผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสะดวกสบาย เช่น เตาอบไมโครเวฟ เครื่องใช้อัตโนมัติต่างๆ โดยเฉพาะระบบปริ้นท์คอนโทรล เมื่อ

ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น ความต้องการผลิตภัณฑ์ต่างๆจะสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว

ในด้านธุรกิจมีแนวโน้มที่ความต้องการผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ในสำนักงาน โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์โทรคมนาคมจะสูงขึ้นอีกมาก เนื่องจากการแข่งขันในธุรกิจต้องการการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ต้องแข่งขันกันในด้านข้อมูลและการเพิ่มประสิทธิภาพของงานด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย

ในงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ จะมีบทบาทสูงขึ้นในการช่วยงานวิจัย พัฒนา งานออกแบบ งานวิศวกรรมการผลิตแบบอัตโนมัติที่มีความคล่องตัว (Flexible Manufacturing) และในงานตรวจสอบคุณภาพในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต ทั้งนี้ เนื่องจากการผลิตในงานอุตสาหกรรมจะมีการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น ในด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ การสนองตอบความต้องการของลูกค้าที่รวดเร็ว และการบริหารโรงงานระบบใหม่ๆที่เน้นประสิทธิภาพทุกขั้นตอนการผลิต ตัวอย่างผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ในงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยงาน (Computer Aided Technology) และการใช้หุ่นยนต์อุตสาหกรรม เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์มีความเชื่อมโยงสูง ทั้งในกลุ่มผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยกันและกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์มักประกอบขึ้นด้วยชิ้นส่วนจำนวนมาก ในด้านความเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์อื่น ได้แก่ การประยุกต์ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์กับเครื่องจักร เช่น Numerical Control Machine การใช้ไมโครโพรเซสเซอร์กับรถยนต์ เครื่องใช้ในบ้าน เช่น เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีพัฒนาการทางเทคโนโลยีรวดเร็ว ดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โรงงานอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจอื่นๆ ได้อย่างกว้างขวาง

บทที่ 4

แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน 3 หัวข้อ คือ ลักษณะของการจ้างงาน อุตสาหกรรมกับการจ้างงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

4.1 ลักษณะของการจ้างงาน

เนื้อหาของหัวข้อนี้จะศึกษาถึง ความหมายของแรงงาน และ ประเภทของแรงงาน

4.1.1 ความหมายของแรงงาน

พรชัย พัฒนบัณฑิต (2527) ได้กล่าวถึง C.P. Kindleberger and B. Herrick ซึ่งมีความเห็นว่า คนงานแต่ละคนนั้นเป็นผลรวมของปัจจัยการผลิต 2 ชนิด ชนิดแรก อาจเรียกว่า "แรงงานดิบ" (Raw Labor) ซึ่งหมายถึง การทำงานแบบไร้ฝีมือ (Unskilled Physical Work) ชนิดที่สอง คือ "ทุนมนุษย์" (Human Capital) ซึ่งเป็นแรงงานที่ได้มีการลงทุนปรับปรุงคุณภาพตามความต้องการ สำหรับรายได้หรือผลตอบแทนในการนำแรงงานไปใช้ประโยชน์ก็คือ ผลรวมของผลตอบแทนจากแรงงานดิบและทุนมนุษย์ ซึ่งตามเงื่อนไขทางกายภาพแล้วคนงานแต่ละคนย่อมจะแบ่งแยกไม่ได้ ฉะนั้นเมื่อคนงานให้บริการแรงงานก็ถือว่าเป็นการให้บริการแรงงานทั้ง 2 ชนิดรวมกัน (Kindleberger and Herrick, 1977 : 98 อ้างจาก พรชัย พัฒนบัณฑิต 2527 : 61)

4.1.2 ประเภทของแรงงาน

พรชัย พัฒนบัณฑิต ได้แบ่ง ประเภทแรงงานเป็น 3 ประเภท คือ แรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) แรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-Skilled Labour) และ แรงงานฝีมือ (Skilled Labour) การแบ่งแบบนี้ก็เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างกันของแรงงานทางด้านคุณภาพและระดับของการฝึกอบรม (พรชัย พัฒนบัณฑิต 2527 : 61)

อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา ได้จัดระดับประเภทของกำลังแรงงานเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา 2525 : 224)

- 1) ระดับสูง (ปริญญา ประกาศนียบัตร และพนักงานระดับกลางซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)

- Technical (วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เกษตรศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ โภชนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ในสายวิทยาศาสตร์)
  - Non-Technical (เศรษฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ นิติศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ในสายสังคมศาสตร์)
- 2) ระดับกลาง (อนุปริญญา อาชีวศึกษา และพนักงานระดับล่างซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)
- Technical (ก่อสร้าง ช่างกล เครื่องยนต์ เป็นต้น)
  - Non-Technical (เลขานุการ บัญชี การช่าง)
- 3) ระดับล่าง
- Semi-Skilled (ได้รับการฝึกอบรม หรือประสบการณ์อาชีพ)
  - Unskilled (ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม หรือไม่มีประสบการณ์อาชีพ เช่น กรรมกร นักการภารโรง เป็นต้น)

จากความหมายและการจัดประเภทแรงงานดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของกำลังแรงงานที่เกิดขึ้นเพราะการมีคุณสมบัติต่างกัน ฉะนั้น เพื่อผลการปรับปรุงคุณภาพแรงงานให้ดีขึ้น หรือเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลน "ทุนมนุษย์" ภายในระบบ จำเป็นต้องมีการลงทุนเพื่อเป็นการสะสมทุนด้านนี้ การลงทุนโดยการให้การศึกษา การฝึกอบรมและการสาธารณสุขแก่แรงงาน ย่อมจะมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาในทุกกรณีเพราะการมี "สินค้านี้" แต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เป็นการเพียงพอ ถ้าไม่มีแรงงานที่มีความรู้ความชำนาญเพื่อใช้สินค้านี้ที่มีประโยชน์มากที่สุด (พรชัย พัฒนบัณฑิต 2527 : 62)

นอกจากนี้ อาจแบ่งประเภทของแรงงานตามลักษณะการจ้างงานเป็น 3 ประเภท คือ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างงานเหมา

4.2 อุตสาหกรรมกับการจ้างงาน

ได้แบ่งการศึกษาเป็น 4 ข้อ ได้แก่ การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม การลงทุนกับการจ้างงาน ตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมต่างจังหวัด และการจ้างงานและความต้องการกำลังคนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

4.2.1 การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม

ภาคอุตสาหกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเกษตรกรรมแล้ว นับว่าได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมได้มีบทบาทลดลงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมที่ได้เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ส่วนแบ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นทุกปีจากร้อยละ 21.28 ในปี พ.ศ.2524 เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.72 ในปี พ.ศ.2530 ขณะที่ส่วนแบ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของภาคเกษตรกรรมกลับลดลงเรื่อยๆร้อยละ 20.44 ในปี พ.ศ.2524 ลดลงเหลือร้อยละ 17.25 ในปี พ.ศ.2530(ดังตารางที่ 4.1) ทั้งนี้มีผลต่อสัดส่วนของการจ้างงานทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม คือ มีการจ้างงานมากขึ้นในภาคอุตสาหกรรมจากร้อยละ 7.54 ในปี พ.ศ.2524 มากขึ้นเป็นร้อยละ 11.69 ในปี พ.ศ.2530 และมีการจ้างงานลดลงในภาคเกษตรกรรม คือ ร้อยละ 71.36 ในปี พ.ศ.2524 ลดลงเหลือร้อยละ 56.37 ในปีพ.ศ. 2530 (ดังตารางที่ 4.2)

4.2.2 การลงทุนกับการจ้างงาน

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึง ความแตกต่างระหว่าง "ทุน" "การสะสมทุน" และ "การลงทุน" และ สัดส่วนของทุนต่อแรงงานในอุตสาหกรรม

1) ความแตกต่างระหว่าง "ทุน" "การสะสมทุน" และ "การลงทุน"

(1) ทุน ในความหมายเดิม ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ เช่น สิ่งก่อสร้าง ถนน ทางรถไฟ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อสารและการคมนาคม เครื่องจักรกล เครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งสะสมขึ้นจากการออมในอดีตและการลงทุนในช่วงเวลาที่ผ่านไป (M.P. Todaro 1977 : 49 อ้างจาก พรชัย พัฒนบัณฑิต 2527 : 55)

ปัจจุบัน นักเศรษฐศาสตร์ได้นิยามคำว่า "ทุน" ในความหมายที่กว้างขวางออกไป กล่าวคือ

ความหมายแรก หมายถึง สินค้าคงทนและจับต้องได้ เรียกว่า "ทุนวัตถุ" (Physical Capital) ซึ่งอยู่ในรูปของสินค้าเพื่อการผลิต (Producers' goods) (Kindleberger and Herrick 1977 : 79 อ้างจาก พรชัย พัฒนบัณฑิต

ตารางที่ 4.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) แยกตามภาคเศรษฐกิจ (ตามราคาคงที่
พ.ศ.2525) ช่วงปี พ.ศ.2524-2530

(หน่วย : ล้านบาท)

ภาคเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.						
	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530
การเกษตร	65,092,986 (20.44)	67,081,988 (20.24)	70,061,001 (19.71)	73,976,955 (19.42)	78,539,004 (19.92)	78,725,318 (19.11)	77,163,057 (17.28)
เหมืองแร่และ การขุดหิน	7,638,000 (2.39)	8,076,999 (2.43)	7,987,998 (2.24)	9,535,003 (2.50)	9,901,001 (2.51)	9,705,003 (2.35)	10,409,997 (2.33)
อุตสาหกรรม	69,068,987 (21.28)	70,823,000 (21.37)	76,772,995 (21.60)	81,962,014 (21.52)	81,462,984 (21.62)	89,304,970 (21.68)	101,413,986 (22.72)
ก่อสร้าง	14,298,000 (4.49)	14,202,000 (4.28)	15,787,995 (4.44)	17,547,000 (4.60)	16,635,000 (4.22)	16,157,000 (3.92)	17,470,000 (3.91)
สาธารณูปโภค	6,591,196 (2.06)	7,548,008 (2.27)	8,252,617 (2.32)	9,002,964 (2.36)	9,934,187 (2.52)	11,162,002 (2.71)	12,160,998 (2.72)
คมนาคมและ ขนส่ง	20,640,992 (6.48)	22,711,007 (6.85)	24,536,004 (6.90)	27,074,002 (7.11)	28,171,005 (7.14)	30,190,999 (7.33)	32,700,993 (7.32)
พาณิชย์กรรม	55,095,999 (17.30)	54,507,999 (16.44)	57,617,000 (16.21)	62,074,002 (16.30)	64,161,999 (16.28)	67,050,000 (16.28)	74,730,000 (16.74)
ธนาคาร ประกันภัย และอสังหา- ิมทรัพย์	8,352,999 (2.62)	9,158,001 (2.76)	10,524,001 (2.96)	11,534,004 (3.02)	11,772,000 (2.98)	12,005,999 (2.91)	15,252,003 (3.41)
ที่อยู่อาศัย	14,929,000 (4.68)	15,490,000 (4.67)	16,059,000 (4.51)	16,648,900 (4.37)	17,357,000 (4.40)	18,027,000 (4.37)	18,971,103 (4.25)
บริหารราชการและป้องกัน ราชอาณาจักร	16,822,182 (5.28)	17,819,998 (5.37)	20,102,999 (5.65)	19,958,003 (5.24)	21,358,000 (5.41)	22,029,997 (5.34)	22,683,000 (5.08)
บริการ	39,908,604 (12.53)	43,960,216 (13.26)	47,707,788 (13.42)	51,405,873 (13.50)	54,820,746 (13.90)	57,456,002 (13.95)	63,405,990 (14.20)
รวม	318,438,945 (100.00)	331,379,216 (100.00)	355,408,403 (100.00)	380,738,718 (100.00)	394,112,926 (100.00)	411,814,290 (100.00)	446,361,127 (100.00)

หมายเหตุ : ค่าในวงเล็บเป็นค่าร้อยละ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.1 สัดส่วนของแรงงานจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ ช่วงปี พ.ศ.2524-2530

(หน่วย : พันคน)

ภาคเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.						
	2524	2525	2526	2567	2528	2529	2530
การเกษตร	12403.01 (71.36)	12915.35 (70.22)	13923.66 (67.35)	14222.55 (63.72)	13575.18 (60.06)	13487.37 (57.44)	14198.70 (56.37)
เหมืองแร่และ การขุดหิน	36.49 (0.21)	49.66 (0.27)	49.61 (0.24)	55.80 (0.25)	101.71 (0.45)	75.13 (0.32)	40.30 (0.16)
อุตสาหกรรม	1310.51 (7.54)	1416.23 (7.70)	2023.94 (9.79)	2283.37 (10.23)	2461.43 (10.89)	2737.86 (11.55)	2944.52 (11.69)
ก่อสร้าง	333.72 (1.92)	371.53 (2.02)	446.54 (2.16)	506.67 (2.27)	682.60 (3.02)	763.12 (3.25)	924.41 (3.67)
สาธารณูปโภค	48.67 (0.28)	64.37 (0.35)	76.49 (0.37)	95.97 (0.43)	110.75 (0.49)	124.44 (0.53)	148.61 (0.59)
คมนาคมและขนส่ง	316.35 (1.82)	360.49 (1.96)	415.53 (2.01)	502.20 (2.25)	580.88 (2.57)	612.84 (2.61)	148.61 (2.77)
พาณิชยกรรม	1468.69 (8.45)	1638.78 (8.91)	1870.96 (9.05)	2401.67 (10.76)	2574.44 (11.39)	2909.27 (12.39)	3178.77 (12.62)
บริการ	1461.73 (8.41)	1574.41 (8.56)	1908.17 (9.23)	2252.12 (10.09)	2513.42 (11.12)	2765.00 (11.78)	2541.50 (10.09)
กิจการที่ไม่ระบุแจ้งชัด	1.73 (0.01)	1.83 (0.01)	-	-	2.26 (0.01)	4.69 (0.02)	10.07 (0.04)
รวม	17380.90 (100.00)	18392.70 (100.00)	20673.60 (100.00)	22320.40 (100.00)	23502.70 (100.00)	23490.50 (100.00)	25188.40 (100.00)

หมายเหตุ : ค่าในวงเล็บเป็นค่าร้อยละ
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2527 : 55) เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ สิ่งก่อสร้าง และสินค้าที่ผลิตขึ้นมาแล้วแต่ยังมีได้จากนายตู้ห้องตลาด (Inventories) ตลอดจนสินค้าที่เข้าขั้นของกระบวนการผลิต เพื่อการผลิตสินค้าสำเร็จรูป เช่น ปุ๋ยสำหรับผลิตผลการเกษตร น้ำมันดิบสำหรับผลิตภัณฑ์ น้ำมัน ผ้ายืดสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า "ทุน" ในความหมายนี้ เหมือนกับความหมายเดิม และแสดงให้เห็นถึงกำลังความสามารถในการผลิต ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันและในอนาคตของระบบเศรษฐกิจ เมื่อนำ "ทุน" ไปผสมกับปัจจัยการผลิตอื่นๆ

ความหมายประการที่สอง "ทุน" อาจหมายรวมถึงลักษณะที่เป็นการสะสมความรู้ความชำนาญ และการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ใช้เวลาและต้องมีการลงทุนเพื่อให้เกิดคุณภาพเหล่านี้ขึ้นมา จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ถือว่าเป็น "ทุน" ตามความหมายนี้ นอกเหนือจากทุนวัตถุแล้วเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Capital) และเรียกว่า "ทุนมนุษย์" (Human Capital) สำหรับสินทรัพย์ต่างๆที่มีสภาพคล่องสูงสามารถเปลี่ยนแปลงไปเป็นสินค้าทุนได้ง่ายก็อาจถือเป็นทุนในความหมายที่เป็นทุนจับต้องไม่ได้เช่นกัน เพราะในตัวของสินทรัพย์สภาพคล่องต่างๆเองนั้น มิได้เป็นทุนวัตถุแต่อย่างใด และโดยทั่วไปเราก็มักจะเรียกสินทรัพย์ดังกล่าวว่าเป็น "เงินทุน"

ความหมายในสองนัยที่กล่าว ถือว่าเป็นความหมายอย่างกว้างๆ และใช้กันทั่วไป แต่ถ้าจะแยกแยะในรายละเอียดมากกว่านี้แล้ว เราอาจจะแยกประเภทของทุนออกไปตามลักษณะหน้าที่ทางเศรษฐกิจ และตามลักษณะของการเป็นเจ้าของ เช่น "ทุนขั้นพื้นฐาน" (Social Overhead Capital) อาจถือว่าเป็นทุนสำหรับการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม หรือเป็นทุนที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆสามารถดำเนินไปอย่างปราศจากอุปสรรคหรืออาจเป็น "ทุนสังคม" ที่สร้างขึ้นมาเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการดำรงชีวิตก็ได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าเราจะจำแนกทุนในลักษณะใด สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาต่อไปก็คือ สิ่งที่กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจต้องการ เนื่องจากในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นปรารถนาให้มีการเปลี่ยนแปลงในสต็อกของทุน (Capital Stock) อยู่ตลอดเวลา สำหรับกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดสต็อกของทุนนั้นคือ "การสะสมทุน" (Capital Accumulation) (R.T. Gill, 1967 : 11 อ้างจาก พรชัย พัฒน์บัณฑิต 2527 : 56)

(2) การสะสมทุน คือ การเข้าทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้าง

เครื่องมือทุนเพิ่มขึ้น การสะสมทุนอาจประกอบด้วยการสร้างหน่วยของเครื่องมือแบบต่างๆ เพิ่มขึ้นและพร้อมที่จะใช้สนองตอบต่อกำลังแรงงานอย่างกว้างขวาง (Capital-Widening) อนึ่ง การสะสมทุนนี้อาจจะเรียกว่า "การลงทุน" (Investment) ก็ได้ (Hagen 1975 : 252 อ้างจาก พรชัย พัฒน์บัณฑิต 2527 : 56)

(3) การลงทุน ในการวิเคราะห์รายได้ประชาชาติที่วั้นนั้น หมายถึง มูลค่าของส่วนของผลผลิตรวมของชาติในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่อยู่ในรูปของสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ เครื่องมือทุนใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าสินค้าคงเหลือของธุรกิจ มูลค่าของผลผลิตส่วนดังกล่าวนี้ (ยกเว้น การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าสินค้าคงเหลือ) ถูกวัดขึ้นจากปริมาณการใช้จ่ายไปในรายการเหล่านี้

คำว่า "การลงทุน" (Investment) เป็นตัวแปรประเภท Flow ในขณะที่คำว่า "ทุน" (Capital) นั้นเป็นตัวแปรประเภท Stock จากความหมายดังกล่าว "การลงทุน" จึงเป็นการเพิ่มปริมาณทุนเข้าสู่เศรษฐกิจ ซึ่งก็หมายความว่า จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตรวมของเศรษฐกิจด้วย เพราะเมื่อปริมาณทุนกายภาพเพิ่มขึ้นกำลังแรงงานที่ใช้ร่วมกับทุนจะเพิ่มขึ้นด้วยทั้งปริมาณและคุณภาพในรูปของการเพิ่มขึ้นในประสิทธิภาพของแรงงาน และเทคนิคการผลิตก็จะถูกปรับปรุงขึ้น (อัสสัมจินพงศ์ จัตุราคม และ จินตนา พรพิไลพรรณ 2525 : 161-162)

2) สัดส่วนของทุนต่อแรงงานในอุตสาหกรรม

การพิจารณาเทคนิคในการผลิตของอุตสาหกรรม สามารถพิจารณาได้จากปริมาณทุนต่อคนงาน (Capital Per Worker) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เทคนิคการผลิตแบบเน้นแรงงาน และเทคนิคการผลิตแบบเน้นทุน (พรชัย พัฒน์บัณฑิต 2527 : 199-200)

(1) เทคนิคการผลิตแบบเน้นแรงงาน (Labour Intensive Techniques) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สอดคล้องกับสัดส่วนของปัจจัยการผลิตประเภทแรงงานที่มีอยู่เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับทุนในประเทศกำลังพัฒนา ส่วนใหญ่การใช้เทคนิคเช่นนี้จะเสียต้นทุนในการผลิตต่ำและสามารถแก้ปัญหาการว่างงานได้เป็นอย่างดี แต่จะต้องพยายามฝึกอบรมแรงงานให้มีความชำนาญด้านอุตสาหกรรมยิ่งขึ้น จึงจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่จากการใช้ทุนต่อแรงงานในอัตราต่ำ เพราะยิ่งอัตราส่วนทุนต่อแรงงานต่ำเท่าใดปริมาณงาน

ประเภทต่างๆก็จะเพิ่มขึ้นและการว่างงานก็จะลดน้อยลง

(2) **เทคนิคการผลิตแบบเงินทุน (Capital Intensive Techniques)** ซึ่งเป็นวิธีการที่จะยกระดับมาตรฐานคุณภาพแรงงาน และสร้างงานที่ก่อให้เกิดรายได้สูง กล่าวคือ เทคนิคนี้เป็นเทคนิคที่แสดงอัตราส่วนทุนต่อแรงงานสูงจึงมีผลทำให้อัตราการผลิตต่อบุคคล (Per Capital Production Rate) สูงขึ้น อย่างไรก็ตามอัตราการผลิตต่อบุคคลจะสูงได้จะต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ เครื่องมือเครื่องจักร และความชำนาญในการผลิตของแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ต้องใช้ร่วมกันจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในระดับสูง

4.2.3 ตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมต่างจังหวัด

จากผลการศึกษาใน **โครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2533)** เรื่องอุตสาหกรรมและการจ้างงานในต่างจังหวัด ผลการศึกษาเกี่ยวกับตลาดแรงงาน พบว่า อุตสาหกรรมต่างจังหวัดเป็นแหล่งรองรับแรงงานในภูมิภาคที่มีความสำคัญ กล่าวคือ คนทำงานมากถึงร้อยละ 65 เป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเดียวกับที่กิจการตั้งอยู่ สภาพการจ้างงาน และการทำงานของลูกจ้างยังขาดเสถียรภาพ ดังปรากฏ จากการเคลื่อนไหวของระดับการจ้างงานตามฤดูกาลที่มีความแตกต่างกันมากจากช่วงเวลาหนึ่งไปอีกช่วงเวลาหนึ่ง กล่าวคือ การจ้างงานจะลดลงในช่วงฤดูฝนและสูงขึ้นในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ มีคนทำงานประมาณร้อยละ 52 ที่ทำงานในฐานะลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างงานเหมา ซึ่งสะท้อนถึงความไม่มั่นคงของงานที่ทำงานช่วงที่มีงานทำคนงานจะทำงานหนักโดยที่ส่วนใหญ่งานไม่มีวันหยุดและไม่มีระบบวันทำงานที่แน่นอน ข้อมูลจากการศึกษาของโครงการฯชี้ให้เห็นว่า สาเหตุสำคัญของสภาพการจ้างงานในลักษณะดังกล่าว เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวกับความต้องการแรงงานมากกว่าปัจจัยทางด้านตัวแรงงานเอง กล่าวคือ การจ้างงานมีแนวโน้มที่ผันผวนไปกับการผลิตสินค้าที่มักเคลื่อนไหวตามฤดูกาลอันเนื่องมาจากความต้องการสินค้าที่เป็นฤดูกาล อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้จะเกิดในอุตสาหกรรมขนาดย่อมประเภทที่มีอุปสงค์ของสินค้าเป็นฤดูกาลดังกล่าว นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงหรือย้ายงานของคนงานนั้น ยังมีสาเหตุอื่นๆ เช่น เรื่องของค่าจ้างและรายได้ต่ำ ความรู้สึกว่างงานที่ทำงานไม่มีโอกาสก้าวหน้า ตลอดจนการที่ต้องทำงานหนักแบบไม่มีวันหยุดและไม่มีระบบ แต่ปัจจัยต่างๆเหล่านี้มีผลกระทบต่อระดับการจ้างงานไม่มากเท่ากับการเคลื่อนไหว

1 ทิวของการผลิตและความต้องการแรงงาน

ค่าจ้างและรายได้เฉลี่ยของลูกจ้างไร้ฝีมือในอุตสาหกรรมต่างจังหวัดนอกจากจะอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างเฉลี่ยในสาขาการผลิตอื่นๆที่มีวิชาการเกษตรแล้ว ค่าจ้างที่แท้จริงยังเพิ่มขึ้นช้าด้วย ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลของการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานไร้ฝีมือในอัตราสูงและต่อเนื่อง เป็นเวลาหลายปี ในขณะที่ความต้องการแรงงานนอกจากจะมีค่อนข้างจำกัดแล้วยังมีการขยายตัวช้าอีกด้วย อนึ่ง อัตราค่าจ้างที่มีการจ่ายจริงนี้ก็ยังคงแตกต่างกันไปตามประเภทและลักษณะการผลิต ภูมิภาคที่ตั้ง ขนาดของกิจการ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตลอดจนประสิทธิภาพของแรงงาน ในด้านการบริหารงานบุคคล มีผู้ประกอบการจำนวนมากที่ยังให้ความสำคัญต่อการจัดการแรงงานไม่มากนัก ดังเห็นได้จากการรับคนงานโดยขาดการคัดเลือก และหลังจากที่รับเข้ามาแล้วก็ขาดการฝึกหัดอบรมและพัฒนา หรือยกระดับฝีมือแรงงาน รวมทั้งขาดการแก้ไขปัญหาแรงงานโดยวิธีการที่เหมาะสม ใน การจ้างงานผู้ประกอบการโดยทั่วไปให้ความสำคัญแก่ประสิทธิภาพของแรงงานมากกว่าระดับ การศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรการศึกษาที่จัดสอนในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ มิได้เน้นการพัฒนากำลังคนสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่เป็นการ เตรียมกำลังคนเพื่ออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรือเพื่อการผลิตในสาขาที่เป็นทางการ เช่น การสอนให้มีความรู้พื้นฐานและมีความชำนาญเฉพาะสาขา ในขณะที่อุตสาหกรรมขนาดย่อม ต้องการหัวหน้างานที่รู้งานและทำงานได้หลายๆ ด้าน

อย่างไรก็ตาม บางอุตสาหกรรมก็ยังมีปัญหาแรงงานฝีมือหายาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานฝีมือและกึ่งฝีมือ ซึ่งปรากฏชัดเจนในอุตสาหกรรมภาคใต้มากกว่าภาคอื่น และเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมขนาดย่อมมากกว่าในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในด้านแรงงานไร้ ฝีมือ ปัญหาอยู่ที่คุณภาพของแรงงานมากกว่าปริมาณ กล่าวคือ เป็นแรงงานที่มีการศึกษาดำ ขาดประสิทธิภาพ ขาดความคุ้นเคย และขาดระเบียบวินัยในการทำงานตามระบบการผลิต อุตสาหกรรม ในขณะที่จำนวนแรงงานมีวิชาชีพอ่อนแอ เพราะแรงงานส่วนใหญ่มาจากสาขา เกษตรกรรมซึ่งมีกำลังแรงงานอยู่มาก

4.2.4 การจ้างงานและความต้องการกำลังคนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

โรสส เพอร์สุวรรณ (2528) ได้ศึกษาเรื่อง การจ้างงานและความต้อง การกำลังคนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2522-2526

ผลการศึกษามีดังนี้

- 1) การใช้กำลังคนด้านอิเล็กทรอนิกส์ แยกพิจารณาเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้
  - งานอุตสาหกรรมการผลิตอิเล็กทรอนิกส์
  - งานขายและบริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์
  - งานบริการสื่อสารโทรคมนาคมและรัฐวิสาหกิจ
  - หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจทั่วไป
  - งานการศึกษา
  - งานอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ

จากแรงงานในภาคอุตสาหกรรม 2.2 ล้านคน ในปี พ.ศ.2526 เป็นแรงงานด้านอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นวิศวกร 11,000 คน และเป็นช่างเทคนิค 41,000 คน ส่วนที่เหลือเป็นแรงงานอื่นๆ คิดเป็นสัดส่วนการใชีวิตวิศวกร : ช่างเทคนิค : แรงงานอื่น เท่ากับ 1 : 3.7 : 195.3

แรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตอิเล็กทรอนิกส์ 19,000 คน หรือประมาณร้อยละ 1 ซึ่งนับว่าต่ำมาก มีสัดส่วนการใชีวิตวิศวกร : ช่างเทคนิค : แรงงานอื่น เท่ากับ 1 : 3 : 40

2) ด้านการผลิตบุคลากร

ในปี พ.ศ.2522 ประมาณได้ว่า มีการผลิตวิศวกรด้านอิเล็กทรอนิกส์ บัณฑิต 500 กว่าคน และเพิ่มเป็นปีละเกือบ 700 คน ในปี พ.ศ.2526 ส่วนช่างเทคนิคนี้มีการผลิตในอัตราที่สูงมาก คือ เพิ่มจากประมาณ 5,000 กว่าคน เป็น 11,000 คน ในปี พ.ศ.2522-2526

3) การประมาณความต้องการกำลังคน

ความต้องการกำลังคนด้านอิเล็กทรอนิกส์ในช่วงแผนฯ 6 จากการประมาณการ เมื่อมีอัตราการขยายตัวในด้านต่างๆในเกณฑ์ต่ำจะมีความต้องการวิศวกรเพิ่มขึ้นปีละ 600-900 คน ช่างเทคนิค ปีละ 2,000-3,000 คน แต่ถ้าอัตราการขยายตัวในด้านต่างๆอยู่ในเกณฑ์สูง จะมีความต้องการวิศวกรเพิ่มขึ้นถึงปีละ 1,000-1,600 คน และช่างเทคนิค 3,700-5,000 กว่าคน ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการผลิตกำลังคนด้านอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสม-

มุตติมีอัตราการขยายตัวเท่ากับช่วงปี พ.ศ. 2522-2526 จะเห็นว่าการผลิตวิศวกรอยู่ในระดับต่ำกว่าความต้องการเล็กน้อย ถ้ามีการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเกณฑ์ต่ำ แต่การผลิตช่างเทคนิคสูงกว่าความต้องการอยู่มาก แต่ถ้าสมมติให้เพิ่มอัตราการขยายตัวในการผลิตวิศวกรด้านอิเล็กทรอนิกส์เป็นร้อยละ 10 ต่อปี จะพบว่าการผลิตวิศวกรจะเพียงพอกับความต้องการ

ถ้าเปรียบเทียบความต้องการกำลังคน เมื่อมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเกณฑ์สูง จะพบว่า จะมีความขาดแคลนวิศวกรแม้ว่าจะเพิ่มอัตราการขยายตัวในการผลิตวิศวกรเป็นร้อยละ 10 ต่อปี ก็ตาม แต่ขณะเดียวกัน ความต้องการช่างเทคนิคด้านอิเล็กทรอนิกส์จะน้อยกว่ากำลังการผลิตช่างเทคนิค แม้ว่าจะได้ลดการขยายตัวการผลิตช่างเทคนิคลง ฉะนั้น เราจะต้องพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ให้ขยายตัวเร็วกว่านี้ เพื่อรองรับช่างเทคนิคที่ผลิตออกมาให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2528)
ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์กับการจ้างงาน โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับ สถานภาพ ปัญหา สรุปผลการศึกษาดังนี้

1) สถานภาพ

(1) ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์สำหรับบ้าน และผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งออก เป็นสำคัญ ส่วนการผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการอุตสาหกรรมยังมีน้อยมาก หรือแทบไม่มีเลย โดยมีสัดส่วน เครื่องใช้ในบ้าน : เครื่องใช้อุตสาหกรรม : ชิ้นส่วน เท่ากับ 39 : 2 : 69 ซึ่งผิดกับประเทศที่พัฒนาอุตสาหกรรมด้านนี้ได้เจริญรุดหน้าไปมาก ที่การผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการอุตสาหกรรม มีสัดส่วนสูง และเพิ่มชิ้นงานอัตราที่รวดเร็ว

(2) สำหรับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งออกนั้น เป็นประเภทแผงวงจรไฟฟ้า เป็นส่วนใหญ่ที่นำชิ้นส่วนเข้ามาจากต่างประเทศ ทว่าที่ประเทศได้รับมูลค่าเพิ่มน้อย ประโยชน์ที่จะได้รับด้านเงินตราต่างประเทศจึงมีไม่มากนัก ที่ได้ คือ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นบ้างเท่านั้น

(3) ความต้องการของประเทศสำหรับเครื่องอิเล็กทรอนิกส์สำหรับ

งานอุตสาหกรรม เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์ข่าวสาร และเครื่องถ่ายเอกสาร มีสูงมาก และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามระดับความเจริญของประเทศ การสนองตอบความต้องการดังกล่าวนี้ในระยะที่ผ่านมากระทำโดยการนำเข้า ซึ่งต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

(4) แรงงานที่ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตอิเล็กทรอนิกส์ มีประมาณ 20,000 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานทั่วไป แรงงานระดับวิศวกร และช่างเทคนิค มีน้อยกว่าร้อยละ 10 ของแรงงานที่จ้างทั้งหมด แรงงานที่จ้างนี้ คิดเป็นเพียงประมาณร้อยละ 1.0 ของแรงงานที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดเท่านั้น เทียบกับหลายประเทศ เช่น เกาหลี และ ไต้หวัน ซึ่งการจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีสูงถึงร้อยละ 7-8 ของแรงงานภาคอุตสาหกรรม หรือประมาณ 290,000 และ 200,000 คน ตามลำดับ

(5) จากการประมาณการในระยะแผนฯ 6 จะขาดแคลนกำลังคนระดับวิศวกร แต่ในระดับช่างเทคนิคจะผลิตกำลังคนเกินความต้องการ ส่วนกำลังแรงงานระดับต้นที่มีการฝึกอบรมนั้น ก็มีแนวโน้มขาดแคลน

2) ปัญหา

(1) หน่วยงานของรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจที่ได้รับผิดชอบงานบริการที่มีส่วนสนับสนุนอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เช่น องค์การโทรศัพท์ ยังไม่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ชัดเจน เนื่องจากองค์การโทรศัพท์ได้รับนโยบายที่ต้องใช้เงินกู้ต่างประเทศมาขยายงาน จึงยังจำเป็นต้องจัดหาอุปกรณ์ โดยการประกวดราคากระหว่างชาติ

(2) ในระยะที่ผ่านมา นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ยังมีขอบเขตที่จำกัด ขาดระบบ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับระบบภาษีที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ การตัดสินใจแก้ไขปัญหาระบบนี้ บางครั้งยังขาดความเข้าใจและการศึกษาวิจัยประกอบ จึงทำให้การพัฒนาขาดประสิทธิภาพ

(2.3) เรื่องกำลังคน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องใหญ่ ยังขาดการวางแผนวางแผนเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

สมชอบ ไชยเวช (2528) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิศวกรรมกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมถึงแม้จะมีการพัฒนาขยาย

ตัวไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ เพราะยังต้องการนำเข้าสินค้าประเภททุน (Capital Goods) คือ เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมในลักษณะเน้นการใช้ทุนเพิ่ม (Capital Intensive) พร้อมกับที่ประเทศยังประสบกับปัญหาการศึกษา เนื่องจากยังไม่มี ความก้าวหน้าพอในการที่จะผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถดีพอในการรับวิทยาการ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ และให้เพียงพอกับความต้องการแรงงานในสาขานี้ ดังนั้น จึงควรเร่งทำการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้ตรง และทันกับความต้องการของการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น "ในรูปแบบวิชาการ" โดยเน้นให้มีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาให้มากขึ้น แต่สาขาวิชาที่เน้นยังให้อยู่ในรูปแบบที่กว้าง ได้แก่ วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า ฯลฯ "รูปแบบวิศวกรรมปฏิบัติ" โดยเน้นให้มีความรู้ความชำนาญในสาขาเฉพาะที่แคบลง ได้แก่ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิศวกรรมการผลิต ฯลฯ พร้อมทั้งเน้นให้มีการศึกษาถึงปัญหาอุตสาหกรรมในสาขานั้นๆ และจากการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นก็ไม่ได้ช่วย ให้มีการสร้างงานมากนัก เนื่องจากยังไม่มีแรงงานที่มีคุณภาพมากพอ และตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือ ยังเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมในลักษณะของ Capital Intensive ซึ่งแท้จริงแล้วควรที่จะเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมในลักษณะของ Labor Intensive มากกว่า

ดังนั้น จึงสรุปจากที่กล่าวมาข้างต้นได้ว่า เมื่อภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ความต้องการด้านแรงงานในอุตสาหกรรมนี้จึงเพิ่มขึ้นด้วย และทำให้การจ้างงานในภาคเกษตรกรรมลดลง เมื่อพิจารณาการผลิตในภาคอุตสาหกรรม สามารถแบ่งพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท คือ การผลิตแบบเน้นแรงงาน และการผลิตแบบเน้นทุน

จากการศึกษา โดยทั่วไป พบว่า อุตสาหกรรมต่างจังหวัดเป็นแหล่งรองรับแรงงานในภูมิภาคนั้นที่มีความสำคัญมาก แต่สภาพการจ้างงานและการทำงานของกลุ่มลูกจ้างนี้ยังขาดเสถียรภาพ เนื่องจาก อุตสาหกรรมในต่างจังหวัดจะเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตตามฤดูกาล ทำให้การจ้างงานไม่คงที่ แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับไร้ฝีมือ และรายได้/ค่าจ้างของแรงงานไร้ฝีมือจะอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนการศึกษากิจการจ้างงานและความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างปี 2522-2526 อุตสาหกรรมนี้มีสัดส่วนการจ้างงาน คือ วิศวกร : ช่างเทคนิค : แรงงานอื่นๆ เท่ากับ 1:3:40 พบว่า การผลิตวิศวกรสำหรับอุตสาหกรรมนี้ยัง

อยู่ในระดับต่ำกว่าความต้องการ แต่มีช่างเทคนิคสูงกว่าความต้องการ ดังนั้น ควรเร่งส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ให้ขยายตัวเร็วกว่านี้ เพื่อรองรับช่างเทคนิคที่ผลิตออกมาเกินให้มีประโยชน์มากที่สุด ถึงแม้ว่าจะมีการผลิตวิศวกรเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังไม่เพียงพอ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ผลิตในประเทศไทยจะเป็น เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ทำในบ้าน และผลิตชิ้นส่วนเพื่อการส่งออก แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับทั่วไประบบงานวิศวกร และช่างเทคนิคจะมีน้อยกว่า 10% ของแรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด และจากการศึกษา ปัญหาที่ทางรัฐบาลควรเร่งแก้ไขเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ คือ วางนโยบายให้ชัดเจนในด้านสาธารณูปโภค และวางแผนการปฏิบัติ ปรับปรุงระบบภาษีให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุน พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจงานการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้บรรลุผลตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 6

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

ในเรื่องนี้ได้กำหนดแนวทางการศึกษาเป็น 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 1) การย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน และ 2) ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

4.3.1 การย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ในที่นี้จะได้ทำการศึกษานาน 3 ประเด็น คือ ความหมายของการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ประเภทของการย้ายถิ่น และ คุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น

1) ความหมายของการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

เนาวรัตน์ พลายน้อย (2529) กล่าวว่า การที่บุคคลย้ายที่อยู่อาศัยจากถิ่นเดิมที่เคยอยู่ไปอาศัยอยู่ ณ ถิ่นใหม่ สิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาคือ เรื่องระยะทางและระยะเวลา นั่นคือ จะต้องกำหนดว่าจะต้องย้ายออกไปไกลจากชุมชนเดิมเท่าใด และย้ายไปอยู่ที่ไหนนานเพียงใดจึงจะถือได้ว่าการย้ายถิ่นเกิดขึ้นแล้ว โดยปกติระยะทางนั้น มักใช้เขตแดนของหน่วยปกครองเป็นตัวกำหนดว่ามีการย้ายถิ่นหรือไม่ เช่น การศึกษาการย้ายถิ่นระดับจังหวัดหรือประเทศ ก็ถือเอาเขตของจังหวัดหรือประเทศเป็นตัวกำหนดแล้วแต่กรณี สำหรับเรื่องเวลานั้นก็เช่นกัน มักไม่มีการกำหนดแน่นอนว่าต้องย้ายไปนานเท่าใด จึงจะถือว่าการย้ายถิ่นเกิดขึ้นแล้ว โดยปกติมักถือเอาความตั้งใจจะไปอยู่นานเท่าใด รวมทั้งอาจพิจารณา

จรรยาเอาจากพฤติกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นนั้น ได้ย้ายไปกินอยู่หลับนอนถิ่นใหม่จนเป็นปกติวิสัยในช่วงระยะเวลาหนึ่งเป็นสิ่งกำหนด การไปอยู่ที่ใดเพียงชั่วคราวในระยะเวลาสั้นๆ เช่น นักกีฬาที่ไปแข่งขันในที่อื่น หรือนักศึกษาก็จะไม่ถือว่าเป็นผู้ย้ายถิ่น การกำหนดเรื่องระยะทางและระยะเวลานี้ การศึกษาวิจัยแต่ละชิ้นกำหนดไว้แตกต่างกันออกไปมากขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์งานการศึกษานั้นๆ เป็นสำคัญ (Goldstein and Goldstein 1981 : 55-65 และ Population Information Program 1983 : 250 อ้างจาก เนาวรัตน์ พลายน้อย 2529 : 41-42)

ส่วนการเคลื่อนย้ายแรงงานนั้น หมายถึง การย้ายถิ่นของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุระหว่าง 15-59 ปี) นั้นเอง ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศอย่างมาก

2) ประเภทของการย้ายถิ่น (Migration Typology)

โดยที่ความหมายของการย้ายถิ่นมิได้กำหนดไว้แน่นอนตายตัว การแบ่งประเภทการย้ายถิ่น จึงสามารถจัดแบ่งได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์ได้หลายหลักเกณฑ์แตกต่างกันไปหลายประเภท

จากการศึกษาของเนาวรัตน์ พลายน้อย (2529) พบว่า Dejong and Gardner ได้สรุปประเภทของการย้ายถิ่นที่แบ่งออกตามหลักเกณฑ์ต่างๆ กันไว้ ดังนี้ (Dejong and Gardner 1981 : 16-17 อ้างจาก เนาวรัตน์ พลายน้อย 2529 : 43-44)

(1) การแบ่งประเภทโดยถือเอาระยะเวลาเป็นหลัก จะแบ่งเป็นการย้ายแบบถาวร (Permanent Migration) และ การย้ายแบบชั่วคราว (Temporary Migration)

(2) การแบ่งประเภทโดยถือเอาระยะทางหรืออาณาเขตเป็นหลัก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- การย้ายถิ่นภายนอก (External Migration) เป็นการย้ายข้ามเขตภูมิศาสตร์ที่กำหนด เช่น การย้ายระหว่างประเทศ
- การย้ายภายใน (Internal Migration) เป็นการย้ายภายในอาณาเขตเดียวกัน เช่น การย้ายภายในประเทศ การย้ายภายในภูมิภาค การย้ายภายใน

านจังหวัด การย้ายภายในอำเภอ เป็นต้น

(3) การแบ่งประเภทโดยพิจารณาจากจำนวนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะแบ่งเป็นการย้ายเป็นกลุ่ม และการย้ายเพียงคนเดียว

(4) การแบ่งประเภทโดยพิจารณาจากบรรยากาศทางการเมือง จะแบ่งออกเป็นการย้ายโดยสมัครใจ และย้ายโดยไม่สมัครใจ (Voluntary & Involuntary Migration)

(5) การแบ่งประเภทโดยพิจารณาสาเหตุหลักทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะแบ่งออกเป็นการย้ายเนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ และจากปัจจัยที่มีขั้วเศรษฐกิจ

(6) การแบ่งประเภทโดยพิจารณาจุมุ่งหมายเชิงจิตวิทยา ซึ่งแบ่งออกเป็นการย้ายชนิดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Innovative Migration) อันได้แก่ การย้ายที่มีเป้าหมายแน่ชัด เกิดจากความไม่พอใจในภาวะที่เป็นอยู่ รู้สึกว่าตนเองสูญเสียฐานะทางสังคม หากคงอยู่เช่นเดิมจะเสียเปรียบยิ่งขึ้นและการมีความมุ่งมั่นจะแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในเขตเมืองหรือพื้นที่ที่เจริญกว่า และการย้ายชนิดที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Conservative Migration) ซึ่งเป็นการย้ายเพราะแรงผลักดันจากด้านทาง (Ecological Push) สืบเนื่องมาจากการไร้ความสามารถที่จะต่อสู้กับอิทธิพลของธรรมชาติ รวมทั้งการย้ายเพราะกระแสความนิยมและการย้ายเพราะไม่มีอะไรจะทำดีกว่านั้น

จะเห็นได้ว่า ประเภทของการย้ายถิ่นที่ได้จำแนกมานั้น มิได้เป็นการจำแนกประเภทที่เด็ดขาดออกไปจากกันโดยสิ้นเชิง เพียงแต่เป็นการพิจารณารายบุคคลแยกแยะกันเป็นที่ยึด ผู้ย้ายถิ่นคนหนึ่งอาจถูกพิจารณาได้ว่า เป็นทั้งผู้ย้ายแบบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุทางเศรษฐกิจด้วยความสมัครใจและย้ายแบบชั่วคราวไปพร้อมๆกันก็ได้

สำหรับผู้ที่ยังไม่ย้ายถิ่นขณะทำการสำรวจนั้น บุคคลเหล่านี้อาจจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการย้ายถิ่นในอนาคตต่อไปหรือไม่ก็ได้

นอกจากนี้ เนาวรัตน์ พลายน้อย (2529) พบว่า

Kenkel ได้จำแนกผู้ที่ยังไม่ย้ายถิ่นออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (Kenkel, 1965 : 191-192 อ้างจาก เนาวรัตน์ พลายน้อย 2529 : 44-45)

(1) ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะไม่ย้าย (The Determined Nonmovers) ได้แก่ ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะคงอยู่ในที่เดิมต่อไปอย่างไม่มีกำหนด

(2) *ผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะไม่ย้าย (The Tentative Nonmovers)* ได้แก่ ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะไม่ย้ายในขณะนั้น แต่อาจจะย้ายในช่วงเวลาต่อไปก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

(3) *ผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะย้าย (The Tentative Movers)* ได้แก่ ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะย้ายไปที่สถานการณืที่คาดหวังไว้เกิดขึ้น บุคคลผู้มีความปรารถนาจะย้ายถิ่นเหล่านี้มีลักษณะทางเศรษฐศาสตร์ที่เรียกได้ว่าเป็น Stock ที่มีศักยภาพในการย้ายถิ่น

(4) *ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะย้าย (The Determined Movers)* ได้แก่ ผู้ที่ตัดสินใจแล้วว่า จะย้ายไปโดยเร็วที่สุด ไม่ว่าจะมืสถานการณืใดๆเกิดขึ้นก็ตาม

(5) *ผู้ที่ยังตัดสินใจไม่ได้ (The Unsettle)* ได้แก่ ผู้ที่ยังไม่มีความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น และไม่มีคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนี้

3) คุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น (Characteristics of Migrants)

เนาวรัตน์ ปลายน้อย พบว่า

Lee ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น ไว้ดังนี้ (Lee 1966 : 50-55 อ้างจาก เนาวรัตน์ ปลายน้อย 2529 : 52-53)

(1) การย้ายถิ่นเป็นกระบวนการเลือกสรรตนเองผู้ที่ได้รับเลือกให้ย้ายจะมีลักษณะเด่นเฉพาะตนมากกว่าลักษณะของประชากรในแหล่งต้นทางโดยทั่วไป

(2) ผู้ย้ายถิ่นที่สนองตอบในเบื้องต้นต่อปัจจัยเชิงบวกในถิ่นปลายทางน่าจะเป็นผู้ย้ายถิ่นที่ถูกเลือกสรรเชิงบวก เช่น คนที่มีการศึกษาสูงมักจะย้ายถิ่นเพราะได้รับข้อเสนอที่ดีกว่าจากที่อื่น

(3) ผู้ย้ายถิ่นที่สนองตอบในเบื้องต้นต่อปัจจัยเชิงลบในถิ่นต้นทาง น่าจะเป็นผู้ย้ายถิ่นที่ถูกเลือกสรรเชิงลบ เช่น ผู้ที่ย้ายเข้ามาหางานทำในเมืองเพราะความคับแค้นในชนบทมักเป็นแรงงานไร้ฝีมือ

(4) ปริมาณการเลือกสรรเชิงบวกเพิ่มขึ้นไปตามความยากของอุปสรรคที่คั่นกลางอยู่ เช่น คนที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีความตั้งใจที่จะเดินทางไปในระยะไกลเพื่อหางานทำที่เหมาะสมกับโอกาสและความสามารถของตน

ภัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง การย้ายถิ่นกับการพัฒนา พบว่า ผลสรุปที่ได้จากการวิจัยเรื่องลักษณะของผู้ย้ายถิ่นในประเทศ

ไทยที่ดำเนินมานานอดีตส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการเลือกสรรแล้วในด้านประชากร และลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้ (ภัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ 2532 : 39-47)

(1) การเลือกสรรด้านอายุ

ในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ พบว่าคนในวัยรุ่นตอนปลายและคนในช่วงอายุ 20-35 ปี ย้ายถิ่นมากกว่าคนที่อายุมากกว่า ทั้งนี้ เนื่องจากการที่ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาวนั้น เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการที่สาธารณรัฐปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ ณ สถานที่แห่งใหม่ที่ย้ายไปอยู่ได้ง่ายกว่าวัยผู้ใหญ่ การศึกษาในประเทศไทย ก็พบในทางนี้เหมือนกันว่า มีการเลือกสรรด้านอายุในหมู่ของผู้ย้ายถิ่น

(2) การเลือกสรรด้านเพศ

พบว่า มีได้มีรูปแบบเด่นชัดดังเช่นการเลือกสรรด้านอายุ โดยที่สัดส่วนระหว่างเพศของผู้ย้ายถิ่นแปรผันไปตามเวลาและสถานที่ การเลือกสรรด้านเพศขึ้นอยู่กับอายุและสถานภาพสมรส

(3) การเลือกสรรด้านสถานภาพสมรส

ยังไม่อาจสรุปข้อค้นพบจากการศึกษาต่างๆ ได้ว่า สถานภาพสมรสของบุคคลเป็นแรงผลักดันให้บุคคลย้ายถิ่นหรือยับยั้งมิให้ย้ายถิ่น แม้ว่าการศึกษาจำนวนไม่น้อยจะพบว่า ผู้ที่สมรสแล้วมักจะต้องการย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้สมรส แต่การศึกษาส่วนหนึ่งก็พบความสัมพันธ์ในรูปแบบตรงกันข้าม

(4) การเลือกสรรด้านการศึกษา

การศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นจำนวนมากเสนอข้อค้นพบที่สอดคล้องกันในเรื่องการเลือกสรรด้านการศึกษากับการย้ายถิ่น กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะย้ายถิ่นมากกว่า และมักจะย้ายในระยะทางไกลกว่า เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่าเดิม ผู้ที่ย้ายถิ่นหลายครั้งมักมีการศึกษาสูงกว่าผู้ที่ย้ายถิ่นครั้งเดียว (Piampiti 1985 : 41 อ้างจาก ภัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ 2532 : 42) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการสำรวจการย้ายถิ่นและการพัฒนาในปี พ.ศ.2524 แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อการย้ายถิ่นมีรูปแบบไม่แน่นอน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่ปรากฏรูปแบบที่ชัดเจนว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะย้ายมากกว่า ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า โดย

ทั่วไปนั้นคนไทยส่วนใหญ่นิยมสำเร็จการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็น การศึกษาภาคบังคับเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึง ไม่อาจสรุปความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างการศึกษา และการย้ายถิ่นได้

(5) การเลือกสรรด้านเศรษฐกิจและด้านอาชีพ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ผู้ที่มีทักษะมากกว่าซึ่งมักมีการศึกษาสูง กว่า จะย้ายถิ่นมากกว่าและย้ายในระยะทางที่ไกลกว่า เมื่อเศรษฐกิจพัฒนาขึ้น ดังเช่น ใน สังคมอุตสาหกรรม การเลือกสรรด้านอาชีพก็เข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการความ ชำนาญพิเศษ สำหรับในประเทศไทยก็พบว่ามีการเลือกสรรด้านอาชีพานหมู่ผู้ย้ายถิ่นเช่นกัน การศึกษาต่อเนื่องระยะยาว ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตชนบทในปี พ.ศ.2512 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรและกรรมกรย้ายถิ่นน้อยกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพในระดับสูงกว่าข้อมูลจากสา มะโนประชากรและเคหะแห่งชาติพ.ศ. 2523 ก็แสดงผลในทำนองเดียวกันนี้ คือ พบว่า ในทุกกลุ่มอาชีพ ผู้ย้ายถิ่นเพศชายจะเคลื่อนย้ายมากกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิง แต่ในกลุ่มผู้ย้าย ถิ่นที่ประกอบอาชีพต่างกัน พบว่า เกษตรกรย้ายถิ่นน้อยที่สุดในขณะที่ผู้ประกอบอาชีพการ บริการและอาชีพเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารย้ายถิ่นมากที่สุด นักวิจัยจำนวนมากมี ความเห็นว่า การที่เกษตรกรมีอัตราการย้ายถิ่นในระดับต่ำนั้น เนื่องจากเกษตรกรมีอาชีพที่ ผูกพันกับที่ดินจึงทำให้ไม่คล่องตัวกลุ่มผู้ทำงานไร้ทักษะ และผู้มีรายได้ต่ำที่มีอัตราการย้ายถิ่น ในระดับต่ำเช่นกัน เพราะการย้ายถิ่นนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายและต้องเสี่ยง รวมทั้งต้องสูญเสีย แรงงานจากไร่นาเมื่อสมาชิกในครัวเรือนย้ายถิ่น อย่างไรก็ตาม การศึกษาบางโครงการ ก็พบว่า ไม่เพียงแต่บุคคลที่มีทักษะในอาชีพเท่านั้นที่ย้ายถิ่น แม้แต่ผู้ที่มีทักษะเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีทักษะในอาชีพก็ย้ายถิ่นด้วย เนื่องจากความยากจนในท้องถิ่นต้นทางเป็นปัจจัยหลัก ดัน และผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้เต็มใจที่จะเสี่ยงและหวังว่าจะหางานในเขตเมืองทำรายได้ ข้อมูลจาก การสำรวจการย้ายถิ่นและการพัฒนาในปี พ.ศ.2524 ก็พบเช่นเดียวกันว่า เมื่อจําแนกผู้ ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานครตามอาชีพแล้ว ปรากฏว่า มากถึงร้อยละ 56.8 ของผู้ย้ายถิ่นเพศ ชายเป็นผู้ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน

4.3.2 ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

ปัจจัยที่สำคัญในการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรง งานสามารถแบ่งกล่าวได้ ดังต่อไปนี้ 1) ข้อเปรียบเทียบลักษณะงานในภาคเกษตรกรรมกับ

ภาคอุตสาหกรรม 2) ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นระดับมหภาค 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับมหภาคและระดับจุลภาค 4) ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นระดับจุลภาค และ 5) ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

1) ข้อเปรียบเทียบลักษณะงานของภาคเกษตรกรรมกับภาคอุตสาหกรรม

ลักษณะงานของภาคเกษตรกรรมนั้นมีความแตกต่างกับลักษณะงานในภาคอุตสาหกรรม เช่น การใช้ทักษะในการผลิต ลักษณะการใช้เวลาสถานภาพการทำงาน และควมมีระเบียบวินัย เป็นต้น ดังจะอธิบายได้ดังนี้

(1) การใช้ทักษะในการผลิต ภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ จะมีกรรมวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมมี การใช้เทคโนโลยีทันสมัยเข้าช่วยน้อยมาก ทั้งนี้ มีสาเหตุประการหนึ่งก็คือ การมีข้อจำกัดในเรื่องต้นทุนการผลิต เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ในประเทศไทย เป็นผู้ผลิตรายเล็ก มีเงินทุนไม่มากและได้รับการศึกษาน้อย ฉะนั้น หากมีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรช่วยในการผลิตก็จะเป็นเทคโนโลยีแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ซึ่งมีราคาไม่แพงและมีประสิทธิภาพพอสมควร ส่วนในภาคอุตสาหกรรมเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตจะมีเทคโนโลยีที่สูงกว่าภาคเกษตรกรรมมาก และผู้ควบคุมดูแลเครื่องจักรเหล่านี้ จำเป็นต้องผ่านการฝึกอบรมหรือมีความรู้ เรื่องการใช้เครื่องจักรนั้น ดังนั้นแรงงานในภาคเกษตรกรรมนั้นเมื่อย้ายเข้ามาประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานไร้ฝีมือ

(2) ลักษณะการใช้เวลา ในภาคเกษตรกรรมมีลักษณะงานในไร่ นา เป็นไปตามฤดูกาล ในรอบปี เกษตรกรจะมีจำนวนชั่วโมงการทำงานในไร่ นาแต่ละฤดูกาลต่างกัน เช่น ในฤดูฝนชาวนาก็จะต้องทำงานหนักตลอดวันมีวันหยุดเพื่อเตรียมดินหว่านกล้าและปักดำ ส่วนฤดูแล้งเมื่อเก็บเกี่ยวและนวดข้าวเรียบร้อยแล้วก็จะมีเวลาว่างมากบ้างก็ใช้เวลาว่างนั้นเที่ยวเตร็ดเตร่ หรือพักผ่อนอยู่กับบ้านเป็นการพักผ่อนในรอบปีเพื่อทำงานหนักในฤดูเพาะปลูกต่อไป บ้างก็ออกหางานอื่นซึ่งมิใช่การเกษตรทำเพื่อหารายได้เพิ่ม บ้างก็ทำอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนเพื่อจกหนายเป็นรายได้เสริม หรือเพื่อใช้อุปโภคบริโภคภายในครัวเรือน เป็นต้น ส่วนในภาคอุตสาหกรรมมีลักษณะการใช้เวลาที่ต้องแข่งขันเพื่อให้ทันกับการทำงานของเครื่องจักรและ เศรษฐกิจที่เคลื่อนไหวแปรปรวนได้ตลอดเวลา คนทำงานในภาคอุตสาหกรรมจึงมีลักษณะที่ต้องเร่งรีบ ในขณะที่คนทำงานในภาคเกษตรกรรมดูเหมือนว่าไม่เร่งรีบนัก เกษตรกรที่เปลี่ยนอาชีพไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมจึงมักมีปัญหา เรื่องการใช้

เวลา ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้โดยการไม่ตรงต่อเวลาและขาดงานบ่อย

(3) *สถานภาพการทำงาน* เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือเป็นผู้เช่าจะมีสิทธิเสรีภาพมากในการตัดสินใจเรื่องต่างๆในอาชีพของตน มีเกษตรกรเป็นจำนวนมากในประเทศไทยที่เคยมีที่ดินเป็นของตนเองหรือครอบครัว แต่ต่อมาต้องกลายเป็นผู้เช่า เพราะเหตุผลบางประการด้านเศรษฐกิจหรือเหตุผลอื่น และต้องกลายเป็นลูกจ้างในที่สุด เขาเหล่านี้เมื่อมาเป็นลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรม อาจประสบปัญหา เกิดความแปลกแยกทางจิตใจได้ หากมีการปรับตัวไม่ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

(4) *ความมีระเบียบวินัย* ในภาคเกษตรกรรมแรงงานจะไม่ค่อยมีระเบียบวินัยในขณะที่ในภาคอุตสาหกรรม ความมีระเบียบวินัยสำคัญมากเพราะมีผลกระทบต่อกิจกรรมส่วนรวมของกิจการได้ การไม่ปฏิบัติหน้าที่ (Disfunction) หรือข้อบกพร่องของกิจกรรมขั้นตอนหนึ่ง ในกรรมวิธีการผลิต ย่อมมีผลกระทบต่อกิจกรรมขั้นตอนอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากได้

2) ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นระดับมหภาค

การศึกษาของ รัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ กล่าวคือ

Gardner (1981) เสนอแนวคิดบางประการที่อาจเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นในระดับมหภาค ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

(1) *ลักษณะของประชากรทั้งหมด* หรือ "Setting Variables" ซึ่งหมายถึง จำนวนรวมของลักษณะของบุคคล

(2) *ลักษณะของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์* หรือ "Contextual Variables" ตัวแปรดังกล่าวเหล่านี้ อาจได้แก่ ภูมิหลังด้านประวัติศาสตร์ เช่น การเป็นอาณานิคม ปัจจัยด้านสถาบัน เช่น นโยบายประชากรของรัฐบาล ปัจจัยภายนอก เช่น การติดต่อเกี่ยวข้องกับองค์กรภายนอก ปัจจัยด้านพฤติกรรม เช่น ความสามารถในการเคลื่อนย้ายประชากรชนบทเพื่อหาระงูจุดประสงค์ในระดับประเทศ ปัจจัยด้านกายภาพ เช่น สภาพพื้นดินที่ทำให้ติดต่อคมนาคมกันยาก

(3) *ปัจจัยด้านโครงสร้าง* เป็นปัจจัยระดับมหภาคที่มีผู้กล่าวถึงบ่อย ซึ่งรวมถึงความแตกต่างของรายได้ การว่างงาน การศึกษา ลักษณะของสังคมเมือง และการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม หรืออาจจำกัดเฉพาะโครงสร้าง

ทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและสถาบัน (Prezeworski and Teune 1970: 49-57; Shaw 1975 : 67 ; และ Freedman 1979 : 10-11 อ้างถึง ใน Gardner 1981 : 60 อ้างจาก ภัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ 2532:35)

ในประเทศไทยจะเห็นได้ชัดว่า ตัวแปรด้านสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายการพัฒนาเป็นปัจจัยระดับมหภาคปัจจัยหนึ่งในหลายปัจจัย ที่กำหนดการเคลื่อนย้ายของประชากร ผลการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เช่น โครงการสำรวจการย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่กรุงเทพมหานคร โดย Meinkoth (1962 : 6) การศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นในเขตนิคมสร้างตนเองจังหวัดกำแพงเพชร (จาเวียง ภาวิจิตร และ เฉลิมศรี ธรรมบุตร 2515 : 27) การศึกษาปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นในเขตชนบทของประเทศไทย (เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ 2513 : 35-36) การศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นออกจากร้อยเอ็ด (Fuller และคณะ 1983 : 75) และการวิเคราะห์การย้ายถิ่นจากสภานะประชากรและเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2523 เป็นต้น

เหตุผลทางเศรษฐกิจที่ผู้ย้ายถิ่นระบุว่าเป็นสาเหตุสำคัญของการย้ายถิ่น ได้แก่ ความต้องการที่ดิน การขาดแคลนน้ำ การเช่าที่ดิน ความไม่อุดมสมบูรณ์ของดิน ค่าจ้างแรงงานที่แตกต่างกันในเขตชนบทและเขตเมือง รวมทั้งความต้องการแรงงานเกษตรกรรมตามฤดูกาลผลิตในเขตปลายทาง

จากการศึกษาของ ภัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ของ Pejaranonda, Goldstein and Gold stein (1984 : 22) เกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีบทบาทสำคัญต่อการย้ายถิ่นของประชากร ทั้งนี้ เนื่องจากที่ดินว่างเปล่าในเขตชนบทที่สามารถนำมาใช้ในการเพาะปลูกได้มีจำนวนน้อยลงและเมืองหลักมีแรงดึงดูดทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เหตุผลในการย้ายถิ่นของผู้ย้ายภายในจังหวัด และผู้ย้ายระหว่างจังหวัดค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ เศรษฐกิจเป็นแรงจูงใจประการแรกของผู้ย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด ในขณะที่ผู้ย้ายภายในจังหวัดระบุว่าครอบครัวเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ (Piampiti 1985 : 49-50) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการย้ายถิ่นอาจเกิดจากเหตุผลในระดับจุลภาคได้เช่นกัน จึงควรศึกษาปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นในระดับจุลภาคพร้อมๆ กันไปด้วย

3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับมหภาคและระดับจุลภาค

การศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นจำนวนมากเชื่อว่า ปัจจัยระดับมหภาคและปัจจัยระดับจุลภาคน่าจะเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ปัจจัยระดับโครงสร้างและตัวแปรระดับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับขบวนการย้ายถิ่น น่าจะเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด ในประเด็นนี้ Goldstein and Goldstein (1981:78) เสนอว่า อาจารย์ชื่อเกี่ยวกับโครงสร้างชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมมาประกอบการประเมินลักษณะของผู้ย้ายถิ่น อีกทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูดการย้ายถิ่นในเขตชนบทและในเขตเมืองก็เป็นเรื่องที่สำคัญมาก

การศึกษาที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับมหภาคและปัจจัยระดับจุลภาคในระยะแรกๆ ได้แก่ ผลงานของ Lee (1966:50) ซึ่งสร้างกรอบแนวความคิดด้านการย้ายถิ่นว่า โดยทั่วไปการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยระดับมหภาค (คือท้องถิ่นต้นทางและท้องถิ่นปลายทาง) และปัจจัยระดับจุลภาค (คือปัจจัยแทรกต่างๆและตัวผู้ย้ายถิ่นเอง) Gardner ได้เสนอตัวอย่างปัจจัยระดับมหภาคและปัจจัยระดับจุลภาค ที่นำมาใช้เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างระดับมหภาคและระดับจุลภาคได้ง่ายขึ้น ปัจจัยระดับมหภาคได้แก่ ความคาดหวังเกี่ยวกับท้องถิ่นใหม่ที่ผู้ย้ายถิ่นจะย้ายไปอาศัยอยู่หรือการพิจารณาการไร้ประโยชน์จากท้องถิ่นปลายทาง ส่วนปัจจัยระดับจุลภาคได้แก่ ความคาดหวังในด้านค่านิยมเป้าหมาย หรือค่านิยมที่ยึดถือกันโดยทั่วไป ซึ่งรวมถึงความมั่งคั่ง สถานภาพ ความผูกพันความสะดวกสบาย สิ่งเร้า ความมีอิสระ และธรรมเนียมของบุคคล ตามความคิดเห็นของ Gardner นั้น เมื่อปัจจัยดังกล่าวนี้ประกอบเข้ากับปัจจัยที่สัมพันธ์กับท้องถิ่นก็อาจจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลย้ายถิ่น

Connell และ คณะ (1977 อ้างถึงใน Goldstein and Godstein 1981 : 73) ได้เสนอตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับมหภาคและตัวแปรระดับบุคคลที่เป็นตัวกำหนดการย้ายถิ่น โดยเสนอว่า ปัจจัยที่อาจนับได้ว่าเป็นตัวแปรระดับมหภาคที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นได้แก่ ความคุ้นเคย และการรู้จักจักี เครือข่ายการขนส่งและการติดต่อคมนาคม ผลกระทบของรูปแบบการเช่าที่ดิน ขนาดครอบครัว และโครงสร้างของครอบครัวและอื่นๆ ยิ่งกว่านั้น นักวิจัยกลุ่มนี้ยังเสนอแนะว่า การศึกษานี้จำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่าการผนวกเอาประชากรชนบท และระบบเศรษฐกิจ

หมู่บ้านเข้าไปเกี่ยวข้องกับเมืองนั้นจะเป็นปัจจัยกระตุ้นการย้ายถิ่นหรือเป็นปัจจัยยับยั้งการย้ายถิ่น

4) ปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นในระดับจุลภาค

ในระดับจุลภาคนั้นเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าก่อนที่จะย้ายถิ่นนั้นบุคคลจะคาดการณ์และเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ตนได้รับในปัจจุบัน และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในท้องถิ่นปลายทาง หลังจากนั้นบุคคลจึงจะเลือกสถานที่ที่ตนสามารถขยายประโยชน์ให้ได้มากที่สุด และสามารถลดปัญหาในการปรับตัวด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยาให้เหลือน้อยที่สุด (DeJong and Gardner 1981:38) ในประเด็นนี้ Growning (1972:310) เสนอแนะไว้ว่า โอกาสทางเศรษฐกิจในเขตเมืองซึ่งดีกว่าโอกาสทางเศรษฐกิจในเขตชนบท อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันการย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองแต่ผลประโยชน์ทางสังคม เช่น บริการด้านการศึกษาที่อาจสำคัญกว่าและอาจให้ผลประโยชน์มากกว่าโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่ตกอยู่กับบุตรของผู้ย้ายถิ่น

จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2523 และการสำรวจการย้ายถิ่นและการพัฒนาในปี พ.ศ.2524 พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (เช่น รายได้ การมีงานทำ ความมั่นคงในการทำงาน สวัสดิการ) ส่วนผู้ย้ายถิ่นภายในชนบทระบุสาเหตุสำคัญ คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ที่น่าสนใจมากก็คือ พบว่า อายุของผู้ย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการย้ายความสัมพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดระหว่างการย้ายถิ่นและวัฏจักรชีวิต ดังนั้น เหตุผลในการย้ายจึงแปรผันไปตามอายุ ยกตัวอย่าง เช่น สัดส่วนของผู้ที่ย้ายถิ่นเพราะเหตุผลด้านเศรษฐกิจมักจะเพิ่มขึ้นตามอายุการวิเคราะห์ข้อมูลจากสำมะโนประชากร พ.ศ.2523 (Piampiti 1985:54) พบว่า สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นเพศชายที่ย้ายเพราะเหตุผลด้านเศรษฐกิจเริ่มเพิ่มขึ้นในกลุ่มอายุ 20-24 ปี และเพิ่มขึ้นโดยลำดับจนถึงกลุ่มอายุ 50-59 ปี ถ้าเป็นการย้ายถิ่นเพราะการสมรส พบว่า มีสัดส่วนสูงที่สุดในกลุ่มอายุ 20-29 ปี ส่วนสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นที่ระบุว่าการศึกษาและครอบครัวเป็นสาเหตุในการย้ายจะลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้นและพบในทางตรงกันข้ามนี้ว่า สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นที่รายงานว่าย้ายเพราะติดตามญาติลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น เพราะมีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากย้ายถิ่นพร้อมบิดามารดาเมื่อครั้งตนยังเป็นเด็ก

การศึกษาเกี่ยวกับผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองในประเทศไทย โดย

Goldstein and Pitak Tepsombati (1974 : 38) พบว่า ทั้งในกรุงเทพมหานคร และในเขตเมืองในต่างจังหวัด ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายเพียงครั้งเดียวจะมีอายุเมื่อย้ายค่อนข้างสูง โดยผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองในต่างจังหวัดมีอายุมากกว่าผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุง-เทพมหานคร

ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสรุปว่า การย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองที่เล็กกว่ากรุงเทพมหานคร นั้นมีการเลือกสรรในรูปแบบที่แตกต่างไปจากการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และยังเสนอแนะด้วยว่า การย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองเล็กน่าจะเป็นการย้ายถิ่นที่มีจุดประสงค์มากกว่าการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ข้อค้นพบเกี่ยวกับความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างอายุของผู้ย้ายถิ่นกับเหตุผลในการย้ายถิ่น ทำให้คาดหมายได้ว่าการย้ายถิ่นอาจจะมีผลกระทบทางบวก หรืออาจจะมีผลกระทบทางลบต่อการพัฒนาท้องถิ่นต้นทางและท้องถิ่นปลายทางก็ได้ ผลกระทบดังกล่าวนี้อาจเกิดจากการที่ผู้ย้ายถิ่นต้องย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองขนาดเล็ก เพราะถึงวาระต้องย้ายตามหน้าที่การงานหรืออาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับโอกาสทางเศรษฐกิจในเขตเมืองเล็กมากขึ้นกว่าเดิม โดยข้อเท็จจริงแล้วพบว่า ข้อมูลข่าวสารที่แพร่มาจากท้องถิ่นปลายทางและเครือข่ายญาติพี่น้องเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่ทำให้บุคคลย้ายถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมือง ในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศญาติพี่น้องอาจช่วยเกื้อหนุนผู้ย้ายถิ่นใหม่ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านจิตใจ จนกว่าผู้ย้ายถิ่นจะตั้งตัวได้ในที่อาศัยแห่งใหม่ ยิ่งกว่านั้น การสำรวจครั้งนี้ยังได้ถามคำถามอื่นๆอีกเพื่อถึงเอาปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายของผู้ย้ายถิ่นให้ปรากฏชัดเจนขึ้น ทั้งนี้โดยขอให้ผู้ย้ายถิ่นระบุท้องถิ่นที่ต้องการย้ายไปอาศัยอยู่มากที่สุดหากสามารถเลือก ได้ปรากฏว่า มีผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานครจำนวนน้อยที่ตอบว่าต้องการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากตอบได้แน่นอนว่าต้องการจะไปอาศัยอยู่ที่ใด เมื่อถามต่อไปว่าผู้ย้ายถิ่นรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นปลายทางที่คาดหมายว่าจะย้ายไปอยู่ได้อย่างไร ปรากฏว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ตอบว่าเคยอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นมาก่อน กลุ่มรองลงมา คือ กลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่รายงานว่าเคยไปเยือนท้องถิ่นนั้นมาก่อนและมีเพื่อนหรือญาติอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นปลายทางมีความสำคัญไม่น้อยในกระบวนการตัดสินใจของบุคคล นอกจากนี้การสำรวจนี้ยังถามผู้ย้ายถิ่นถึง สาเหตุที่เลือกท้องถิ่นที่ระบุว่าการย้ายไปอาศัยอยู่ ข้อค้นพบจากการสำรวจนี้ แสดงว่าในระดับจุลภาคนั้น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีบทบาทน้อยกว่าปัจจัยด้านสังคมหรือปัจจัยด้านจิตวิทยา

5) ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน อาจพิจารณาได้จาก ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การย้ายถิ่น ซึ่งในประเด็นนี้ Ravenstein (1885) ได้กล่าวไว้ในกฎแห่งการย้ายถิ่นของเขาว่า เรื่องระยะทางและทิศทางของการย้ายถิ่น ผู้ย้ายถิ่นส่วนมากจะย้ายในช่วงระยะทางใกล้ๆ สำหรับผู้ย้ายถิ่นในระยะทางที่ไกลออกไปนั้น โดยทั่วไป จะมุ่งสู่ศูนย์กลางของแหล่งการค้าและอุตสาหกรรม (Ravenstein. 1885 : 165 อ้างจาก เนาวรัตน์ พลายน้อย 2529 : 48)

ทฤษฎีการย้ายถิ่นในสังคมทวิลักษณ์ (Dual Societies) หรือ "The Lewis-Fei-Ranis Model" ซึ่งพัฒนาโดย Lewis ในปี ค.ศ.1954 และต่อมาในปี ค.ศ.1961 Ranis & Fei ก็ได้พัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมากในช่วงปลายทศวรรษ 1950 และ 1960 นั้นกล่าวถึงแรงงานล้นเกิน (Surplus Labour) และพิจารณาว่า เศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาประกอบไปด้วย 2 สาขา คือ สาขาเกษตรกรรมยังชีพ (Agricultural Subsistence Sector) ซึ่งจะมีผลิตภาพต่ำมากจนบางครั้งถึงระดับที่เรียกว่า "Zero Marginal Productivity" ขณะเดียวกัน ก็จะมีแรงงานล้นเกินเกิดขึ้น สาขาที่สองคือ สาขาอุตสาหกรรมในเมืองซึ่งมีผลิตภาพสูง (High Productivity Modernurban Industrial Sector) ภาคนี้จะรับเอาแรงงานล้นเกินจากชนบทให้เข้ามาทำงานในเมืองโดยจะขยายการผลิตออกไปเรื่อยๆ มีอัตราการสะสมทุนสูง เพราะเมื่อหักค่าจ้างแรงงานออกแล้วยังคงเหลือกำไรเป็นอันมาก ผู้ประกอบการในสาขานี้จะนำกำไรนั้นไปลงทุนต่อ ทำให้สามารถจ้างแรงงานจากชนบทได้มากขึ้นไปอีก ค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมจะสูงกว่าค่าจ้างในภาคเกษตรกรรมประมาณร้อยละ 30 ในอัตราที่แท้จริง ซึ่งเป็นปริมาณที่สามารถจูงใจให้เกิดการย้ายจากชนบทมาทำงานในเมืองได้ และค่าจ้างที่แท้จริงนั้นจะคงที่อยู่อัตราที่ตลอดไป จนกระทั่งไม่มีแรงงานจากชนบทเข้ามาสู่เมือง การพัฒนาประเทศในแนวนี้ จึงขึ้นอยู่กับอัตราเร่งของการลงทุนและการย้ายถิ่นของแรงงานในภาคเกษตรกรรมเข้ามาในเมือง เชื่อว่าการย้ายถิ่นจะไม่สิ้นสุดลงหากอัตราการเกิดในชนบทยังสูง การย้ายออกของแรงงานทำให้ภาคเกษตรกรรมซึ่งล้าหลังอยู่นั้นหันไปใช้เครื่องจักรในการผลิตมากขึ้น ต่อมาอัตราเกิดในชนบทจะลดลงทำให้การว่างงานแอบแฝง (Disguised Unemployment) ในชนบทลดลงไปด้วยผลิตภาพและค่าแรงในชนบทจะสูงขึ้นไปพอๆ

กับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเรียกว่าจุด "Commercialization Point" แรงงานทั้งสองภาคต่างก็หาได้ยากขึ้น แรงงานสิ้นเกินจะหมดไปขณะที่ภาคเกษตรกรรมเจริญขึ้น (Todaro. 1977: 215-217 ; Gaude 1976 : 5-11 และ Tongudai 1982: 26-29 อ้างจาก เนาวรัตน์ พลายน้อย 2529 : 54-55)

ทฤษฎีนี้ เชื่อว่าประเทศจะพัฒนาอุตสาหกรรมได้ก็ด้วยอาศัยการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง มีพื้นฐานมาจากตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบสะสมทุน (Capital Accumulation) ในรูปแบบการพัฒนาของ Harrod-Domar Growth Model นั้นเอง ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ยึดถือแนวคิดว่า แรงงานและค่าแรงระหว่างเมืองกับชนบทในที่สุดแล้วจะปรับตัวเข้าสู่ภาวะเท่าเทียมกัน คือ เข้าสู่จุดสมดุลโดยอัตโนมัติ (Automatic Equilibrium Mechanism) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นในทัศนะของทฤษฎีนี้ คือ การมีแรงงานสิ้นเกินในชนบท การพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตเมือง และการที่ค่าจ้างในเมืองสูงกว่า ซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้แรงงานชนบทย้ายเข้ามาหางานทำในเมือง ความเชื่อหลักที่สำคัญนั้น เชื่อว่ายิ่งมีการสะสมทุนเร็วเท่าใด อัตราการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและอัตราการสร้างตำแหน่งงานใหม่จะสูงขึ้นเท่านั้น

ทฤษฎีความคาดหวังรายได้ (An Expected income model of Rural-Urban Migration) ซึ่งพัฒนาโดย Haris and Todaro ในปี ค.ศ.1969 เสนอว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นนั้น จะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างรายได้ในเมืองและชนบท และถูกกำหนดโดยโอกาสที่จะได้งานทำในเมือง รายได้จากการทำงานในชนบทนั้นขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทาน ขณะที่รายได้ในเมืองขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของสถาบันต่างๆ เช่น องค์การแรงงาน การแทรกแซงของรัฐบาลที่กำหนดค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นมา Todaro เห็นว่าตลาดแรงงานในเมืองประกอบด้วย 2 ภาค แยกจากกัน ภาคที่ค่อนข้างใหญ่ คือ ภาคไม่เป็นที่ต้องการซึ่งประกอบไปด้วยการว่างงานอย่างเปิดเผย (Open Unemployment) การจ้างงานด้วยตนเอง (Self Employment) และการทำงานในสถานประกอบการเล็กๆ และงานบริการ ส่วนอีกภาคหนึ่งเป็นภาคอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ซึ่งจะมีขนาดเล็กกว่าภาคที่ไม่เป็นที่ต้องการ ค่าแรงงานในภาคไม่เป็นที่ต้องการนั้นจะถูกกำหนดโดยการแข่งขันแรงงานในตลาดและมักจะเป็นค่าแรงที่ต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะถูกลimit ค่าแรงโดยสภาพแรงงาน และหน่วยงานต่างๆ ที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ทำให้ค่าแรงในภาคอุตสาหกรรมนี้ไม่

ลดลงแม้ว่าจะมีแรงงานให้เลือกจ้างอย่างเหลือเฟือก็ตาม

เนาวรัตน์ พบว่า Todaro เห็นว่า ความแตกต่างกันที่ค่อนข้างมากระหว่างค่าแรงในภาคอุตสาหกรรมในเมืองกับค่าแรงในชนบท รวมทั้งความพยายามที่จะแก้ปัญหาการว่างงานในเมืองของรัฐบาล จะเป็นสิ่งจูงใจและปัจจัยกระตุ้นให้ชาวชนบทย้ายเข้าไปหางานในเมือง แต่รอยที่ประเทศกำลังพัฒนานั้น ไม่สามารถสร้างงานในภาคอุตสาหกรรมให้เพิ่มขึ้นได้ทันกับจำนวนผู้ย้ายถิ่นจากชนบท แทนที่ผู้ย้ายถิ่นที่หางานทำไม่ได้ในเมืองจะกลับคืนสู่ชนบท เขาเหล่านั้นกลับหันไปใช้ชีวิตอยู่และคงอยู่ในเมืองโดยคิดว่าโอกาสที่จะได้งานทำนั้นจะมีมากขึ้นหากอยู่ในเมืองนานขึ้น เพราะจะได้มีโอกาสติดต่อและหาข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานได้มากขึ้น ในช่วงที่รอนานนั้นอาจไม่ได้ทำงานอะไรเลย ต้องอยู่อาศัยโดยเงินออมจากชนบทที่มีติดตัวมาหรือจากเพื่อนที่อยู่นานเมืองก่อนแล้ว หรือจากการสนับสนุนของครอบครัวในชนบทส่งเงินมาให้ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถหางานได้หรือไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากแหล่งที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ก็จะหันไปหางานภาคใหม่เป็นทางการแทน ซึ่งจะมีรายได้เท่ากันหรือน้อยกว่ารายได้ที่เขาจะได้หากยังคงอยู่ในชนบทในทัศนะของ Todaro แล้วภาคใหม่เป็นทางการจะเป็นสถานที่ที่พึงชั่วคราวเพื่อหาโอกาสไปสู่โอกาสที่ดีกว่าในภาคอุตสาหกรรมต่อไป และเขาเห็นว่าผู้ย้ายถิ่นจะคิดว่าหากได้งานในภาคอุตสาหกรรมเมื่อใด ก็จะสามารถมีรายได้ชดเชยกับที่ต้องเสียเวลาคอยหรือเสียเวลาไปหางานอยู่ในภาคใหม่เป็นทางการ ในทฤษฎีของ Todaro นี้ โอกาสที่ผู้ย้ายถิ่นจะได้รับการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมสมัยใหม่ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เขาอยู่ในเมือง นั่นคือ รายได้ของผู้ย้ายถิ่นจะถูกคาดหวังว่าจะสูงขึ้นไปตามระยะเวลาที่เขาอยู่ในเมืองด้วย

ด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าเมืองใหม่ๆ จะมีอัตราการว่างงานสูง และกระจุกตัวอยู่ในสาขาไม่เป็นทางการในฐานะเป็นแหล่งพักพิงชั่วคราว การที่ผู้ย้ายถิ่นเสียสละและเสี่ยงที่จะไม่รับรายได้ในชนบทแต่หันมาแลกเปลี่ยนกับการไม่มีหรือมีรายได้ต่ำในสาขาไม่ได้ถาวรต่อไป ซึ่งเมื่อถึงช่วงนั้นก็จะสามารถเรียกคืนค่าเสียโอกาสและค่าใช้จ่ายต่างๆที่เสียไปได้ทั้งหมด การแก้ไขปัญหการย้ายถิ่นเข้าเมืองในทัศนะของ Todaro และ Harris นั้นจะต้องไม่มุ่งสร้างงานในเมือง แต่จะต้องทำให้รายได้ในชนบทสูงขึ้นมากกว่าจนผู้ย้ายถิ่นมองไม่เห็นโอกาสที่จะเข้ามาทำงานในเมืองได้ Todaro ได้พยายามพัฒนาทฤษฎีของตนขึ้นอีก (1976) ในระยะหลังรอยได้เน้นปัจจัยด้านความหลากหลายในคุณ

ภาพของแรงงานจากชนบทเข้ามาพิจารณาโอกาสที่แรงงานจะถูกเลือกเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งแรงงานจะมีโอกาสไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านทุนมนุษย์หลาย ๆ ประการ เช่น อายุ การศึกษา และประสบการณ์ เป็นต้น

ทฤษฎีของ Harris และ Todaro นี้ เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นในประเทศโลกที่สามกันมาก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นในทฤษฎีนี้คือการที่รายได้ในชนบทตกต่ำ ความคาดหวังในรายได้ที่สูงขึ้นจากการได้ทำงานในเมืองและความแตกต่างในรายได้ระหว่างเมืองกับชนบท

อัฐพล จักรไชย และคณะ (2527) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยทำการศึกษาผู้เคลื่อนย้ายที่ประกอบอาชีพในและนอกภาคอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาอุตสาหกรรมกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปในทางบวก ปัจจัยในการเคลื่อนย้ายที่สำคัญที่สุด คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ผู้เคลื่อนย้ายในภาคอุตสาหกรรมจะเป็นชายมากกว่าหญิง อายุฐานนิยมประมาณ 24-26 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา สรรพแล้วมากกว่าร้อยละส่วนใหญ่เป็นการย้ายภายในภาคเดียวกัน (ภาคเหนือ) โดยเฉพาะจังหวัดใกล้เคียงกับเชียงใหม่จำนวนครั้งในการย้ายประมาณ 2 ครั้งลักษณะการเคลื่อนย้ายส่วนใหญ่เป็นการย้ายแบบถาวรและย้ายมาคนเดียว รองลงมาเป็นการย้ายมากับครอบครัวมีความสอดคล้องระหว่างอุปทานของแรงงานเคลื่อนย้ายและอุปสงค์ของการจ้างงาน โดยที่อุปทานแรงงานเคลื่อนย้ายซึ่งต้องการใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ได้รับการจ้างงานในภาคที่ต้องการดังกล่าว ส่วนอุปทานแรงงานเคลื่อนย้ายซึ่งต้องการใช้แรงงานนอกภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่สามารถได้รับการจ้างงานนอกภาคอุตสาหกรรมตามความประสงค์ นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมยังได้รองรับแรงงานซึ่งแต่เดิมมิได้ตั้งใจรับการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมอีกด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้จากการที่มีผู้ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมย้ายมากับครอบครัวมากกว่าผู้อยู่นอกภาคอุตสาหกรรมแต่คนในครอบครัวที่ย้ายมาคงไม่ได้หวังว่าจะมาทำงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด จึงทำให้เบอร์เชินต์ความมุ่งหมายในการประกอบอาชีพนอกภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้นแต่มิได้หมายความว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมจะไม่ดึงดูดแรงงาน

จากการทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นสามารถจะแบ่งแยกปัจจัยมูลเหตุของการเคลื่อนย้ายโดยสรุปได้ ดังนี้

- (1) *ปัจจัยด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม* ได้แก่ จำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้น ลักษณะของโรงงานที่เพิ่ม การเพิ่มเงินลงทุนและการขยายกิจการ
- (2) *ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ* ได้แก่ รายได้น้อย ต้องการหารายได้เพิ่ม ย้ายตามงาน โอกาสได้รับการฝึกอบรม การมีงานทำ การว่างงาน การจ้างแรงงาน ในราคาสูง ความมั่นคงในการทำงาน ภาวะหนี้สิน ความสะดวกในการคมนาคม รายจ่ายสูง ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น
- (3) *ปัจจัยด้านสังคม* ได้แก่ สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ ความสะดวกในการหาซื้ออุปโภคบริโภค อุปนิสัยของคนในท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น การมีสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ต้องการหาประสบการณ์ชีวิต สถานศึกษา เพื่อที่เดิม การอนามัย การมีผู้รู้จักในถิ่นปลายทางเป็นผู้ชักชวน ความปลอดภัย การบริการด้านสาธารณสุข ความมีระเบียบวินัย
- (4) *ปัจจัยด้านครอบครัวและส่วนตัว* ได้แก่ ย้ายตามญาติ ย้ายตามสามี/ภรรยา/บุตร ย้ายตามบิดา/มารดา เพื่อมาศึกษาต่อ หนีปัญหาครอบครัว
- (5) *ปัจจัยด้านประชากร* ได้แก่ ความหนาแน่นของประชากร ขนาดของครัวเรือน
- (6) *ปัจจัยด้านเกษตรกรรม* ได้แก่ การขาดที่ดินทำกิน การขาดตลาดรับซื้อผลผลิต ขนาดการถือครองที่ดิน ความไม่อุดมสมบูรณ์ของดิน ไม่สามารถเพาะปลูกได้ เนื่องจากภัยธรรมชาติ ผลผลิตที่ได้ต่ำ
- (7) *สภาพแวดล้อมอื่นๆ* ได้แก่ ความเจริญด้านพาณิชยกรรม การขยายตัวของเมือง การบริการ หนีปัญหาจากถิ่นเดิม

อาจพิจารณาปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ปัจจัยดึงดูด และปัจจัยผลักดัน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยการย้ายถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับมหภาค ได้แก่ ลักษณะของประชากรทั้งหมด ลักษณะของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยทางด้านโครงสร้าง ได้แก่ ความแตกต่างของรายได้ การว่างงาน และการศึกษา สำหรับประเทศไทย นโยบายการพัฒนาจะเป็นปัจจัยระดับมหภาคปัจจัยหนึ่งของหลายๆปัจจัยที่กำหนดการเคลื่อนย้ายของประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการที่ดิน ขาดแคลนน้ำ การ

เช่าที่ดิน ความไม่อุดมสมบูรณ์ของดิน และค่าจ้างแรงงานที่แตกต่างกันในชนบทและในเมือง ส่วนปัจจัยระดับจุลภาค ได้แก่ การคาดการณ์และเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ตนได้รับในปัจจุบัน และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในท้องถิ่นปลายทาง ซึ่งบุคคลนั้นจะทำการเลือกสถานที่ที่ตนสามารถขยายประโยชน์ให้ได้มากที่สุด สำหรับประเทศไทย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการย้ายถิ่นสู่เมือง คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่วนผู้ย้ายถิ่นภายในชนบทระบุว่าปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านครอบครัว และที่สำคัญกว่านั้น คือ อายุของผู้ย้ายถิ่นจะมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการย้าย แต่โดยสรุปในระดับจุลภาค ปัจจัยด้านเศรษฐกิจอาจมีบทบาทน้อยกว่าปัจจัยด้านสังคมหรือปัจจัยด้านจิตวิทยา

ดังนั้นอาจกล่าวโดยย่อว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน อาจพิจารณาได้จาก ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนปัจจัยอื่นๆ อาจแบ่งกล่าวได้ตามทฤษฎี ต่อไปนี้ คือ ทฤษฎีการย้ายถิ่นในสังคมทวิลักษณ์ เน้นถึงแรงงานสิ้นเกินในชนบท ที่เข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมในเมือง และแรงงานนี้จะไม่หมดหากอัตราการเกิดในชนบทยังสูง ทฤษฎีความคาดหวังในรายได้ จะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างรายได้ในเมืองและชนบท และถูกกำหนดโดยโอกาสที่จะได้งานทำในเมืองด้วยแนวคิดนี้ ผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าเมืองใหม่ๆจะมีอัตราการว่างงานสูง สำหรับประเทศไทย มีผู้ศึกษาค้นพบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมีปัจจัยดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม ได้แก่ จำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้น้อย การว่างงาน ภาวะหนี้สิน ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ สถานศึกษา เบื่อที่เดิม ต้องการหาประสบการณ์ชีวิต ปัจจัยด้านครอบครัว และส่วนตัว ได้แก่ ย้ายตามญาติ ย้ายตามสามี/ภรรยา ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ขนาดของครัวเรือน ปัจจัยด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ขาดที่ดินทำกิน และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่ ความเจริญด้านพาณิชยกรรม

บทที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยสนาม (Survey Research) จะทำโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายจ้างและลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยอาศัยแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

5.1 ประชากรในการศึกษา

ประชากรในการศึกษา ครั้งนี้ คือ

5.1.1 นายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

5.1.2 ลูกจ้างหรือผู้ที่ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 6 โรงงาน

5.2 การเลือกตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 25 ราย สอบถามทุกโรงงาน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มลูกจ้างหรือผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม จำนวน 180 คน จาก 6 โรงงาน โดยมีขั้นตอนในการเลือกตัวอย่าง ดังนี้ ขั้นแรก ทำการเลือกโรงงานแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกโรงงานขนาดกลางจำนวน 3 โรงงาน จากโรงงานทั้งสิ้น 12 โรงงาน และเลือกโรงงานขนาดใหญ่จำนวน 3 โรงงาน จากโรงงานทั้งสิ้น 13 โรงงาน ขั้นที่ 2 ทำการเลือกลูกจ้างหรือผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม แบบ Accidental Sampling จากโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้จากการเลือกในขั้นแรก จำนวน 6 โรงงานๆละ 30 ราย รวมทั้งสิ้น 180 ราย

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ทำการสร้างแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับนายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคล และ ชุดที่ 2 สำหรับลูกจ้างหรือผู้ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม

แบบสอบถามชุดที่ 1 ประกอบด้วยคำถามจำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของโรงงาน ดังนี้ สถานที่ตั้ง ประเภทของกิจการและการจดทะเบียน ปีที่เริ่มดำเนินงาน เงินทุนจดทะเบียน ลักษณะของการลงทุน และวิธีการขยายกิจการ

ตอนที่ 2 การจ้างงาน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปริมาณแรงงาน และการขยายตัวของแรงงานระหว่างปีพ.ศ. 2529-2535 ค่าใช้จ่ายทางด้านบุคคลกรเฉลี่ยต่อเดือนของปีพ.ศ. 2535

ตอนที่ 3 ปัญหาแรงงาน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับด้านแรงงานในอุตสาหกรรม

แบบสอบถามชุดที่ 2 ประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 การจ้างงาน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน และแหล่งที่มาของความรู้ความสามารถ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรม ในอำเภอบางปะกง และการเข้าพักอาศัยในอำเภอนี้ รวมทั้งความตั้งใจหรือคาดหวังที่จะทำงานในภาคอุตสาหกรรม ในอำเภอบางปะกง และการพักอาศัยในอำเภอนี้ต่อไป

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรม

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ กล่าวคือ

5.4.1. ท่าการศึกษาจากเอกสารซึ่งได้มีผู้ท่าการศึกษาไว้ เกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การจ้างงาน การย้ายถิ่น และเอกสารข้อมูลจังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และสำนักงานแรงงานจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งท่าการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

5.4.2. ท่าการเก็บข้อมูลจากโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แบบสอบถามชุดหนึ่งสำหรับนายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคล และใช้แบบสอบถามอีกชุดหนึ่งสำหรับลูกจ้างหรือผู้ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ Frequency, Percent และ Arithmetic Mean

5.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษา ครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในเขตพื้นที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาใน 3 ด้าน ต่อไปนี้ สภาพการจ้างงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และปัญหาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

5.6.1 สภาพการจ้างงาน

เกี่ยวกับสภาพการจ้างงานนี้ จะได้พิจารณาถึง ปริมาณแรงงาน ลักษณะการว่าจ้าง แหล่งที่มาของแรงงาน และ รายได้ โดยประกอบด้วยรายละเอียด ต่อไปนี้

1) ปริมาณแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนตาม

(1) คุณลักษณะของแรงงาน ซึ่งพิจารณาจาก เพศ อายุ และการศึกษา

(2) ประเภทของแรงงาน แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับบริหาร

ระดับสูง (Technical and Non-Technical) ระดับกลาง (Technical and Non-Technical) และ ระดับล่าง (Semi-Skilled Labour and Unskilled Labour)

(3) สัดส่วนแรงงานวิศวกร : ช่างเทคนิค : แรงงานอื่นๆ

(4) สัดส่วนของทุนต่อแรงงาน

2) ลักษณะการจ้างงาน พิจารณาในเรื่อง

(1) ประเภทการจ้าง แบ่งเป็น ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และ ลูกจ้างงานเหมา

(2) ระยะเวลาในการจ้างงาน

(3) การเลื่อนขั้นของแรงงาน

3) แหล่งที่มาของแรงงานปัจจุบัน จำแนกตาม

(1) ภูมิภาคเดิม ได้แก่ ภายในอำเภอ ต่างอำเภอภายในจังหวัด ต่างจังหวัดภายในภาค ต่างภาค และ ต่างประเทศ

(2) อาชีพเดิม ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคพาณิชยกรรม ภาคบริการ ราชการและรัฐวิสาหกิจ และ อื่น ๆ

4) รายได้

ศึกษาถึง สัดส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต่อแรงงานในภาคเกษตรกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทรา

5.6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

ในส่วนนี้ จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาทำงานในอำเภอบางปะกง และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายเข้ามาพักอาศัยอยู่ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

5.6.3 ปัญหาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

ในหัวข้อนี้ จะทำการศึกษาถึงปัญหาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ทั้งจากด้านนายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลและจากด้านลูกจ้างหรือผู้ประกอบการอาชีพในภาคอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

5.7 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

อุตสาหกรรมวิศวกร หมายถึง กลุ่มของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหลักสำหรับการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม และเป็นอุตสาหกรรมประเภทที่ต้องใช้ทักษะทางเทคโนโลยีในขบวนการผลิตอยู่มาก (สมชอบ ไชยเวช และคณะ, 2529) โดยที่อุตสาหกรรมวิศวกรแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและโลหะการ และ อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง อุตสาหกรรมที่ทำการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์รวมทั้งอุปกรณ์โทรคมนาคม และชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับใช้ในครัวเรือน สำนักงาน และอุตสาหกรรม ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีขนาดของคณทำงานน้อยกว่า 50 คน

อุตสาหกรรมขนาดกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีขนาดของคณทำงานระหว่าง 50-199 คน

อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีขนาดของคณทำงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป

แรงงานในท้องถิ่น ได้แก่ คณทำงานซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอบางปะกง

แรงงานจากถิ่นอื่น ได้แก่ คณทำงานซึ่งมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอบางปะกง แม้ว่าจะเข้ามาพักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอนี้หรือไม่ก็ตาม

การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม หมายถึง การเคลื่อนย้ายของแรงงานเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม

การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่อำเภอบางปะกง หมายถึง การเคลื่อนย้ายของแรงงานซึ่งมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอบางปะกง เข้ามาทำงานในอำเภอบางปะกง

การย้ายถิ่นเข้าสู่อำเภอบางปะกง หมายถึง การย้ายที่พักอาศัยของผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอบางปะกง เข้ามาพักอาศัยอยู่ในอำเภอบางปะกง เป็นเวลาดั้งแต่

3 เดือนขึ้นไป

ลูกจ้างประจำ หมายถึง แรงงานที่ได้รับการว่าจ้าง โดยที่นายจ้างสัญญาว่าจะจ้างเป็นระยะเวลาอนัน มีสิทธิได้รับสวัสดิการต่างๆ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ลูกจ้างรายเดือน (ได้รับเงินเดือนประจำ) และลูกจ้างรายวัน (ได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน เฉพาะวันที่ทำงานจริง)

ลูกจ้างชั่วคราว หมายถึง แรงงานที่ได้รับการว่าจ้าง โดยที่นายจ้างต้องการจ้างเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ หรือชั่วคราว ไม่มีสิทธิได้รับสวัสดิการต่างๆ ได้รับเฉพาะค่าจ้างแรงงานเท่านั้น

ลูกจ้างงานเหมา หมายถึง แรงงานที่ได้รับการว่าจ้าง โดยเหมาจ่ายตามความเหมาะสม

ประเภทของแรงงาน หมายถึง การจำแนกแรงงานโดยอาศัยลักษณะงานและระดับการศึกษา ในการศึกษาที่นี้ ได้จัดระดับประเภทของแรงงานตามการศึกษาของ อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา (อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา 2525:224) โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

- 1) ระดับบริหาร
- 2) ระดับสูง (ปริญญา ประกาศนียบัตร และพนักงานระดับกลางซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)
  - Technical (วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เกษตรศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ โภชนศาสตร์ และสาขาอื่นๆในสายวิทยาศาสตร์)
  - Non-Technical (เศรษฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ นิติศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาอื่นๆในสายสังคมศาสตร์)
- 3) ระดับกลาง (อนุปริญญา อาชีวศึกษา และพนักงานระดับล่างซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)
  - Technical (ก่อสร้าง ช่างกล เครื่องยนต์ เป็นต้น)
  - Non-Technical (เลขานุการ บัญชี การช่าง)
- 4) ระดับล่าง
  - Semi-Skilled (ได้รับการฝึกอบรม หรือประสบการณ์ในอาชีพ)
  - Unskilled (ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม หรือไม่มีประสบการณ์ใน

อาชีพ เช่น กรรมกร นักการ ภารโรง เป็นต้น)

รายได้ของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม หมายถึง ผลรวมของรายได้ทั้งหมด
ที่ลูกจ้างได้รับจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ผลรวมของ 1) ค่าจ้าง/เงิน
เดือน 2) เงินล่วงเวลา 3) เงินโบนัส 4) เบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน ค่าเดินทาง ค่า
ยานพาหนะ 5) สวัสดิการและอื่นๆ (อาจจ่ายในรูปเงินสด สิ่งของ หรือบริการ เช่น อา-
หาร เสื้อผ้า ที่พักอาศัย ฯลฯ เป็นต้น)

ค่าจ้าง/เงินเดือน หมายถึง รายรับที่ลูกจ้างได้รับจากการทำงาน ซึ่งนาย
จ้างสัญญาว่าจะจ่ายให้เป็นค่าตอบแทนจากการทำงาน อาจจ่ายเป็นรายวัน รายสัปดาห์หรือ
รายเดือน ตามที่ตกลงกันไว้ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

บทที่ 6

ผลการวิจัย

การศึกษาการจ้างงานในอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ในพื้นที่ อําเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงงานอุตสาหกรรมประเภท ดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 25 โรงงาน ได้รับข้อมูลจากนายจ้าง หรือผู้ประกอบการ หรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลเพียง 15 ราย (ร้อยละ 60.00) ในจำนวนนี้เป็นโรงงานอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่จำนวน 10 โรงงาน และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางจำนวน 5 โรงงาน นอกจากนั้น ได้ทำการสอบถามลูกจ้างหรือผู้ประกอบการอาชีพในภาคอุตสาหกรรมจากโรงงาน อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลาง ขนาดละ 3 โรงงาน รวม 6 โรงงาน โรงงานละ 30 คน รวม 180 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 141 ราย (ร้อยละ 78.33) เป็น ผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวน 74 ราย และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางจำนวน 67 ราย ซึ่งผลการวิจัยจะนำเสนอ ตามลำดับดังต่อไปนี้

6.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากด้านนายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

6.1.1 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

6.1.2 การจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

6.1.3 ปัญหาแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

6.2 ผลการศึกษาข้อมูลจากด้านลูกจ้างหรือผู้ประกอบการอาชีพในภาคอุตสาหกรรม

6.2.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

6.2.2 การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

6.2.3 ปัญหาแรงงานอุตสาหกรรม

6.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากด้านนายจ้างหรือผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคล

สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

6.1.1 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

1) เป็นโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 15 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางจำนวน 5 แห่ง ขนาดใหญ่ จำนวน 10 แห่ง เมื่อพิจารณาแยกอุตสาหกรรมย่อย พบว่าเป็นอุตสาหกรรมไฟฟ้า จำนวน 5 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 2 แห่ง ขนาดใหญ่ จำนวน 3 แห่ง อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 3 แห่ง และ

แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 3 แห่ง และขนาดใหญ่ จำนวน 7 แห่ง

2) โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดเริ่มเปิดกิจการระหว่างปี พ.ศ. 2530-2534 ทั้งสิ้น โดยโรงงานส่วนใหญ่เริ่มประกอบกิจการในปีพ.ศ. 2532 จำนวน 6 โรงงาน หรือ ร้อยละ 40.00 ของโรงงานที่ศึกษา (ตารางที่ 6.1)

3) โรงงานเหล่านี้มีการกระจายตัวอยู่ตามตำบลต่างๆในอำเภอบางปะกง ส่วนมากอยู่ในตำบลท่าข้าม บริเวณนิคมอุตสาหกรรม B.I.P. ถนนทางเข้าโรงงานไฟฟ้า บางปะกง และ กลุ่มอุตสาหกรรม T.T.I. ริมถนนบางนา-ตราด กม.52 จำนวน 7 โรงงาน หรือ ร้อยละ 46.67 ของโรงงานทั้งหมด รองลงมาอยู่ในอำเภอบางสมัคร บริเวณนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ ริมถนนบางนา-ตราด กม. 36 จำนวน 5 โรงงาน หรือ ร้อยละ 33.33 ของโรงงานทั้งสิ้น (ตารางที่ 6.2)

4) ลักษณะการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศ จำนวน 8 โรงงาน หรือ ร้อยละ 53.33 รองลงมาเป็นการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด จำนวน 6 โรงงาน หรือ ร้อยละ 40.00 ส่วนการลงทุนโดยคนไทยมีน้อยมาก จำนวน 1 โรงงาน หรือ ร้อยละ 6.67 ต่างประเทศดังกล่าว ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา และเกาหลี การลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด จำนวน 6 โรงงานนั้น เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากถึง จำนวน 5 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ทั้งสิ้น โดยเป็นการลงทุนจากญี่ปุ่น และไต้หวัน และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อีก 5 โรงงาน หรือ ร้อยละ 50.00 เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศ (ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และเกาหลี) สำหรับอุตสาหกรรมขนาดกลางมีจำนวน 5 โรงงาน เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศ จำนวน 3 โรงงาน หรือ ร้อยละ 60.00 ของอุตสาหกรรมขนาดกลางทั้งสิ้น (ญี่ปุ่น และไต้หวัน) ที่เหลือเป็นการลงทุนจากไต้หวันทั้งหมด 1 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และเป็นการลงทุนภายในประเทศ 1 โรงงาน หรือ ร้อยละ 20.00 (ตารางที่ 6.3)

5) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกง มีการขยายกิจการโดยวิธีต่างๆ กล่าวคือ โรงงาน 10 แห่ง หรือร้อยละ 25.60 ของคาตอบทั้งสิ้น มีการเพิ่มจำนวนแรงงาน โรงงาน 8 แห่ง หรือร้อยละ 20.50 ได้เพิ่มเงินทุน มีโรงงานที่ขยายอัตราการผลิตของเครื่องจักร จำนวน 7 โรงงาน หรือร้อยละ 17.90 นอกจากนั้น เพิ่มประ-

ตารางที่ 6.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จำนวน
ตามขนาดของอุตสาหกรรม และปีที่เริ่มประกอบกิจการ

หน่วย : โรงงาน

ขนาดของอุตสาหกรรม	ปีพ.ศ.					รวม
	2530	2531	2532	2533	2534	
เล็ก	-	-	-	-	-	-
กลาง	-	-	2	1	2	5
ใหญ่	1	2	4	1	2	10
รวม	1	2	6	2	4	15

ตารางที่ 6.2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง จำนวน
ตามตำบลที่ตั้งของโรงงาน, 2534

หน่วย : โรงงาน

ตำบล	ขนาดของอุตสาหกรรม			รวม
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
ท่าสะพาน	-	1	-	1
บางสมัคร	-	1	4	5
ท่าข้าม	-	2	5	7
บางวัว	-	-	1	1
บางปะกง	-	1	-	1
รวม	-	5	10	15

ตารางที่ 6.3 ลักษณะของการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง ในอำเภอบางปะกง จันทบุรี
ลักษณะการลงทุน, 2534

ลักษณะการลงทุน	อุตสาหกรรมขนาดใหญ่	อุตสาหกรรมขนาดกลาง	รวม
1. ภายในประเทศ	-	1 (20.00%)	1 (6.67%)
2. จากต่างประเทศทั้งหมด	5 (50.00%)	1 (20.00%)	6 (40.00%)
- ญี่ปุ่น	3	-	3
- ไต้หวัน	2	1	3
3. รวมทุนระหว่างประเทศไทย	5 (50.00%)	3 (60.00%)	8 (53.33%)
กับต่างประเทศ			
- ไทย-ญี่ปุ่น	2	2	4
- ไทย-ไต้หวัน	-	1	1
- ไทย-สหรัฐฯ	2	-	2
- ไทย-ญี่ปุ่น/เกาหลี	1	-	1
รวม	10 (100%)	5 (100%)	15 (100%)

ภาพผลการผลิต ในโรงงาน 6 แห่ง หรือร้อยละ 15.40 มีการเปิดโรงงานแห่งใหม่/ขยายสาขา จำนวน 3 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 7.70 และเพิ่มชั่วโมงการทำงานของลูกจ้างโดยจ่ายค่าตอบแทนให้เป็นพิเศษ จำนวน 2 โรงงาน หรือร้อยละ 7.70 ซึ่งแต่ละโรงงานสามารถ มีวิธีการขยายกิจการได้มากกว่า 1 วิธี (ตารางที่ 6.4)

6) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีส่วนของทุนต่อแรงงาน 190,030 พันบาท/คน ซึ่งอุตสาหกรรมขนาดกลางมีส่วนของทุนต่อแรงงานสูงกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ อุตสาหกรรมขนาดกลางมีส่วนของทุนต่อแรงงาน 203,040 และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีส่วนของทุนต่อแรงงาน 189,090 พันบาท/คน (ตารางที่ 6.5) ทั้งนี้ การที่อุตสาหกรรมขนาดกลางมีส่วนของทุนต่อแรงงานสูงกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อาจเป็นไปได้อาจเนื่องจากการแบ่งขนาดของอุตสาหกรรมยึดถือตามจำนวนแรงงานไม่ได้คำนึงถึงจำนวนเงินทุน แต่เมื่อพิจารณาตามประเภทของอุตสาหกรรมย่อยแล้ว พบว่า ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้ามีส่วนของทุนต่อแรงงานสูงกว่าอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คือ 272,950 และ 117,576 พันบาท/คน (ตารางที่ 6.6) ตามลำดับ

ตารางที่ 6.4 การขยายกิจการของสถานประกอบการ หน่วย: แห่ง

วิธีการ	จำนวน(โรงงาน)
1. เพิ่มเงินทุน	8 (20.50%)
2. เพิ่มจำนวนแรงงาน	10 (25.60%)
3. เพิ่มชั่วโมงทำงานของลูกจ้างโดย จ่ายค่าตอบแทนให้เป็นพิเศษ	3 (7.70%)
4. ขยายอัตรากำลังการผลิตของ เครื่องจักร	7 (17.90%)
5. เพิ่มประเภทของผลผลิต	6 (15.40%)
6. เปิดโรงงานแห่งใหม่/ขยายสาขา	3 (7.70%)
7. อื่นๆ	1 (2.60%)
8. ไม่มีการขยายกิจการ	1 (2.60%)
รวม	39 (100%)

หมายเหตุ แต่ละสถานประกอบการ สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 6.5 จำนวนโรงงาน เงินทุน แรงงาน และสัดส่วนของทุนต่อแรงงานของ
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามขนาดของอุตสาหกรรม

ขนาดของอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	เงินทุน(K) (ล้านบาท)	จำนวนแรงงาน (L)(คน)	สัดส่วน(K/L) (พันบาท/คน)
ใหญ่	10	1,417.265	7,495	189.090
กลาง	5	140.300	691	203.040
รวม	15	1,557.565	8,186	190.030

ตารางที่ 6.6 จำนวนโรงงาน เงินทุน แรงงาน และสัดส่วนของทุนต่อแรงงานของ
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์

ประเภทของ กลุ่มผลิตภัณฑ์	จำนวน โรงงาน	เงินทุน(K) (ล้านบาท)	จำนวนแรงงาน (L)(คน)	สัดส่วน(K/L) (พันบาท/คน)
เครื่องใช้ไฟฟ้า	5	1,045.400	3,830	272.950
ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	10	512.165	4,356	117.576
รวม	15	1,557.565	8,186	190.030

6.1.2 การจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีรายละเอียดในเรื่องปริมาณแรงงาน และรายได้ของแรงงาน ดังนี้

1) ปริมาณแรงงาน จำแนกตามคุณลักษณะของแรงงาน ประเภทของแรงงาน ประเภทการจ้างงาน ระยะเวลาการจ้าง แหล่งที่มาของแรงงาน รวมทั้งสัดส่วนของแรงงาน วิศวกรช่างเทคนิค:แรงงานอื่นๆ และสัดส่วนของทุนต่อแรงงาน

(1.1) ปริมาณแรงงานจำแนกตามคุณลักษณะของแรงงาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จำแนกปริมาณแรงงานตามคุณลักษณะ อันได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษา ผลจากการศึกษา พบว่า

- เพศ

จากการศึกษาข้อมูลจากโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 15 แห่ง มีปริมาณแรงงานทั้งสิ้น 8,186 คน เป็นแรงงานชาย 3,213 คน หรือ ร้อยละ 39.20 แรงงานหญิง 4,973 คน หรือ ร้อยละ 60.80 ในอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่และขนาดกลาง จะมีจำนวนแรงงานหญิงมากกว่าแรงงานชาย กล่าวคือ ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีแรงงานชายจำนวน 2,970 คน หรือ ร้อยละ 39.63 และแรงงานหญิงจำนวน 4,525 คน คิดเป็นร้อยละ 60.37 ส่วนในอุตสาหกรรมขนาดกลางมีแรงงานชายจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 35.17 และเป็นแรงงานหญิงจำนวน 448 คน คิดเป็นร้อยละ 64.83 (ตารางที่ 6.7)

เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์แล้ว พบว่าในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า มีการจ้างแรงงานชายมากกว่าแรงงานหญิง คือ แรงงานชายร้อยละ 66.45 และ แรงงานหญิงร้อยละ 33.55 ส่วนอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีการจ้างแรงงานหญิงมากกว่าแรงงานชาย คือ แรงงานหญิงร้อยละ 84.66 และ แรงงานชาย ร้อยละ 15.34 (ตารางที่ 6.8) ทั้งนี้ เป็นเพราะความต้องการแรงงานและการจ้างงานถูกกำหนดโดยลักษณะงานของอุตสาหกรรมนั่นเอง

- อายุ

จากข้อมูลของโรงงาน 15 แห่งนี้ พบว่า แรงงานชายและหญิงส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วง 20-29 ปี ร้อยละ 54.85 ของแรงงานทั้งหมด รองลง

ตารางที่ 6.7 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนตามเพศและขนาด
ของอุตสาหกรรม หน่วย : คน

ขนาดของอุตสาหกรรม	รวม	ชาย	หญิง
กลาง (5 โรงงาน)	691(100%)	243(35.17%)	448(64.83%)
ใหญ่ (10 โรงงาน)	7,495(100%)	2,970(39.63%)	4,525(60.37%)
รวม (15 โรงงาน)	8,186(100%)	3,213(39.25%)	4,973(60.75%)

ตารางที่ 6.8 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนตามเพศและประ-
เภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์ หน่วย : คน

ประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์	รวม	ชาย	หญิง
เครื่องใช้ไฟฟ้า (5 โรงงาน)	3,830(100%)	2,545(66.45%)	1,285(33.55%)
ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (10 โรงงาน)	4,356(100%)	668(15.34%)	3,688(84.66%)
รวม (15 โรงงาน)	8,186(100%)	3,213(39.20%)	4,973(60.80%)

มา จะอยู่ในช่วงอายุ 15-19 ปี ร้อยละ 30.84 ช่วงอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 13.44 ที่เหลือมีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 0.82 และ อายุ 50-59 ปี ร้อยละ 0.05 (ตารางที่ 6.9)

- การศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลจาก 12 โรงงาน (มี 3 โรงงานไม่สามารถให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษาได้) พบว่าแรงงานส่วนใหญ่ เป็นแรงงานระดับล่าง (มีการศึกษาระดับประถมต้นถึงมัธยมปลาย) ร้อยละ 77.20 ซึ่งมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมต้นมากที่สุด ร้อยละ 30.60 แรงงานในระดับกลาง ซึ่งมีการศึกษาระดับอนุปริญา/อาชีวศึกษา ร้อยละ 15.50 และในระดับสูงรวมทั้งระดับบริหารจะมีการศึกษาระดับปริญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 7.30 (ตารางที่ 6.10)

จากการศึกษาการขยายตัวของการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างปี พ.ศ.2529-ปัจจุบัน ปรากฏว่า มีโรงงาน 6 แห่ง ที่สามารถให้ข้อมูลจากการจ้างงานจำแนกตามระดับการศึกษาของแรงงานในแต่ละปีได้ และเป็นข้อมูลการขยายตัวของแรงงาน ระหว่างปี พ.ศ.2533-2535 ผลจากการศึกษา พบว่า มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นมากในแรงงานระดับล่าง กล่าวคือ ปี 2534 มีการจ้างแรงงานระดับล่างเพิ่มขึ้นจากปี 2533 จำนวน 438 คน คิดเป็นร้อยละ 81.87 ของแรงงานที่เพิ่มขึ้นทั้งสิ้น และปี 2535 มีการจ้างแรงงานระดับล่างเพิ่มขึ้นจาก ปี 2534 จำนวน 430 คน คิดเป็นร้อยละ 73.00 ของแรงงานที่เพิ่มขึ้นทั้งสิ้น ซึ่งแรงงานระดับล่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้นจะมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.00 รองลงมา คือ ระดับมัธยมปลาย ร้อยละ 22.40 ส่วนระดับประถมต้นมีจำนวนลดลงมาก จากร้อยละ 7.50 ในปี 2533 ลดลงเหลือ ร้อยละ 1.70 ในปี 2535 แต่จะเพิ่มขึ้นมากในระดับประถมปลาย จากร้อยละ 6.20 ในปี 2533 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.30 ในปี 2535 (ตารางที่ 6.10)

(1.2) ปริมาณแรงงานจำแนกตามประเภทของแรงงาน

ปริมาณแรงงาน จำแนกตามประเภทของแรงงาน จากข้อมูลของ 14 โรงงานที่ทำการศึกษา (มี 1 โรงงานที่ไม่สามารถให้ข้อมูลลักษณะนี้ได้) พบว่า มีสัดส่วนดังต่อไปนี้ แรงงานที่ได้รับการจ้างงานมากที่สุด จะเป็นแรงงานในระดับล่าง ร้อยละ 77.10 รองลงมา เป็นแรงงานระดับกลางร้อยละ 16.70 แรงงานระดับสูง ร้อยละ 4.40

ตารางที่ 6.9 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง
จำแนกตามอายุ

อายุ(ปี)	จำนวนแรงงาน (คน)
15-19	2,525 (30.84%)
20-29	4,490 (54.85%)
30-39	1,100 (13.44%)
40-49	67 (0.82%)
50-59	4 (0.05%)
รวม	8,186 (100%)

ตารางที่ 6.10 การขยายตัวของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง ในอาเซียนบางส่วน ตั้งแต่ปี พศ.2533-ปัจจุบัน จำนวน
ตามระดับการศึกษา

ปี	ประถมต้น	ประถมปลาย	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	อนุปริญญา/อาชีวศึกษา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	รวม
(จาก 6 โรงงาน) ¹								
2533	134(7.50%)	111(6.20%)	590(33.10%)	457(25.70%)	325(18.20%)	164(9.20%)	-	1,781(100%)
2534	203(8.80%)	110(4.76%)	906(39.10%)	511(22.10%)	376(16.20%)	209(9.00%)	1(0.04%)	2,316(100%)
2535	51(1.70%)	327(11.30%)	1,132(39.00%)	650(22.40%)	578(19.90%)	167(5.70%)	-	2,905(100%)
(จาก 12 โรงงาน) ²								
2535	71(1.40%)	1,494(28.70%)	1,592(30.60%)	859(16.50%)	809(15.50%)	374(7.20%)	6(0.10%)	5,205(100%)

หมายเหตุ 1 6 โรงงาน ที่ข้อมูลครบตั้งแต่ปี 2533-2535
2 3 โรงงาน ไม่สามารถหาข้อมูลลักษณะนี้ได้

และระดับบริหาร ร้อยละ 1.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 6.11)

เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่า ในอุตสาหกรรมขนาดกลางแรงงานที่ได้รับการจ้างงานมากที่สุด คือ แรงงานระดับล่าง คิดเป็นร้อยละ 61.60 ซึ่งเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) ร้อยละ 40.80 และแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-Skilled Labour) ร้อยละ 20.80 ส่วนแรงงานระดับกลางมีมารองลงมา คิดเป็นร้อยละ 27.50 ในจำนวนนี้เป็นช่างเทคนิคมากถึงร้อยละ 21.90 ส่วนร้อยละ 5.60 เป็นแรงงานที่มีช่างเทคนิค (Non-technical) ที่เหลือเป็นแรงงานระดับสูง ร้อยละ 6.90 และระดับบริหาร ร้อยละ 4.00 ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีแรงงานระดับล่างมากที่สุด เช่นกัน คือ ร้อยละ 78.60 ซึ่งเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) ร้อยละ 70.90 และแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-Skilled Labour) ร้อยละ 7.70 รองลงมาเป็นแรงงานระดับกลาง คิดเป็นร้อยละ 15.70 ระดับสูง ร้อยละ 4.20 และระดับบริหาร ร้อยละ 1.50 (ตารางที่ 6.11)

(1.3) จากการศึกษาสัดส่วนของแรงงานวิศวกร : ช่างเทคนิค : แรงงานอื่นๆ (ที่เข้ามาช่วยวิศวกร และช่างเทคนิค) พบว่า มีสัดส่วนดังนี้ (ตารางที่ 6.12 และ 6.13)

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	1 : 5.6 : 51.2
อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า	1 : 14.7 : 84.8
อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์-อิเล็กทรอนิกส์	1 : 2 : 37
อุตสาหกรรมขนาดกลาง	1 : 6.3 : 21.5
อุตสาหกรรมขนาดใหญ่	1 : 5.4 : 57.8

ส่วนจากการศึกษาของ โภศล เพชรสุวรรณ (2528) พบว่ามีสัดส่วนดังนี้

อุตสาหกรรมทั่วไป	1 : 3.7 : 195.3
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	1 : 3 : 40

จะเห็นว่าสัดส่วนของการใช้แรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ โภศล เพชรสุวรรณ

(1.4) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีสัดส่วนของทุนต่อแรงงาน 190,030

ตารางที่ 6.12 สัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามประเภทของแรงงาน

หน่วย : คน

ขนาดของอุตสาหกรรม	ประเภทของแรงงาน			รวม	สัดส่วน
	วิศวกร (1)	ช่างเทคนิค (2)	แรงงานอื่นๆ (3)		
กลาง (5 โรงงาน)	24(3.46%)	152(21.94%)	517(74.60%)	693(100%)	1:6.3:21.5
ใหญ่ (9 โรงงาน) ¹	108(1.56%)	581(8.38%)	6,242(90.06%)	6,931(100%)	1:5.4:57.8
รวม (14 โรงงาน)	132(1.70%)	733(9.60%)	6,759(88.70%)	7,624(100%)	1:5.6:51.2

หมายเหตุ 1 โรงงาน ไม่สามารถหาค่าข้อมูลในลักษณะนี้ได้

ตารางที่ 6.13 สัดส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์และประเภท
ของแรงงาน

หน่วย : คน

ประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์	ประเภทของแรงงาน			รวม	สัดส่วน
	วิศวกร (1)	ช่างเทคนิค (2)	แรงงานอื่นๆ (3)		
เครื่องไฟฟ้า (5 โรงงาน)	37(0.97%)	545(14.23%)	3,248(84.80%)	3,830(100%)	1:14.7:87.8
ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (9 โรงงาน) ¹	95(2.50%)	188(4.96%)	3,511(92.54%)	3,794(100%)	1:2:37
รวม (14 โรงงาน)	132(1.70%)	733(9.60%)	6,759(88.70%)	7,624(100%)	1:5.6:51.2

หมายเหตุ 1 โรงงาน ไม่สามารถที่ข้อมูลในลักษณะนี้ได้

บาท/คน โดยอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้ามีส่วนทุนต่อแรงงานเป็น 272,950 บาท/คน ซึ่งสูงกว่าอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีสัดส่วนเป็น 117,576 บาท/คน (ตารางที่ 6.6) อุตสาหกรรมขนาดกลางมีส่วนทุนต่อแรงงานสูงกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ 203,040 และ 189,090 บาท/คน ตามลำดับ (ตารางที่ 6.5)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกขนาดของอุตสาหกรรม โดยใช้ปริมาณแรงงานเป็นเกณฑ์ มิใช่เงินลงทุน และอุตสาหกรรมขนาดกลางเหล่านี้ มีแผนงานและพร้อมที่จะขยายกิจการต่อไปในอนาคตอันใกล้ ซึ่งปัจจุบันการดำเนินงานของอุตสาหกรรมขนาดกลางยังไม่ได้มีการจ้างงานอย่างเต็มที่

(1.5) ปริมาณแรงงานจำแนกตามประเภทการจ้างงานและระยะเวลาการจ้างงาน

แรงงานในอุตสาหกรรมนี้เป็นลูกจ้างประจำทั้งหมด ไม่มีลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างงานเหมาหรืออื่นๆ โดยแรงงานระดับล่าง จะได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ส่วนแรงงานระดับอื่นๆ จะได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน (ตารางที่ 6.14) แรงงานส่วนใหญ่มีระยะเวลาการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมปัจจุบัน 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.09 (ตารางที่ 6.15)

(1.6) ปริมาณแรงงานจำแนกตามแหล่งที่มาของแรงงาน

แรงงานในอุตสาหกรรมนี้ เป็นแรงงานในท้องถิ่น คือ มีภูมิลำเนาอยู่ใน อาเภอบางปะกง ร้อยละ 33.30 รองลงมาเป็นแรงงานจากจังหวัดใกล้เคียง ร้อยละ 24.60 ซึ่งแรงงานเหล่านี้มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดในภาคกลาง ร้อยละ 17.10 ส่วนแรงงานที่มาจากกรุงเทพฯและปริมณฑลมี ร้อยละ 7.50 (ตารางที่ 6.16)

2) รายได้ของแรงงาน

ในหัวข้อนี้ ทำการศึกษาถึงรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือน และสัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่อแรงงานในภาคเกษตรกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีผลการศึกษา ดังนี้

(2.1) รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือน

จากการสอบถามนายจ้างหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลจากโรงงาน 11 แห่ง (โรงงาน 4 แห่ง ไม่สามารถให้ข้อมูลในลักษณะนี้ได้) ในเรื่องค่าจ้างด้านบุคคลกร

ตารางที่ 6.14 จำนวนแรงงานปัจจุบันในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง
ในอำเภอบางปะกง จำนวนตามประเภทการจ้างงาน

ประเภทการจ้าง	จำนวน (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
-ถูกจ้างประจำ (รวมทั้งถูกจ้างที่อยู่ในระหว่างทดลองงาน)	3,213 (39.20%)	4,973 (60.80%)	8,186 (100%)
-ถูกจ้างชั่วคราว	-	-	-
-ถูกจ้างงานเหมา	-	-	-
-อื่นๆ	-	-	-
รวม	3,213 (39.20%)	4,973 (60.80%)	8,186 (100%)

ตารางที่ 6.15 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในอำเภอบางปะกง
จำนวนตามระยะเวลาการจ้าง

ระยะเวลา	จำนวนแรงงาน (คน)
น้อยกว่า 6เดือน	1,104 (13.48%)
6เดือน - 1 ปี	1,493 (18.23%)
1 - 2 ปี	2,954 (36.09%)
2 - 3 ปี	1,608 (19.64%)
น้อยกว่า 3 ปี	1,027 (12.35%)
รวม	8,186 (100%)

ตารางที่ 6.16 จำนวนแรงงานมีจุดสูดสารเคมี เลคทรอนิกส์ จำนวนตามเพศและแหล่งที่มา

เพศ	ต่างอำเภอ		ต่างจังหวัด		ต่างภาค		กม.และ บริมเขต		รวม
	ภายในจังหวัด	ภายนอกจังหวัด	ภายในภาค	เหนือ	อีสาน	ใต้	บริมเขต		
ชาย	382 (27.70%)	175 (12.70%)	295 (21.40%)	40 (2.90%)	309 (22.40%)	42 (3.00%)	103 (7.40%)	35 (2.50%)	1,381 (100%)
หญิง	1,357 (35.40%)	399 (10.40%)	594 (15.50%)	346 (9.00%)	601 (15.70%)	246 (6.40%)	288 (7.60%)	-	3,831 (100%)
(13 โรงงานจาก 15 โรงงาน) ¹									
รวม	1,739 (33.30%)	574 (11.00%)	889 (17.10%)	386 (7.40%)	910 (17.50%)	288 (5.50%)	391 (7.50%)	35 (0.70%)	5,212 (100%)

หมายเหตุ 1 2 โรงงาน ไม่สามารถให้ข้อมูลลักษณะนี้ได้

ของบริษัท นำมาหาค่าเฉลี่ยรายได้ต่อบุคคลต่อเดือนของลูกจ้างได้ดังนี้ (ตารางที่ 6.17)

ในอุตสาหกรรมขนาดกลางแรงงานมีรายได้เฉลี่ย 10,701 บาท/คน/เดือน ในจำนวนนี้ เป็นค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ย 6,621 บาท/คน/เดือน เงินล่วงเวลาเฉลี่ย 649 บาท/คน/เดือน ที่เหลือเป็นเงินโบนัส เบี้ยเลี้ยง และสวัสดิการเฉลี่ย 2,763 บาท/คน/เดือน

ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แรงงานมีรายได้เฉลี่ย 7,058 บาท/คน/เดือน เป็นค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ย 3,611 บาท/คน/เดือน เงินล่วงเวลา 779 บาท/คน/เดือน เงินโบนัส เบี้ยเลี้ยง และสวัสดิการเฉลี่ย 2,668 บาท/คน/เดือน

เมื่อพิจารณา รวมอุตสาหกรรมทั้ง 2 ขนาดแล้วแรงงานมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 7,454 บาท/คน/เดือน เป็นค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ย 3,939 บาท/คน/เดือน เงินล่วงเวลาเฉลี่ย 765 บาท/คน/เดือน เงินโบนัส เบี้ยเลี้ยง และสวัสดิการเฉลี่ย 2,678 บาท/คน/เดือน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่า แรงงานในอุตสาหกรรมขนาดกลางมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าแรงงานในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งงานที่นี้อาจอธิบายได้ว่าเป็นเพราะการจําแนกขนาดของอุตสาหกรรม ในที่นี้ยึดถือตามจำนวนแรงงานเป็นเกณฑ์ ดังนั้น ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ซึ่งมีแรงงานระดับล่างเป็นจำนวนมาก ย่อมมีผลทำให้รายได้เฉลี่ยของแรงงานส่วนรวมมีจำนวนน้อยกว่ารายได้เฉลี่ยของแรงงานในอุตสาหกรรมขนาดกลาง

(2.2) สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่อแรงงานในภาคเกษตรกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ในหัวข้อนี้จะได้นำเอาข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมจากข้อ (2.1) มาเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงานในภาคเกษตรกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งได้จากการประเมินการโดยสำนักงานเขตเกษตรเศรษฐกิจ ที่ 18 ปี พ.ศ. 2535 (1,207 บาท/คน/เดือน)

(ตารางที่ 2.1) ผลการศึกษาพบว่า

ในอุตสาหกรรมขนาดกลาง สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่อรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานในภาคเกษตรกรรมของจังหวัดฉะเชิงเทราเป็น 8.8 : 1 ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ยจากภาคอุตสาหกรรมต่อรายได้

ตารางที่ 6.17 ราชภัฏของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดกลางและใหญ่และผู้ประกอบการต่อเนื่อง

ราชภัฏ	จำนวนเงิน (บาท/เดือน)		ราชภัฏต่อเนื่องต่อเดือน (บาท/เดือน)	
	ขนาดใหญ่ (N=3,448) (77.9%)	ขนาดกลาง (N=421) (4.9%)	ขนาดใหญ่ (N=3,869) (11.9%)	ขนาดกลาง (N=421) (12.0%)
1. ค่าจ้าง/เงินเดือน	12,453,584 (10.10%)	2,787,622 (12.00%)	15,241,206 (12.00%)	3,611 (12.00%)
2. เงินล่วงเวลา	2,686,504	273,288	2,959,792	649
3. เงินโบนัส	3,063,652	789,099	3,852,751	1,874
4. เบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน เบี้ยขยัน ค่าเดินทาง ค่าพาหนะ	4,706,000	214,548	4,920,548	510
5.สวัสดิการ (อาจจ่ายเป็นรูปเงิน สตางค์ของหรือบริการ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่พัก)	1,059,219	396,357	1,455,576	307
6. อื่น ๆ (เช่น เบี้ยประกันชีวิต อุบัติเหตุ สุขภาพ ประกันสังคมฯ)	367,303	44,147	411,450	107
รวม	24,336,262	4,223,904	28,560,166	10,033

หมายเหตุ N = จำนวนแรงงานทั้งหมดของโรงงานที่ศึกษา 1 4 โรงงานสามารถให้ข้อมูลลักษณะนี้ได้

เฉลี่ยจากภาคเกษตรกรรมเป็น 5.5 : 1

ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานอุตสาหกรรมต่อรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานในภาคเกษตรกรรมเป็น 5.8:1 ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ยจากภาคอุตสาหกรรมต่อรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในภาคเกษตรกรรมเป็น 3:1

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากภาคอุตสาหกรรมต่อรายได้เฉลี่ยจากภาคเกษตรกรรมเป็น 6.1:1 ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ยจากภาคอุตสาหกรรมต่อรายได้เฉลี่ยจากภาคเกษตรกรรมเป็น 3.3:1 (ตารางที่ 6.18)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของอุตสาหกรรมขนาดกลางสูงกว่าของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ 10,701 บาท และ 7,058 บาท ตามลำดับ ซึ่งรายได้เฉลี่ยของแรงงานในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต่ำกว่าขนาดกลาง เนื่องจากจำนวนแรงงานระดับล่างในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีจำนวนมาก ค่าเฉลี่ยของรายได้จึงต่ำกว่า

6.1.3 ปัญหาด้านแรงงานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในเขตอำเภอบางปะกง

จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับผู้จัดการฝ่ายบุคคลของโรงงานจำนวน 6 แห่ง สรุปปัญหาของฝ่ายนายจ้างเกี่ยวกับปัญหาแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกง ได้ดังนี้

1) ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด แรงงานที่ขาดแคลนนั้น ได้แก่ แรงงานในด้านวิชาชีพเฉพาะ งานระดับล่าง ซึ่งแรงงานด้านวิชาชีพเฉพาะ ได้แก่ แรงงานระดับบริหารหรือระดับบังคับบัญชา วิศวกร ช่างเทคนิค นักบัญชี และนักคอมพิวเตอร์ เป็นต้น แรงงานระดับล่างแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) แรงงานกึ่งฝีมือซึ่งได้รับการฝึกอบรมหรือมีประสบการณ์ในการทำงานมา (2) แรงงาน ซึ่งไม่มีประสบการณ์ในการทำงานและไม่ได้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่และจบการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมปลายลงมา สาเหตุของปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

(1) อำเภอบางปะกง ห่างไกลจากกรุงเทพฯ ทำให้การเดินทางไม่สะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับแรงงานวิชาชีพเฉพาะซึ่งส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพฯ ทำ

ตารางที่ 6.18 สัดส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต่อรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงาน ในภาคเกษตรกรรมของอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

	รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือน (บาท/คน/เดือน)		สัดส่วน (A)/(B)
	ภาคอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ (A)	ภาคเกษตรกรรม (B)	
อุตสาหกรรมขนาดกลาง (4 โรงงาน)			
รายได้เฉลี่ย ¹	10,333	1,207	8.3:1
ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ย ²	6,621		5.5:1
อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (7 โรงงาน)			
รายได้เฉลี่ย	7,058	1,207	5.8:1
ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ย	3,611		3.0:1
รวม (11 โรงงาน)³			
รายได้เฉลี่ย	7,382	1,207	6.1:1
ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ย	3,939		3.3:1

- หมายเหตุ**
- 1 รายได้เฉลี่ยของภาคอุตสาหกรรมได้จากการคำนวณ รายละเอียดยู่ในตารางที่ 6.17
รายได้เฉลี่ยของภาคเกษตรกรรมได้จากการประมาณการของสำนักงานเขตเกษตรเศรษฐกิจ ที่ 18 ปี 2535 (ตารางที่ 2.3)
  - 2 ค่าจ้าง/เงินเดือนเฉลี่ยของภาคอุตสาหกรรมได้จากการคำนวณ รายละเอียดยู่ในตารางที่ 6.17
  - 3 4 โรงงาน ไม่สามารถให้ข้อมูลในลักษณะนี้ได้

ทำให้เกิดการลาออกจากงานไปหางานในกรุงเทพฯ

(2) อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเขต อาเภอบางปะกง มีอัตราต่ำกว่าเขตอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียง เช่น กรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งชลบุรี เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้แรงงานท้องถิ่นส่วนใหญ่เคลื่อนย้ายไปหางานทำในเขตอื่น เนื่องจากได้รับค่าจ้างที่สูงกว่า

(3) แรงงานท้องถิ่นมีจำนวนน้อย ซึ่งมีสาเหตุดังต่อไปนี้ คือ

(3.1) อาเภอบางปะกง เป็นพื้นที่ที่มีธุรกิจการซื้อขายที่ดินค่อนข้างสูง เนื่องจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมเป็นเหตุให้อาชีพการซื้อขายที่ดินเป็นที่นิยมของคนในท้องถิ่น แรงงานส่วนหนึ่งมีฐานะร่ำรวยขึ้นจึงไม่สนใจที่จะเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการที่ให้ค่าจ้างน้อย

(3.2) เนื่องจาก พื้นที่ในเขตอาเภอบางปะกงเป็นป่าชายเลน ดินมีรสเค็ม มีปัญหาขาดแคลนน้ำ ไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูก จึงเกิดการอพยพแรงงานไปในเขตที่มีความเจริญกว่าของเหล่าเกษตรกร ส่วนหนึ่งของแรงงานที่ยังคงอาศัยอยู่ที่เดิม เปลี่ยนอาชีพไปทำการประมง เช่น เลี้ยงปลา ทานากุ้ง

(3.3) อุตสาหกรรมในอาเภอบางปะกง เพิ่งเริ่มขยายตัว แรงงานในท้องถิ่นที่เคลื่อนย้ายออกไปหางานทำที่อื่นก่อนหน้านี้ไม่เคลื่อนย้ายกลับ

2) ปัญหาการจ่ายค่าจ้างสูง

ปัญหานี้เกิดกับแรงงานด้านวิชาชีพเฉพาะ เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นายจ้างมีความต้องการแรงงานด้านนี้สูง ดังนั้น จึงกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนสูงกว่าเขตอื่น รวมทั้งจัดให้มีสวัสดิการที่ดี และมอบหมายให้มีตำแหน่งหน้าที่ในระดับสูงและระดับบริหารเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเข้าทำงานในโรงงาน ดังกล่าว อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้จะเห็นว่าแม้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดฉะเชิงเทรา แม้ว่าจะต่ำกว่ากรุงเทพฯ ปริมณฑล และชลบุรี แต่ด้วยเหตุที่สิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ ในอาเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทราจะสะดวกสบายน้อยกว่าในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และชลบุรี จึงต้องชดเชยค่าเสียโอกาสที่จะให้แรงงานเหล่านี้จะอยู่ในอาเภอบางปะกง

3) ปัญหาข้อพิพาทแรงงาน

แรงงานในอาเภอบางปะกงในระยะหลังเริ่มมีการเคลื่อนไหวรวมตัวจัดตั้ง

สภาพแรงงานหรือองค์กรแรงงานต่างๆ เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของตนตามกฎหมาย การรวมตัวและการเคลื่อนไหวของฝ่ายลูกจ้างในลักษณะขององค์กรนี้ย่อมมีอำนาจต่อรองสูง และมีผลกระทบโดยตรงอย่างสูงต่อฝ่ายนายจ้าง ประกอบกับสถานประกอบการในอาเภอบางปะกง บางแห่งยังไม่มี การปรับปรุงเรื่องสวัสดิการพนักงาน และปัญหาแรงงานสัมพันธ์ภายในที่ยังไม่ดีหรือความไม่เข้าใจกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง โดยเฉพาะนายจ้างซึ่งเป็นชาวต่างชาติ เช่น ญี่ปุ่น ใต้หวัน และเกาหลี เป็นต้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการยื่นข้อเรียกร้องจากฝ่ายลูกจ้างได้ง่าย

6.2 ผลการศึกษาข้อมูลจากด้านลูกจ้างหรือผู้ประกอบการอาชีพในภาคอุตสาหกรรม

6.2.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1) ปริมาณแรงงาน จำนวนตามคุณลักษณะของแรงงาน แหล่งที่มาของแรงงาน ประสบการณ์การทำงาน และ ลักษณะการทำงาน

ในหัวข้อนี้ได้จำนวนคุณลักษณะของแรงงาน ดังนี้ คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส และขนาดของครัวเรือนมีผลการศึกษา ดังนี้ (ตาราง ที่ 6.19)

(1) ปริมาณแรงงานจำนวนตามคุณลักษณะของแรงงาน

- เพศ

จากตัวอย่าง 141 ราย เป็นหญิง 91 คน หรือร้อยละ 64.50 ชาย 50 คน หรือร้อยละ 35.50 ในอุตสาหกรรมทั้งสองขนาดมีแรงงานหญิงมากกว่าชาย คือ ในโรงงานขนาดใหญ่ มีแรงงานหญิงร้อยละ 74.30 แรงงานชายร้อยละ 25.70 ในโรงงานขนาดกลาง มีแรงงานหญิงร้อยละ 53.70 และแรงงานชายร้อยละ 46.30

- อายุ

แรงงานทั้งชายและหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 83.70 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.30 และอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.00

- การศึกษา

แรงงานทั้งชายและหญิงที่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญา/อาชีวศึกษาเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมต้น คิดเป็น

ตารางที่ 6.19 จำนวนและร้อยละของแรงงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่
และกลาง จำแนกตามคุณลักษณะของแรงงาน

คุณลักษณะ	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
1. จำนวนแรงงาน	74(52.50%)	67(47.50%)	141(100%)
2. เพศ			
ชาย	19(25.70%)	31(46.30%)	50(35.50%)
หญิง	55(74.30%)	36(53.70%)	91(64.50%)
3. อายุ(ปี)			
15-19	3(4.10%)	4(6.00%)	7(50.00%)
20-29	67(90.50%)	51(76.10%)	118(83.70%)
30-39	4(5.40%)	12(17.90%)	16(11.30%)
4. การศึกษา			
ประถมต้น	-	5(7.50%)	5(3.60%)
ประถมปลาย	5(6.80%)	8(11.90%)	13(9.30%)
มัธยมต้น	18(24.30%)	9(13.40%)	27(19.10%)
มัธยมปลาย	13(17.60%)	8(11.90%)	21(14.90%)
อาชีวศึกษา	29(39.20%)	21(31.30%)	50(35.50%)
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า			
ปริญญาตรี	9(12.20%)	16(24.00%)	25(17.70%)
5. สถานภาพสมรส			
โสด	58(78.40%)	50(74.60%)	108(76.60%)
สมรส	15(20.30%)	16(23.90%)	31(22.00%)
หย่า/แยกกันอยู่	-	-	-
หม้าย	1(1.40%)	1(1.50%)	2(1.40%)

ตารางที่ 6.19(ต่อ) จำนวนและร้อยละของแรงงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาด
ใหญ่และกลาง จำแนกตามคุณลักษณะของแรงงาน

คุณลักษณะ	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	รวม
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว(คน)			
1-3	7(9.50%)	6(9.00%)	13(9.20%)
4-6	42(56.80%)	36(53.70%)	78(55.30%)
>6	25(33.80%)	25(37.30%)	50(35.50%)

ร้อยละ 19.10 แรงงานในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีการศึกษาระดับอนุปริญา/อาชีวศึกษา มากที่สุด คือ ร้อยละ 39.20 รองลงมาศึกษาระดับมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 24.30 แรงงานในอุตสาหกรรมขนาดกลาง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/อาชีวศึกษา คือ ร้อยละ 31.30 รองลงมา ศึกษาในระดับปริญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.00

- สถานภาพสมรส

แรงงานส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นโสด ร้อยละ 76.60

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะมีขนาด 4-6 คนเป็นส่วนมาก เป็น ร้อยละ 55.30 ครัวเรือนขนาดมากกว่า 6 คน มีมากเป็นอันดับรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 35.50 ในประเด็นนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าขนาดครอบครัวของลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีสมาชิกค่อนข้างมาก

(2) ปริมาณแรงงานจําแนกตามแหล่งที่มาของแรงงาน

สำหรับปริมาณแรงงาน มีการจัดจําแนกตามแหล่งที่มาของแรงงาน เป็น 2 หัวข้อ คือ ภูมิภาคและที่พักอาศัยในปัจจุบัน ดังนี้

- ภูมิภาค

แรงงานส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.40 รองลงมาเป็นแรงงานจากภาคอีสาน ร้อยละ 16.30 ซึ่งแรงงานในภาคกลางนั้นเป็นแรงงานจากจังหวัดใกล้เคียงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.10 รองลงมาเป็นแรงงานภายในอำเภอบางปะกง ร้อยละ 31.80 และอำเภออื่นภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ร้อยละ 9.10 (ตารางที่ 6.20)

- ที่พักอาศัยในปัจจุบัน

แรงงานส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในอำเภอบางปะกง คิดเป็นร้อยละ 39.00 รองลงมา พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี คิดเป็นร้อยละ 30.50 (ตารางที่ 6.21)

(3) ปริมาณแรงงานจําแนกตามประสบการณ์การทำงาน (ตารางที่ 6.22)

เกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของแรงงาน ได้จัดจําแนกปริมาณแรงงานตามลักษณะของอาชีพเดิม รายได้เฉลี่ยของอาชีพเดิม และแหล่งที่มาของความรู้ความสามารถ กล่าวคือ

- อาชีพเดิม (อาชีพที่ทำครั้งแรก)

ตารางที่ 6.20 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และ
กลาง จำนวนตามแหล่งที่มาของแรงงาน

ภูมิภาค	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
ภาคกลาง ¹	51(68.90%)	37(55.20%)	88(62.40%)
- ฉะเชิงเทรา	20(39.20%)	16(43.20%)	36(40.90%)
อำเภอบางปะกง	16(31.40%)	12(32.40%)	28(31.80%)
อำเภออื่นๆ	4(7.80%)	4(10.80%)	8(9.10%)
- จังหวัดอื่น ¹	31(60.80%)	21(56.80%)	52(59.10%)
ยกเว้นฉะเชิงเทรา			
ภาคใต้ ²	4(5.40%)	5(7.50%)	9(6.40%)
ภาคเหนือ ³	4(5.40%)	2(3.00%)	6(4.30%)
ภาคอีสาน ⁴	10(13.50%)	13(19.40%)	23(16.30%)
กรุงเทพมหานคร	5(6.80%)	10(14.90%)	15(10.60%)
และปริมณฑล			
รวม	74(100%)	67(100%)	141(100%)

หมายเหตุ

1. จังหวัดชลบุรี นครสวรรค์ นครนายก ลพบุรี อุทัยธานี
กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ระยองและอ่างทอง
2. จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง ยะลา สตูล เบตง สุราษฎร์ธานี
ชุมพรและพังงา
3. จังหวัดสุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์ และเชียงใหม่
4. จังหวัดมหาสารคาม อุบลราชธานี อุตรธานี อรัญประเทศ สกลนคร
บุรีรัมย์ ขอนแก่น นครราชสีมา และปราจีนบุรี

ตารางที่ 6.21 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และ
กลาง จำนวนตามจังหวัดที่พำนักอาศัยในปัจจุบัน

จังหวัด	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
ชลบุรี	32(43.24%)	11(16.42%)	43(30.50%)
สมุทรปราการ	-	11(16.42%)	11(7.80%)
กรุงเทพมหานคร	4(5.41%)	14(20.90%)	18(12.77%)
นนทบุรี	-	1(1.49%)	1(0.71%)
ฉะเชิงเทรา	38(51.35%)	30(44.77%)	68(48.22%)
- อำเภอบางปะกง	30(40.54%)	25(37.31%)	55(39.00%)
- อำเภออื่นๆ	8(10.81%)	5(7.46%)	13(9.22%)
รวม	74(100%)	67(100%)	141(100%)

ตารางที่ 6.22 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และ
กลาง จำนวนตามอาชีพเดิมและรายได้ของอาชีพเดิม

	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
อาชีพเดิม(อาชีพที่ทำครั้งแรก)	68(100%)	65(100%)	133(100%) ¹
ภาคอุตสาหกรรม	59(86.80%)	19(29.20%)	78(58.60%)
ภาคเกษตรกรรม	2(2.90%)	9(13.80%)	11(8.30%)
ภาคพาณิชยกรรม	3(4.40%)	23(35.40%)	26(19.50%)
ภาคบริการ	4(5.90%)	7(10.80%)	11(8.30%)
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	-	7(10.80%)	7(5.30%)
รายได้ต่อเดือนของอาชีพเดิม(บาท)			
	68(100%)	65(100%)	133(100%) ¹
<2500	20(27.10%)	15(23.10%)	35(26.30%)
2500-3000	13(17.60%)	17(26.20%)	30(22.60%)
3001-4000	24(32.40%)	14(21.50%)	38(28.60%)
4001-5000	7(9.50%)	5(7.70%)	12(9.00%)
5001-6000	2(2.70%)	1(1.50%)	3(2.20%)
6001-9000	-	2(3.10%)	2(1.50%)
9001-12,000	-	2(3.10%)	2(1.50%)
12,000-15,000	1(1.40%)	1(1.50%)	2(1.50%)
>15,000	-	-	-
ไม่แน่นอน	1(1.40%)	8(12.30%)	9(6.80%)

หมายเหตุ 1. แรงงาน 8 คน เพิ่งเริ่มทำงานที่นี่เป็นครั้งแรก จึงไม่นับรวมด้วย

จากการสำรวจ พบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมอยู่ในภาคอุตสาหกรรม คือ ร้อยละ 58.60 โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีถึงร้อยละ 86.80 ส่วนผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมขนาดกลาง จะมีอาชีพเดิมในภาคพาณิชย์กรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.40

- รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของอาชีพเดิม

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ พบว่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001- 4,000 บาท แรงงานในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่วนแรงงานในอุตสาหกรรมขนาดกลางมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,500-3,000 บาท

- แหล่งความรู้ความสามารถ

เมื่อพิจารณาจากแบบสอบถามที่ส่งกลับมา พบว่า ความรู้ความสามารถของแรงงานส่วนใหญ่ได้มาจากประสบการณ์ในการทำงาน มีถึง ร้อยละ 51.10 รองลงมาได้มาจากการฝึกอบรมเมื่อได้มาทำงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 22.70 (ตารางที่ 6.23)

(4) ปริมาณแรงงานจำแนกตามลักษณะการจ้างงานในปัจจุบัน

ปริมาณแรงงานนี้จำแนกตามลักษณะการจ้างงาน ในปัจจุบันนั้นจำแนกได้ตามหัวข้อ ดังนี้ คือ

- ระยะเวลาที่ทำงานปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.60 (ตารางที่ 6.24)

- ลักษณะการว่าจ้าง พบว่า เป็นลูกจ้างประจำทั้งหมด (ตารางที่ 6.24)

- ลักษณะการจ่ายค่าจ้าง พบว่า ร้อยละ 58.20 ของแรงงานได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน และร้อยละ 41.80 ของแรงงานได้รับค่าจ้างเป็นรายวันได้รับการจ่ายค่าจ้างทุกครึ่งเดือน (ตารางที่ 6.24)

- ประเภทของแรงงาน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่างประเภทกึ่งฝีมือ (Semi-Skilled Labour) คือมี มากถึงร้อยละ 48.20 รองลงมาเป็นช่างเทคนิคระดับกลางคือร้อยละ 17.70 (ตารางที่ 6.25)

- การเลื่อนขั้นของแรงงาน จากการสังเกตตำแหน่งงานเริ่มต้นและตำแหน่งงานปัจจุบัน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าไม่ปรากฏการเลื่อน

ตารางที่ 6.23 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่
และกลาง จำแนกตามแหล่งที่มาของความรู้ความสามารถ

แหล่งความรู้ความสามารถ	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
สถาบันการศึกษา	15(20.30%)	10(14.90%)	25(17.70%)
การฝึกอบรมก่อนเข้า ทำงานที่นี้	2(2.70%)	-	2(1.40%)
การฝึกอบรมเมื่อเข้า ทำงานที่นี้แล้ว	18(24.30%)	14(20.90%)	32(22.70%)
ประสบการณ์ในการทำงาน	33(44.60%)	39(58.20%)	71(51.10%)
เรียนรู้ด้วยตนเอง	6(8.10%)	4(6.00%)	10(7.10%)
รวม	74(100%)	67(100%)	141(100%)

ตารางที่ 6.24 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่
และกลาง จำนวนตามการจ้างงานในปัจจุบัน

ระยะเวลา และ ลักษณะการว่าจ้าง	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
ระยะเวลาการจ้างงาน (ปี)			
น้อยกว่า 6 เดือน	13(17.60%)	3(4.50%)	16(11.40%)
6 เดือน - 1	9(12.20%)	11(16.40%)	20(14.20%)
1 - 2	27(36.50%)	19(28.40%)	46(32.60%)
2 - 3	10(13.50%)	22(32.80%)	32(22.70%)
3 - 4	15(20.30%)	8(11.90%)	23(16.30%)
มากกว่า 4	-	4(6.00%)	4(2.80%)
ลักษณะการว่าจ้าง			
ถูกจ้างประจำ	74(100%)	67(100%)	141(100%)
รายเดือน	37(50.00%)	45(67.20%)	82(58.20%)
รายวัน	37(50.00%)	22(32.80%)	59(41.80%)
ถูกจ้างชั่วคราว	-	-	-
ถูกจ้างงานเหมา	-	-	-
เหมาเป็นรายงวด	-	-	-
ตามผลงานเป็นรายชิ้น	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-

ตารางที่ 6.25 จำนวนและร้อยละของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามประเภท

ของแรงงาน

ประเภทของแรงงาน	เริ่มต้น		ปัจจุบัน	
	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง
ระดับบริหาร	-	2(3.00%)	-	2(3.00%)
ระดับสูง				
Technical	1(1.40%)	4(6.00%)	1(1.40%)	4(6.00%)
Non-Technical	9(12.20%)	8(11.90%)	9(12.20%)	8(11.90%)
ระดับกลาง				
Technical	13(17.60%)	12(17.90%)	13(17.60%)	12(17.90%)
Non-Technical	13(17.60%)	9(13.40%)	13(17.60%)	9(13.40%)
ระดับล่าง				
Semi-Skilled	36(48.60%)	32(47.80%)	36(48.60%)	32(47.80%)
Unskilled	2(2.70%)	-	2(2.70%)	-
รวม	74(100%)	67(100%)	74(100%)	67(100%)

ชั้นของแรงงานเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาที่ทำงานปัจจุบัน ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 1-2 ปีเท่านั้น การเลื่อนระหว่างระดับของแรงงานจึงเป็นไปค่อนข้างยาก และอีกประการหนึ่ง จากการที่แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่างและกลาง แม้มีการเลื่อนขั้นเกิดขึ้น ก็เป็นการเลื่อนในระดับเดียวกัน ไม่ใช่เป็นการเลื่อนยกระดับ จึงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในข้อนี้

6.2.2 การเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน

สำหรับการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงานนั้น ศึกษาถึงจำนวนผู้เคลื่อนย้าย ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางปะกง และพักอาศัยในอำเภอบางปะกง รวมทั้งความตั้งใจหรือความคาดหวังที่จะทำงานในภาคอุตสาหกรรมในอำเภอบางปะกง และพักอาศัยในอำเภอนี้ต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

1) จำนวนผู้เคลื่อนย้ายจํานวนกตามแหล่งข่าวการรับสมัครและวิธีการสมัคร

งาน

แรงงานส่วนใหญ่ทราบข่าวการรับสมัครงานจาก เพื่อน/คนรู้จัก/ญาติ พี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 52.50 และใช้วิธีการสมัครงานโดยการสมัครด้วยตนเองถึงร้อยละ 79.40 (ตารางที่ 6.26)

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรม

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุดของแรงงานในการเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรม คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีร้อยละ 58.60 (ตารางที่ 6.27) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมได้รับรายได้แน่นอน ค่าจ้าง/เงินเดือนสูง มีสวัสดิการ เช่น มีรถรับส่ง มีความสะดวกในการคมนาคม มีโอกาสก้าวหน้า ได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมดูงานในต่างประเทศ มีความมั่นคงในอนาคต เป็นต้น

ปัจจัยที่ผลรองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม คือร้อยละ 38.00 ปัจจัยด้านสังคมได้แก่ เพื่อน/ญาติชักชวน ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ งานท้าทายความสามารถ โรงงานอยู่ใกล้บ้าน ลักษณะงานสอดคล้องกับสาขาที่เรียนมา มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถที่เรียนมา งานเหมาะสมกับความถนัด มีเพื่อนมาก นอกจากนั้น มีปัจจัยด้านพัฒนาอุตสาหกรรม

ตารางที่ 6.26 จำนวนและร้อยละของการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน
ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามแหล่งข่าว
การรับสมัครและวิธีการสมัครงาน

แหล่งข่าวและวิธีการรับสมัคร	ขนาดใหญ่ จำนวน (ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
<u>แหล่งข่าวการรับสมัคร</u>			
บริษัทจัดหางาน	1 (1.40%)	-	1 (0.70%)
วิทยุ/หนังสือพิมพ์/การประกาศรับสมัครงานของบริษัท	4 (5.40%)	11 (16.40%)	15 (10.60%)
สอบถามทางบริษัทโดยตรง	11 (14.90%)	4 (6.00%)	15 (10.60%)
มีคนรู้จักในบริษัท	11 (14.90%)	6 (9.00%)	17 (12.10%)
มีคนแนะนำมาฝาก	2 (2.70%)	8 (11.90%)	10 (7.10%)
ทราบจากเพื่อน/คนรู้จัก/ญาติพี่น้อง	43 (58.10%)	31 (46.30%)	74 (52.50%)
มีคนไปติดต่อ	2 (2.70%)	6 (9.00%)	8 (5.70%)
สภาอุตสาหกรรม	-	1 (1.50%)	1 (0.70%)
<u>วิธีการสมัครงาน</u>			
สมัครด้วยตนเอง	61 (82.40%)	51 (76.10%)	112 (79.40%)
มีคนรู้จักในบริษัท	7 (9.50%)	3 (4.50%)	10 (7.20%)
มีคนแนะนำมาฝาก	4 (5.40%)	8 (11.90%)	12 (8.50%)
มีคนไปติดต่อ	2 (2.70%)	5 (7.50%)	7 (4.90%)
	74 (100%)	67 (100%)	141 (100%)

ตารางที่ 6.27 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรมของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามปัจจัยด้านต่าง ๆ

สาเหตุ	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	รวม
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)
ปัจจัยด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม ¹	2(2.50%)	2(2.90%)	4(2.70%)
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ²	49(50.50%)	39(56.50%)	88(58.60%)
ปัจจัยด้านสังคม ³	30(37.00%)	27(39.10%)	57(38.00%)
ปัจจัยด้านส่วนตัวและครอบครัว ⁴	-	1(1.50%)	1(0.70%)
ปัจจัยอื่น ๆ	-	-	-
รวม	81(100%)	69(100%)	150(100%)

หมายเหตุ - แต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

- 1 มีโรงงานจำนวนมาก โรงงานต้องการแรงงานจำนวนมาก
งานเขาไม่ต้องการใช้กำลังกายมาก งานสบาย
- 2 รายได้ดี ค่าจ้าง/เงินเดือนสูง รายได้แน่นอน ได้สวัสดิการดี
มีรถรับส่ง การคมนาคมสะดวก มีโอกาสก้าวหน้า มีโอกาสได้รับการฝึกอบรม/ดูงานในต่างประเทศ ได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ
ต้องการมีงานทำหางานง่าย
- 3 มีผู้ชักชวน มีเพื่อนมาก โรงงานอยู่ใกล้บ้าน มีความมั่นคง
ต้องการหาประสบการณ์ ได้ความรู้ได้ประสบการณ์ ลักษณะงาน
เหมาะสมกับความถนัด ลักษณะงานสอดคล้องกับสาขาที่เรียนมา
มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถที่เรียนมา
- 4 ชอบระบบงาน

กรรม คิดเป็นร้อยละ 2.70 ซึ่งได้แก่ โอกาสที่จะได้งานทำอันเนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรมมีโรงงานจำนวนมาก งานสบาย ลักษณะงานน่าสนใจและทำหายความสามารถ และปัจจัยด้านส่วนตัวและครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 0.70 ได้แก่ ชอบระบบงาน เป็นต้น

3) ความตั้งใจในการประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม

จากการศึกษาพบว่า แรงงานที่อยู่ภาคอุตสาหกรรมเหล่านี้ ส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งใจหรือคาดหวังว่าจะประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมมาก่อน ซึ่งมีถึงร้อยละ 63.10 และที่ปัจจุบันยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมต่อไปหรือไม่ มีร้อยละ 44.00 (ตารางที่ 6.28)

เมื่อพิจารณาแยกตามขนาดของอุตสาหกรรมแล้ว พบว่า ผู้ที่ตัดสินใจแล้ว และผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะทำงานในภาคอุตสาหกรรมต่อไปมีร้อยละ 34.40 ในอุตสาหกรรมขนาดกลาง ส่วนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีร้อยละ 17.60 (ตารางที่ 6.28)

4) ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่อำเภอบางปะกง

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุดในการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่อำเภอบางปะกง คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 40.50 ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ การได้ค่าจ้างแรงงานสูง สวัสดิการดี มีรถรับส่ง การคมนาคมสะดวก ใกล้บ้านหางานง่าย มีโอกาสก้าวหน้า ได้ตามตำแหน่งที่นำพอใจ สำนักงานใหญ่ส่งมาประจำที่แห่งนี้ และย้ายตามโรงงานเก่าซึ่งขยายกิจการ เป็นต้น (ตารางที่ 6.29)

รองลงมา คือปัจจัยด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 37.10 ปัจจัยนี้ ได้แก่ การมีผู้ชักชวน ต้องการหาประสบการณ์ ได้งานที่เหมาะสมกับความถนัด ได้งานที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่เรียนมา มีญาติอยู่ในอำเภอนี้ ใกล้บ้าน (ตารางที่ 6.29)

5) ความตั้งใจที่จะทำงานอยู่ในอำเภอบางปะกงต่อไป

การศึกษาจากแบบสอบถามที่ตอบกลับมา พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 49.20 ยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะทำงานอยู่ในอำเภอบางปะกงต่อไปหรือไม่ รองลงมา คือ ร้อยละ 17.80 ตอบว่ามีแนวโน้มว่าจะไม่อยู่ต่อไป และ ร้อยละ 16.10 มีแนวโน้มว่าจะอยู่ต่อไป (ตารางที่ 6.30)

6) ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ใน อำเภอบางปะกง

ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในอำเภอบางปะกง คือ

ตารางที่ 6.28 จำนวนและร้อยละของการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมของแรงงาน
ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามความตั้งใจ
ในการประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม

ความตั้งใจก่อนประกอบ อาชีพในภาคอุตสาหกรรม	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
<u>ก่อนประกอบอาชีพ</u>			
ตั้งใจ	26 (35.10%)	26 (38.80%)	52 (36.90%)
ไม่ตั้งใจ	48 (64.90%)	41 (61.20%)	89 (63.10%)
<u>จะประกอบอาชีพต่อไป</u>			
ตั้งใจว่าจะอยู่ต่อไปแน่นอน	7 (9.50%)	3 (4.50%)	10 (7.10%)
มีแนวโน้มว่าจะอยู่ต่อ	6 (8.10%)	20 (29.90%)	26 (18.40%)
ตั้งใจว่าจะไม่อยู่ต่อไปแน่นอน	13 (17.60%)	1 (1.50%)	14 (9.90%)
มีแนวโน้มว่าจะไม่อยู่ต่อ	14 (18.90%)	15 (22.40%)	29 (20.60%)
ยังตัดสินใจไม่ได้	34 (45.90%)	28 (41.80%)	62 (44.00%)
รวม	74 (100%)	67 (100%)	141 (100%)

ตารางที่ 6.29 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ อาเภอบางปะกงของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง
จำแนกตามปัจจัยด้านต่าง ๆ

สาเหตุ	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
ปัจจัยด้านอุตสาหกรรม ¹	6(9.70%)	12(20.30%)	18(14.90%)
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ²	24(38.70%)	25(42.40%)	49(40.50%)
ปัจจัยด้านสังคม ³	26(41.90%)	19(32.20%)	45(37.10%)
ปัจจัยด้านส่วนตัวและ- ครอบครัว ⁴	4(6.50%)	3(5.10%)	7(5.80%)
ปัจจัยอื่นๆ ⁵	2(3.20%)	-	2(1.60%)
รวม	62(100%)	59(100%)	121(100%)

หมายเหตุ - แต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

- ผู้เคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ อาเภอบางปะกง รวม 118 คน
จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 61 คน และอุตสาหกรรมขนาดกลาง
57 คน

1 อาเภอนี้เป็นแหล่งอุตสาหกรรม มีอุตสาหกรรมขนาดกลางและ
ขนาดใหญ่ เป็นจำนวนมาก โรงงานต้องการแรงงานจำนวนมาก

2 ค่าจ้าง/เงินเดือนสูง ได้สวัสดิการดี มีรถรับส่ง การคมนาคมสะดวก
ทำงานง่าย มีโอกาสก้าวหน้า ได้ตำแหน่งงานที่พอใจ บริษัท/สำนักงาน
ใหญ่ ส่งมาประจำที่นี่ ย้ายตามโรงงานเดิมซึ่งขยายกิจการ

- 3 มีผู้ชักชวน ต้องการหาประสบการณ์ ใด้งานที่เหมาะสมกับความถนัด
ใด้งานที่สอดคล้องกับสาขาที่เรียนมา มีญาติ/เพื่อนอาศัยอยู่ที่นี้ ใกล้บ้าน
- 4 ย้ายตามสามี ย้ายตามบิดา/มารดา ต้องการทำงานต่างจังหวัด ชอบที่นี้
- 5 หนีปัญหาจรรยาจร ความแออัด แกร่งแย่ง แข่งขัน จากกรุงเทพฯ

ตารางที่ 6.30 จำนวนและร้อยละของการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ อาเภอบางปะกง
ของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวน
ตามความตั้งใจที่จะทำงานอยู่ในอาเภอนี้ต่อไป

ความตั้งใจ	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
ตั้งใจว่าจะอยู่ต่อไปแน่นอน	8(13.10%)	5(8.80%)	13(11.00%)
มีแนวโน้มว่าจะอยู่ต่อ	8(13.10%)	11(19.30%)	19(16.10%)
ตั้งใจว่าจะไม่อยู่ต่อไปแน่นอน	6(9.80%)	1(1.70%)	7(5.90%)
มีแนวโน้มว่าจะไม่อยู่ต่อ	9(14.80%)	12(21.10%)	21(17.80%)
ยังตัดสินใจไม่ได้	30(49.20%)	28(49.10%)	58(49.20%)
รวม	61(100%)	57(100%)	118(100%)

ปัจจัยด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 46.20 (ตารางที่ 6.31) ปัจจัยนี้ได้แก่ ใกล้เคียงกับอันตรายที่ต้องเดินทางไกล มีญาติอยู่บ้านไกล มีผู้แนะนำ เป็นต้น

7) จำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่บ้าน อาเภอบางปะกงของแรงงาน
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

จำนวนแรงงานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่บ้าน
อาเภอบางปะกง สามารถจำแนกออกได้เป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- (1) จำนวนตามระยะเวลาการย้ายเข้ามาพักอาศัย พบว่า ร้อยละ 39.10 ของผู้ย้ายถิ่น ย้ายเข้ามานานกว่า 3 ปี (ตารางที่ 6.32)
- (2) จำนวนตามระยะเวลาที่รอนานใหม่ พบว่า ร้อยละ 56.50 ของผู้ย้ายถิ่นไม่ต้องรอนาน (ตารางที่ 6.32)
- (3) จำนวนตามลักษณะการย้ายเข้ามา พบว่า ร้อยละ 32.60 ของผู้ย้ายถิ่น ย้ายเข้ามาแบบมาคนเดียว (ตารางที่ 6.33)
- (4) จำนวนตามแบบการย้าย พบว่า ร้อยละ 89.10 ของผู้ย้ายถิ่น ย้ายเข้ามาแบบชั่วคราว (ตารางที่ 6.33)
- (5) จำนวนตามลักษณะที่พักอาศัยของผู้ย้ายถิ่น พบว่า ร้อยละ 67.40 ของผู้ย้ายถิ่นได้อาศัยอยู่บ้านเช่า/ห้องเช่า (ตารางที่ 6.33)
- (6) จำนวนตามความพึงพอใจหรือคาดหวังว่าจะย้ายไปอยู่อาเภออื่นหรือจังหวัดอื่น พบว่า ร้อยละ 52.20 ของผู้ย้ายถิ่นยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะอยู่ต่อไปหรือไม่ ส่วนผู้ที่ตัดสินใจแล้วมีแนวโน้มว่าจะย้าย มีถึง ร้อยละ 23.90 ส่วนผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะไม่ย้าย คิดเป็นร้อยละ 13.00 (ตารางที่ 6.34)

6.2.3 ปัญหาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

ปัญหาแรงงานในส่วนของลูกจ้างนั้น มักเป็นปัญหาที่เกิดจากฝ่ายลูกจ้างรู้สึกผิดหวังต่อระบบการทำงานหรือได้รับผลตอบแทนน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ ปัญหาเหล่านี้สามารถจำแนกออกได้เป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ค่าตอบแทน ฝ่ายลูกจ้างรู้สึกว่าการจ่ายค่าจ้างเอาเปรียบ ให้ค่าจ้างแรงงานและ โบนัสน้อยกว่าสถานประกอบการแห่งอื่น สวัสดิการไม่ดี เป็นต้น

ตารางที่ 6.31 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในอำเภอบางปะกง
ของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวน
ตามปัจจัยด้านต่างๆ

สาเหตุการย้ายถิ่น	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
ปัจจัยด้านอุตสาหกรรม ¹	1(4.50%)	1(3.30%)	2(3.80%)
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ²	6(27.30%)	9(30.00%)	15(28.80%)
ปัจจัยด้านสังคม ³	13(59.10%)	11(36.70%)	24(46.20%)
ปัจจัยด้านส่วนตัวและ- ครอบครัว ⁴	2(9.10%)	9(30.00%)	11(21.20%)
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ	-	-	-
รวม	22(100%)	30(100%)	52(100%)

- หมายเหตุ - แต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ
- ผู้ย้ายถิ่นจำนวนรวม 46 คน จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 22 คน และอุตสาหกรรมขนาดกลาง 24 คน
- 1 ต้องดูแลความเรียบร้อยของกิจการโรงงาน และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาอย่างใกล้ชิด
  - 2 มีบ้านพักที่โรงงานให้เป็นสวัสดิการ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
  - 3 ใกล้ที่ทำงาน สะดวก มีญาติ/เพื่อนอยู่ที่นี่ มีคนชักชวน ลดความเสี่ยงจากอันตรายที่เกิดจากการเดินทางไกล
  - 4 ย้ายตามสามี/ภรรยา/บิดามารดา/พี่น้อง

ตารางที่ 6.32 จำนวนและร้อยละของการย้ายถิ่นเข้าสู่ อาเภอบางปะกง ของแรงงานใน
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามระยะเวลา
การย้ายเข้ามาพักอาศัยและระยะเวลาที่รอนานใหม่

ระยะเวลา	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
<u>การย้ายเข้ามาพักอาศัย</u>			
< 3 เดือน	1(4.50%)	1(4.20%)	2(4.35%)
3-6 เดือน	1(4.50%)	1(4.20%)	2(4.35%)
6-12 เดือน	6(27.30%)	6(25.00%)	12(26.10%)
1-2 ปี	2(9.10%)	3(12.50%)	5(10.90%)
2-3 ปี	2(9.10%)	5(20.80%)	7(15.20%)
> 3 ปี	10(45.50%)	8(33.30%)	18(39.10%)
<u>การรอนานใหม่</u>			
0 เดือน	11(50.00%)	15(62.50%)	26(56.50%)
< 1 เดือน	3(13.70%)	2(8.30%)	5(10.90%)
1-3 เดือน	3(13.70%)	4(16.60%)	7(15.20%)
3-6 เดือน	2(9.10%)	1(4.20%)	3(6.50%)
6-12 เดือน	1(4.50%)	1(4.20%)	2(4.40%)
> 1 ปี	2(9.10%)	1(4.20%)	3(6.50%)

หมายเหตุ ผู้ย้ายถิ่นจำนวนรวม 46 คน จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 22 คนและ
อุตสาหกรรมขนาดกลาง 24 คน

ตารางที่ 6.33 จำนวนและร้อยละของการย้ายถิ่นเข้าสู่ อาเภอบางปะกง ของแรงงานใน
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำนวนตามลักษณะการ
ย้ายเข้า แบบการย้าย และลักษณะของที่พักอาศัย

ลักษณะการย้าย แบบการ ย้าย และลักษณะของที่พัก	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
<u>ลักษณะการย้าย</u>			
ย้ายมาคนเดียว	7(31.80%)	8(33.30%)	15(32.60%)
ย้ายมากับพ่อแม่/พี่น้อง	1(4.50%)	2(8.30%)	3(6.50%)
ย้ายมากับสามี/ภรรยา/บุตร	3(13.70%)	4(16.70%)	7(15.20%)
ย้ายมากับญาติ	3(13.70%)	6(25.00%)	9(19.60%)
ย้ายมากับเพื่อน/คนรู้จัก	6(27.30%)	3(12.50%)	9(19.60%)
ย้ายมากับบริษัทผู้จ้าง	2(9.10%)	1(4.20%)	3(6.50%)
<u>แบบการย้าย</u>			
แบบถาวร	4(18.20%)	1(4.20%)	5(10.90%)
แบบชั่วคราว	18(81.80%)	23(95.80%)	41(89.10%)
<u>ลักษณะของที่พักอาศัย</u>			
บ้านเช่า/ห้องเช่า	14(63.50%)	17(70.80%)	31(67.40%)
เจ้าของ	3(13.70%)	1(4.20%)	4(8.70%)
หอพัก	2(9.10%)	-	2(4.40%)
บ้านพักของบริษัท	-	3(12.50%)	3(6.50%)
อาศัยบ้านญาติ/คนรู้จัก/เพื่อน	3(13.70%)	3(12.50%)	6(13.00%)

หมายเหตุ ผู้ย้ายถิ่นจำนวนรวม 46 คน จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 22 คนและ
อุตสาหกรรมขนาดกลาง 24 คน

ตารางที่ 6.34 จำนวนและร้อยละของการย้ายถิ่นเข้าสู่ อําเภอบางปะกง ของแรงงานใน
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่และกลาง จำแนกตามความคาดหวัง
ที่จะย้ายไปอยู่อําเภอหรือจังหวัดอื่น

ความตั้งใจ	ขนาดใหญ่ จำนวน(ร้อยละ)	ขนาดกลาง จำนวน(ร้อยละ)	รวม จำนวน(ร้อยละ)
ตัดสินใจว่าจะย้ายแน่นอน	1(4.50%)	-	1(2.20%)
มีแนวโน้มว่าจะย้าย	5(22.70%)	6(25.00%)	11(23.90%)
ตัดสินใจว่าจะไม่ย้ายแน่นอน	2(9.10%)	2(8.30%)	4(8.70%)
มีแนวโน้มว่าจะไม่ย้าย	3(13.70%)	3(12.50%)	6(13.00%)
ยังตัดสินใจไม่ได้	11(50.00%)	13(54.20%)	24(52.20%)
รวม	22(100%)	24(100%)	46(100%)

หมายเหตุ ผู้ย้ายถิ่นจำนวนรวม 46 คน จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 22 คนและ
อุตสาหกรรมขนาดกลาง 24 คน

2) ระบบงาน ฝ่ายลูกจ้างไม่พอใจต่อการทำงานไม่มีระบบ หรือไม่พอใจต่อระบบงานที่ใช้อยู่ การจัดแบ่งหน้าที่ของงานไม่ชัดเจน หรือกฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไป ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ฝ่ายลูกจ้างไม่ต้องการ

3) สภาพแวดล้อมของที่ทำงาน ฝ่ายลูกจ้างรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกายและชีวิต ในสภาพแวดล้อมของที่ทำงานที่ขาดระบบการรักษาความปลอดภัยและสาธารณูปโภคที่ดี เป็นต้น

4) ปัญหาส่วนตัว ปัญหาส่วนตัวก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อย ข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างซึ่งเป็นชาวต่างชาติและลูกจ้างนั้น สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจาก ความแตกต่างกันในด้านภาษา วัฒนธรรม และประเพณี ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร เกิดความไม่เข้าใจในการปฏิบัติต่อกันและกันในเรื่องอื่น นอกจากนั้น ยังมีปัญหาส่วนตัวอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือระหว่างผู้ร่วมงานกันเอง

บทที่ 7

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การจ้างงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลด้านนายจ้างหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคลของโรงงานจาก 15 โรงงาน พบว่า

1) แรงงานทั้งสิ้นมีจำนวน 8,186 คน เป็นเพศหญิง 4,973 คน หรือร้อยละ 60.80 ชาย 3,213 คน หรือ ร้อยละ 39.20

2) แรงงานชายและหญิงส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.85 ของแรงงานทั้งหมด

3) แรงงานส่วนมากจบการศึกษาระดับมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 30.60 ของแรงงานทั้งหมด รองลงมา จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมปลาย คิดเป็นร้อยละ 28.70 และ 16.50 ตามลำดับ

4) การขยายตัวของแรงงานตั้งแต่ปี 2533-2535 มีมากที่สุดด้านแรงงานระดับที่จบการศึกษาประถมศึกษา คือ จากร้อยละ 6.20 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 11.30 ในปี 2535 ส่วนการจ้างแรงงานที่จบระดับต้นลดลงมาก คือ จากร้อยละ 7.50 ในปี 2533 เหลือ ร้อยละ 1.70 ในปี 2535

5) แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่าง (ได้รับการศึกษาไม่เกินมัธยมปลาย) คิดเป็นร้อยละ 71.10 รองลงมาเป็นแรงงานระดับกลาง (ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญา/อาชีวศึกษา และพนักงานระดับล่าง ซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ) คิดเป็นร้อยละ 16.70 แรงงานระดับสูง (ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี/ประกาศนียบัตร และพนักงานระดับกลาง ซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ) คิดเป็นร้อยละ 4.40 และระดับบริหาร คิดเป็นร้อยละ 1.80

6) สัดส่วนของแรงงานวิศวกร : ช่างเทคนิค : แรงงานอื่นๆ เป็น 1 : 5.6 : 51.2 เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์ พบว่า สัดส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็น 1 : 14.7 : 84.8

7) สัดส่วนทุนต่อแรงงานเป็น 190,030 บาท/คน เมื่อแยกพิจารณาตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมขนาดกลางมีสัดส่วนของทุนต่อแรงงานสูงกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ 203,040 และ 189,090 บาท/คน ตามลำดับ ทั้งนี้ จำแนกขนาด

อุตสาหกรรมตามจำนวนแรงงาน และเมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์ พบว่า อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้ามีสัดส่วนทุนต่อแรงงานเป็น 272,950 บาท/คน ซึ่งสูงกว่าอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีสัดส่วนเป็น 117,576 บาท/คน

8) แรงงานทั้งหมดเป็นลูกจ้างประจำ โดยแรงงานระดับล่างได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ส่วนแรงงานอื่นๆ ได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน ส่วนใหญ่มีอายุการทำงาน 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.09

9) แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 33.30 รองลงมา เป็นแรงงานจากภาคอีสาน และแรงงานจากจังหวัดใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ 17.10 ตามลำดับ โดยที่แรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานระดับล่าง ส่วนแรงงานระดับสูงและระดับบริหาร จะมาจากกรุงเทพมหานคร

10) รายได้เฉลี่ยของแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (ได้แก่ ผลรวมของค่าจ้าง/เงินเดือน เงินล่วงเวลา เงินโบนัส เบี้ยเลี้ยง และสวัสดิการต่าง ๆ) เท่ากับ 7,454 บาท/คน/เดือน ในจำนวนนี้เป็นค่าจ้าง/เงินเดือน เฉลี่ย 3,939 บาท/คน/เดือน สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อเดือนของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม (7,454 บาท/คน/เดือน) เทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของแรงงานในภาคเกษตรกรรม ของจังหวัดฉะเชิงเทรา (1,207 บาท/คน/เดือน) เท่ากับ 6.1 : 1

ผลการศึกษาข้อมูลจากลูกจ้างจำนวน 141 คน จาก 6 โรงงาน พบว่า

1) ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และเข้าสู่อาเภอบางปะกง คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าจ้าง/เงินเดือนสูง สวัสดิการดี การคมนาคมสะดวก มีโอกาสก้าวหน้า ได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ บริษัท/สำนักงานใหญ่ส่งมาประจำที่นี่ เป็นต้น

2) ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการย้ายเข้ามาพักอาศัยอยู่ในอาเภอบางปะกง คือ ปัจจัยด้านสังคม ซึ่งได้แก่ ใกล้เคียงที่ทำงาน สะดวก มีญาติ/เพื่อนอยู่ มีคนชักชวน ลดความเสี่ยงจากอันตรายที่เกิดจากการเดินทางไกล เป็นต้น

ผลจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า ปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรมของฝ่ายนายจ้าง มีด้วยกัน 3 ประการใหญ่ ๆ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งเป็นแรงงานด้านวิชาชีพเฉพาะ และแรงงานระดับล่าง ปัญหาการจ่าย

ค่าจ้างสูงสำหรับแรงงานระดับวิชาชีพเฉพาะ และปัญหาข้อพิพาทแรงงาน ส่วนปัญหาแรงงานของฝ่ายลูกจ้าง ได้แก่ ปัญหาเรื่องค่าตอบแทน ระบบงาน สภาพแวดล้อมของที่ทำงาน ปัญหาส่วนตัว และอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งนี้

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่รัฐบาลสามารถส่งเสริมให้มีในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อจะช่วยให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค ทั้งยังสามารถแก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพฯ ได้ รัฐบาลควรมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาคารขาดแคลนแรงงานวิชาชีพเฉพาะ เช่น วิศวกร นักบัญชี นักคอมพิวเตอร์ โดยการวางแผนการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้ และแก้ไขปัญหาคารขาดแคลนแรงงานระดับล่าง โดยจัดให้มีการฝึกอบรมแรงงาน นอกจากนี้ รัฐบาลควรเป็นสื่อกลางในการจัดหางานเพื่อตอบสนองความต้องการมีงานทำของลูกจ้าง และความต้องการแรงงานของนายจ้าง ประสานผลประโยชน์และแก้ปัญหาคัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ดำเนินการอย่างเข้มงวดในการตรวจสอบ และควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมทุกแห่งให้มีมาตรการป้องกันปัญหามลพิษ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมแรงงาน. 2525. รายงานการวิจัยเรื่อง ภาวะการมีงานทำของประชากรในชนบท
ไทย. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- _____ 2525. รายงานการวิจัยเรื่อง การอพยพของพลเมืองในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์กระต่ายไทย.
- โกศล เพ็รร์สุวรรณ. 2528. "การจ้างงานและความต้องการกำลังคนของอุตสาหกรรม
อิเล็กทรอนิกส์" ใน รายงานผลการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ผลการวิจัย
การพัฒนาอุตสาหกรรมสาขาใหม่เพื่อการสร้างงานในระยะแผน ฯ 6. จัดโดย
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับ มูลนิธิ
ฟรีดริช เอ็มเบรท ณ โรงแรมโรแยลคลิฟ บีช เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
ระหว่างวันที่ 22-23 พฤศจิกายน 2528.
- จาเวียง ภาวิจิตร และ เฉลิมศรี ธรรมบุตร. 2515. รายงานการวิจัยเรื่อง การย้าย
ถิ่นในเขตนิคมสร้างตนเอง จังหวัดกำแพงเพชร.
- ณัฐพล ชันชโยข, คร.และคณะ. 2527. รายงานการวิจัยผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน. โครงการฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคม
ศาสตร์.
- ทัศนีย์ ธรรมชัย. 2528. "อุตสาหกรรมสาขาใหม่กับการมีงานทำ" ใน วารสารเศรษฐกิจ
และสังคม. 2 (มีค.-เมย. 2528) : 63-67.
- เนาวรัตน์ ปลายน้อย. 2529. ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธวิธีการพัฒนาชนบทกับการย้าย
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประดิษฐ์ ชาสมบัติ. 2517. การเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่ในเมืองและประโยชน์
ที่มีต่ออุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ ฯ : (อัสสาเนา).
- ฝ่ายการวิจัยอุตสาหกรรม การค้า และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มูลนิธิ

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2534. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาอุตสาหกรรมรายสาขา และการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ต่างจังหวัด. งานศึกษาวิจัยเพื่อประกอบการทบทวนพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539).
- พรชัย พัฒนบัณฑิต. 2527. พัฒนาการเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิชัย ชุมแก้ว. 2533. ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม : ศึกษากรณี จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญพร ชีรสวัสดิ์. 2513. รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นในเขตชนบทของประเทศไทย.
- เพ็ญพร ชีรสวัสดิ์. 2521. "ผลกระทบของการย้ายถิ่น" ใน เอกสารการสัมมนาวิชาการ เรื่องการเพิ่มประชากร ย้ายถิ่น และผลกระทบของการย้ายถิ่น. จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 21-25 กันยายน 2521. (อัดสำเนา).
- ภัสสร ลิมานนท์ และ เพ็ญพร ชีรสวัสดิ์. 2532. การย้ายถิ่นและการพัฒนา. สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวดี ทองอุทัย. 2528. รายงานการวิจัยเรื่อง สาเหตุและผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : (อัดสำเนา).
- ราชนันท์ ชินทยารังสรรค์. 2534. "การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ต่างจังหวัด" ใน วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 : หน้า 30-59.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2533. รายงานสรุปอุตสาหกรรมและการจ้างงานในต่างจังหวัด. โครงการวิจัยอุตสาหกรรมและการจ้างงานในชนบท.
- สมชอบ ไชยเวช. 2528. "ปัญหาวิศศึกษา : วิศศึกษากับการพัฒนาอุตสาหกรรม" ใน วารสารวิศกรรมสาร. 2 (กุมภาพันธ์ 2528) : 3-14.
- _____ . 2529. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาอุตสาหกรรมสาขาน้ำเพื่อ

การสร้างงาน เฉพาะกรณีอุตสาหกรรมงานโลหะ. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สมลักษณ์รัตน์ ว. แกรนสแตฟฟ์. 2532. "บทบาทของอุปสงค์ในอุตสาหกรรมจังหวัด" ใน
จดหมายข่าวมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 :
หน้า 9-12.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2524. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529).

..... 2528. การพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์กับการจ้างงาน.

..... 2530. สรุปสาระสำคัญของ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534).

..... 2534. ร่างสรุปสาระ
สำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539).

สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. 2535. ข้อมูลจังหวัดฉะเชิงเทรา.

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา. 2534. ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา.

..... 2535. ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดฉะ
เชิงเทรา พ.ศ.2534.

สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533. การพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนสำหรับ
อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการลงทุน.

อัสมิงพงษ์ จัตุราคม และจินตนา พรพิไลพรรณ. 2525. เศรษฐศาสตร์มหภาค 1
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา. 2525. เศรษฐศาสตร์แรงงาน กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

- Dejong, Gordon F. and Robert W. Gardner. 1981. Migration Decision Making Multidisciplinary Approaches to Microlevel Studies in Developed and Developing Countries. New York, Pergamon Press.
- Gaude, J. 1976. Cause and Repercussion of Rural Migration in Developing Countries A Critical Analysis. Geneva, International Labour Organization.
- Goldstein and Alice Goldstein. 1981. Surveys of Migration in Developing Countries : A Methodological Review. Honolulu, East-West Population Institute.
- Kuznets, Simon, 1965. "Demographic Aspects of Modern Economic Growth." in Background paper, Session. A10. World Population Conference, Belgrade.
- Lee, Everett S. "A Theory of Migration." Demography, 3(January, 1966) 52.
- Meinkoth, Marain R. 1962. "Migration in Thailand with Particular Reference to the Northeast." in Economic Business Bulletin of the School of Business and Public Administration.
- Pawadee Tongudai. 1985. Women, Migration and Employment A Study of Migrant Workers in Bangkok. Doctoral Dissertation. New York University.
- Population Information Programme. 1983. Population Reports. Baltimore, The Johns Hopkins University.

Todaro, Michael P. 1977. Economics for a Developing Workd. London
Longman Group Limited.

ภาคผนวก

ชุดที่ 1

แบบสอบถาม เลขที่

(สำหรับนายจ้าง)

ขนาดของอุตสาหกรรม

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง

ผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อการจ้างงาน : กรณีศึกษา

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

โครงการวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต

วิชาเอกการวิเคราะห์ทางสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

1. ชื่อสถานประกอบการ _____

2. ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม _____ ตำแหน่ง _____

3. วันที่บันทึกข้อมูล _____ เริ่มบันทึกเวลา _____ น. เสร็จเวลา _____ น.

4. ชื่อพนักงานลงรหัส _____

หมายเหตุ _____

_____

_____

_____

_____

<p>7. ลักษณะของการลงทุน</p> <p>☐ 1. เป็นการลงทุนภายในประเทศทั้งหมด ☐ 2. เป็นการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด</p> <p>☐ 3. เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศ (โปรดระบุชื่อประเทศ) _____ เป็นสัดส่วน ไทย _____ % ต่างประเทศ _____ %</p>	<p>สำหรับพนักงาน ลงรหัส</p>										
<p>8. มูลค่าทรัพย์สิน¹ ณ 30 มิถุนายน 2535 _____ ล้านบาท</p>	<p>☐</p> <p>M.L. BHTS</p> <table border="1" style="width: 100px; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> <td style="width: 15px;"> </td> </tr> </table>										
<p>9. สถานประกอบการแห่งนี้มีการขยายกิจการโดยวิธีใดบ้าง (ข้อ 1-7 ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <p>☐ 1. เพิ่มเงินทุน</p> <p>☐ 2. เพิ่มจำนวนแรงงาน</p> <p>☐ 3. เพิ่มชั่วโมงทำงานของลูกจ้าง โดยจ่ายค่าตอบแทนให้เป็นกรณีพิเศษ</p> <p>☐ 4. ขยายอัตราค่าจ้างการผลิตของเครื่องจักร</p> <p>☐ 5. เพิ่มประเภทของผลผลิต</p> <p>☐ 6. เปิดโรงงานแห่งใหม่/ขยายสาขา _____ แห่ง ซึ่งอยู่ใน อ. _____ จ. _____ อ. _____ จ. _____ อ. _____ จ. _____</p> <p>☐ 7. อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____</p> <p>☐ 8. ไม่มีการขยายกิจการ</p> <p>10. ในรอบปี โรงงานแห่งนี้ทำการผลิต _____ เดือน ช่วงที่หยุดทำการผลิต อยู่ในเดือน _____ สาเหตุที่หยุดทำการผลิต _____</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>M.THS</p> <table border="1" style="width: 40px; height: 20px;"> <tr> <td style="width: 20px;"> </td> <td style="width: 20px;"> </td> </tr> </table>										
<p>¹ ทรัพย์สิน หมายถึง เงินสด รวมทั้งเงินฝากธนาคาร ที่ดิน อาคาร ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องใช้ สำนักงาน ลูกหนี้ และทรัพย์สินอื่น ๆ</p>											

2 ลักษณะงาน แบ่งเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ระดับบริหาร
- 2) ระดับสูง (ปริญญา ประกาศนียบัตร และพนักงานระดับกลางซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)
  - Technical (วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทยศาสตร์ โภชนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ในสายวิทยาศาสตร์)
  - Non-Technical (เศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ในสายสังคมศาสตร์)
- 3) ระดับกลาง (อนุปริญญา อาชีวศึกษา และพนักงานระดับล่างซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)
  - Technical (ก่อสร้าง ช่างกล เครื่องยนต์ เป็นต้น)
  - Non-Technical (เลขานุการ บัญชี การช่าง เป็นต้น)
- 4) ระดับล่าง
  - Semi-Skilled (ได้รับการฝึกอบรม หรือมีประสบการณ์ในอาชีพ)
  - Unskilled (ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม หรือไม่มีประสบการณ์ในอาชีพ เช่น กรรมกร นักการภารโรง เป็นต้น)

3. จำนวนแรงงานในปัจจุบัน จำแนกตามเพศ และแหล่งที่มา

เพศ	รวม (คน)	ภายใน อำเภอ	ต่างอำเภอ ภายใน จังหวัด	ต่างจังหวัด ภายใน ภาค	ต่างภาค			กทม. และ ปริมณฑล	ต่าง ประเทศ
					ภาค เหนือ	ตะวันออกเฉียง เหนือ	ภาค ใต้		
ชาย	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
หญิง	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
รวม	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

4. จำนวนแรงงานในปัจจุบัน จำแนกตามลักษณะการว่าจ้าง

เพศ	ลักษณะการว่าจ้าง				
	รวม	ลูกจ้างประจำ	ลูกจ้างชั่วคราว	ลูกจ้างงานเหมา	อื่น ๆ
ชาย	_____	_____	_____	_____	_____
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
หญิง	_____	_____	_____	_____	_____
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
รวม	_____	_____	_____	_____	_____
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

5. จำนวนแรงงานในปัจจุบัน จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวนแรงงาน (คน)	สำหรับพนักงานลงรหัส
15 - 19 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
20 - 29 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
30 - 39 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
40 - 49 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
50 - 59 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
รวม	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

6. จำนวนแรงงานปัจจุบัน จำแนกตามระยะเวลาการจ้าง

ระยะเวลาที่เข้าทำงานถึงปัจจุบัน	จำนวนแรงงาน (คน)	สำหรับพนักงานลงรหัส
ต่ำกว่า 6 เดือน	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
6 เดือน - 1 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
1 ปี - 2 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
2 ปี - 3 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
นานกว่า 3 ปี	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
รวม	_____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

7. ค่าใช้จ่ายด้านบุคคลากร ตั้งแต่ปี 2529-ปัจจุบัน

ปี พ.ศ.	จำนวนเงิน (บาท)	สำหรับพนักงานลงรหัส
2529		BTMS
2530		
2531		
2532		
2533		
2534		

8. ค่าใช้จ่ายบุคคลากร ปี 2535 โดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายการค่าใช้จ่าย

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	สำหรับพนักงานลงรหัส
1) ค่าจ้าง เงินเดือน		BTMS
2) เงินล่วงเวลา		
3) เงินโบนัส (ให้เอาจำนวนเงินโบนัสที่จ่ายครั้งสุดท้ายหารด้วย 12)		
4) เบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน ค่าเดินทาง ค่ายานพาหนะ		
5) สวัสดิการ (อาจจ่ายในรูปเงินสด สิ่งของ หรือบริการ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่พักอาศัย ฯลฯ เป็นต้น)		
6) อื่น ๆ		
รวม { 1)+2)+...+6)}		

ชุดที่ 2

แบบสอบถามเลขที่

(สำหรับลูกจ้าง)

ขนาดของอุตสาหกรรม

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง

ผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อการจ้างงาน : กรณีศึกษา

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ใน เขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

โครงการวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต

วิชาเอกการวิเคราะห์ทางสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

1. ชื่อสถานประกอบการ _____

2. ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม _____

3. วันที่บันทึกข้อมูล _____ เริ่มบันทึกเวลา _____ น. เสร็จเวลา _____ น.

4. ชื่อพนักงานลงรหัส _____

หมายเหตุ _____

_____

_____

_____

_____

_____

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป		
โปรดบันทึกข้อความลงในช่องว่าง และ/หรือทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ต้องการเพียงคำตอบเดียว	สำหรับพนักงาน ลงรหัส	
(ก) <u>ข้อมูลส่วนบุคคล</u>		
1. ที่อยู่ปัจจุบัน		
เลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____		
ตำบล/แขวง _____ อำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____		
รหัสไปรษณีย์ _____ หมายเลขโทรศัพท์ _____		
2. เพศ		
☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	☐	
3. เกิดเมื่อ พ.ศ. _____ ปัจจุบันอายุ _____ ปี _____ เดือน		<input type="text"/>
4. การศึกษาสูงสุด		
☐ 1. ไม่มีการศึกษา ☐ 6. อาชีวศึกษา อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	☐	
☐ 2. ประถมต้น (โปรดระบุสาขาวิชา) _____		
☐ 3. ประถมปลาย ☐ 7. ปริญญาตรี สาขา _____		
☐ 4. มัธยมต้น ☐ 8. สูงกว่าปริญญาตรี		
☐ 5. มัธยมปลาย ☐ 9. อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____		

	สำหรับพนักงาน ลงรหัส
5. สถานภาพสมรส ☐ 1. โสด ☐ 3. หย่า ☐ 5. แยกกันอยู่ ☐ 2. สมรส ☐ 4. หม้าย	☐ CWD UMP ☐ ☐ ☐ ☐ TBL AREA ☐ ☐ ☐
6. ภูมิลำเนา (สถานที่เกิด) ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____ และอยู่ในเขตการปกครองใด ☐ 1. ในเขตเทศบาล ☐ 4. กรุงเทพมหานคร ☐ 2. ในเขตสุขาภิบาล ☐ 5. อื่น (โปรดระบุ) _____ ☐ 3. นอกเขตสุขาภิบาล	
7. จำนวนสมาชิกในครอบครัว _____ คน	☐ ☐
8. ปัจจุบัน ท่านและครอบครัวอาศัยอยู่ในจังหวัดเดียวกันหรือไม่ ☐ 1. อยู่จังหวัดเดียวกัน ☐ 2. ไม่ได้อยู่จังหวัดเดียวกัน	☐
(ข) <u>ประสบการณ์ในการทำงาน</u>	
9. อาชีพเดิม (อาชีพที่ทำครั้งแรก) ได้แก่ _____ รายได้ต่อเดือน จำนวน _____ บาท	☐ ☐ ☐ BHTS ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

ครั้งที่	ปี พ.ศ.	งานเดิม				งานใหม่				สาเหตุที่เปลี่ยนงาน				ระยะเวลาที่ทำ				ระยะเวลา ลาที่รอ งานใหม่ (เดือน)	
		อา		จ้ง		อา		จ้ง		ปัจจัย ผลักดัน		ปัจจัย ดึงดูด		งานเดิม		งานใหม่			
		ชีพ	งาน*	ชีพ	งาน*	ชีพ	งาน*	ชีพ	งาน*	ปี	เดือน	ปี	เดือน	ปี	เดือน				
05		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* ลักษณะงาน แบ่งเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ (โปรดระบุ)

- 1) ระดับบริหาร
- 2) ระดับสูง (ปริญญา ประกาศนียบัตร และพนักงานระดับกลางซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)
  - Technical (วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ โภชนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ในสายวิทยาศาสตร์)
  - Non-Technical (เศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ อักษรศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ในสายสังคมศาสตร์)
- 3) ระดับกลาง (อนุปริญญา อาชีวศึกษา และพนักงานระดับล่างซึ่งได้รับการเลื่อนระดับ)
  - Technical (ก่อสร้าง ช่างกล เครื่องยนต์ เป็นต้น)
  - Non-Technical (เลขานุการ บัญชี การช่าง เป็นต้น)
- 4) ระดับล่าง
  - Semi-Skilled (ได้รับการฝึกอบรม หรือมีประสบการณ์ในอาชีพ)
  - Unskilled (ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม หรือไม่มีประสบการณ์ในอาชีพ เช่น กรรมกร นักการ การโรง เป็นต้น)

ตอนที่ 2 การจ้างงาน

โปรดบันทึกข้อความลงในช่องว่าง และ/หรือทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ
ที่ต้องการตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น

สำหรับพนักงาน
ลงรหัส

1. ท่านเข้าทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมแห่งนี้ เมื่อเดือน _____ พ.ศ. _____
ถึงปัจจุบัน เป็นเวลา _____ ปี _____ เดือน

YRS

2. ในรอบปี ท่านงานทำในโรงงานแห่งนี้ ประมาณ _____ เดือน
ช่วงที่ไม่ได้ทำงานในโรงงานนี้ อยู่ในเดือน _____
สาเหตุที่ไม่ได้ทำ _____

MONTHS

3. ลักษณะการว่าจ้าง

1. เป็นลูกจ้างประจำ   3. เป็นลูกจ้างงานเหมา (รับไปทำที่บ้าน)
 2. เป็นลูกจ้างชั่วคราว   4. อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

4. ลักษณะการจ่ายค่าจ้าง ได้รับค่าจ้าง

1. เป็นรายเดือน   4. ตามผลงานเป็นรายชิ้น
 2. เป็นรายวัน   5. อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____
 3. เหมาเป็นรายงวด

5. ท่านเข้าทำงานเริ่มต้นในตำแหน่ง _____

ลักษณะงาน _____ รายได้ต่อเดือน _____ บาท

BHTS

ปัจจุบัน ท่านดำรงตำแหน่ง _____

ลักษณะงาน _____

สำหรับพนักงาน

ลงรหัส

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน $\{ (ก)+ข)+ค) \}$ เดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

ก) รายได้จากการประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม $\{ 1)+2)+...+5) \}$

เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

1) ค่าจ้าง เงินเดือน   เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

2) เงินล่วงเวลา   เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

3) เงินโบนัส (ให้เอาเงินโบนัสที่ได้รับครั้งสุดท้ายหารด้วยจำนวนเดือนที่ทำงานในรอบปี)

เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

4) เบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน ค่าเดินทาง ค่ายานพาหนะ

เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

5)สวัสดิการ (อาจจ่ายในรูปเงินสด สิ่งของ หรือบริการ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่พักอาศัย รถรับส่งพนักงาน ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ฯลฯ เป็นต้น)

เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

6) อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

ข) รายได้จากการประกอบอาชีพอื่น (โปรดระบุอาชีพ) _____

เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

ค) รายได้อื่น ๆ (โปรดระบุ เช่น เงินถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล เงินปันผลจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ฯลฯ เป็นต้น) _____

(ให้เอารายได้ในข้อ ค) ทุกรายการรวมกัน หารด้วย 12 เป็นรายได้เฉลี่ยต่อเดือน)

เฉลี่ยเดือนละ _____ บาท

--	--	--	--	--

6. งานที่ท่านทำ ส่วนใหญ่ใช้ความรู้ความสามารถที่ท่านได้รับมาจากที่ไหน

 1. จากสถาบันการศึกษา 4. ประสบการณ์ในการทำงาน 2. จากการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงานที่นี่ 5. เรียนรู้ด้วยตนเอง 3. จากการฝึกอบรมเมื่อเข้าทำงานที่นี่แล้ว 6. อื่น (โปรดระบุ) _____

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

<p>โปรดบันทึกข้อความลงในช่องว่าง และ/หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความ ที่ต้องการตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น</p>	<p>สำหรับพนักงาน</p>
<p>(ก) <u>การเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม</u></p> <p>1. ท่านทราบข่าวการรับสมัครงานที่นี้ได้ได้อย่างไร</p> <p>☐ 1. บริษัทจัดหางาน ☐ 5. มีคนแนะนำมาฝาก</p> <p>☐ 2. วิทยุ/หนังสือพิมพ์/ ☐ 6. ทราบจากเพื่อน/คนรู้จัก/ญาติพี่น้อง ประกาศรับสมัครงานของบริษัท ☐ 7. มีคนไปติดต่อ</p> <p>☐ 3. สอบถามทางบริษัทโดยตรง ☐ 8. อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____</p> <p>☐ 4. มีคนรู้จักในบริษัท</p> <p>2. ท่านเข้าทำงานที่นี้ได้โดยวิธีใด</p> <p>☐ 1. บริษัทจัดหางาน ☐ 4. มีคนแนะนำมาฝาก</p> <p>☐ 2. สมัครด้วยตนเอง ☐ 5. มีคนไปติดต่อ</p> <p>☐ 3. มีคนรู้จักในบริษัท ☐ 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____</p> <p>3. สาเหตุที่ท่านเข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรม คือ _____</p> <p>_____</p> <p>4. สาเหตุที่ท่านไม่ไปทำงานใน</p> <p>- ภาคเกษตรกรรม (เช่น ทานา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง ฯลฯ เป็นต้น) ☐</p> <p>คือ _____</p> <p>- ภาคพาณิชย์กรรม (เช่น ค้าขายส่วนตัว ทำงานในบริษัท/ห้างร้าน/ธนาคาร ฯลฯ เป็นต้น) คือ ☐</p> <p>_____</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p>

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล น.ส. พรทิพย์ อริยปิติพันธ์

ภูมิลำเนา เลขที่ 53/1-2 ตำบล กำเนินคนพอง
อำเภอ บางสะพานใหญ่ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ประวัติการศึกษา เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2529

สถานที่ทำงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้ เลขที่ 120/131 ถนน พราณนก
อำเภอ บางกอกน้อย จังหวัด กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ 412-4726